

Univerzita Palackého v Olomouci

Pedagogická fakulta

Katedra společenských věd

Kristýna Čočková

Studijní program: Učitelství pro 1. stupeň ZŠ

Regionální dějiny Přerovska a jejich využití ve výuce vlastivědy

Diplomová práce

Vedoucí práce: PhDr. Pavel Kopeček, Ph.D.

2024

Anotace

Jméno a příjmení:	Kristýna Čočková
Katedra:	Katedra společenských věd
Vedoucí práce:	PhDr. Pavel Kopeček, PhD.
Rok obhajoby:	2024

Název práce:	Regionální dějiny Přerovska a jejich využití ve výuce vlastivědy
Název v angličtině:	History of Přerov region and its use in National History and Geography teaching
Zvolený typ práce:	Aplikační práce – tvorba didaktických materiálů
Anotace práce:	Předmětem diplomové práce je využití regionálních dějin Přerovska ve výuce vlastivědy. Teoretická část této práce charakterizuje region, jeho historii, kulturu, společnost a přírodní podmínky. Součástí je také přehled výstupů z RVP ZV. Dále obsahuje organizační formy výuky a vyučovací metody, které lze v hodinách vlastivědy využít. Praktická část je tvořena náměty do hodin vlastivědy – projektová výuka, exkurze, školní výlet a pracovní listy.
Klíčová slova:	Regionální dějiny Přerovska; Vlastivěda; Člověk a jeho svět; Projektová výuka; Exkurze
Anotace v angličtině:	The subject of the thesis is History of Přerov region and its use in National History and Geography teaching. The theoretical part characterizes region, its history, culture, society and natural conditions. This part also includes overview of RVP ZV. The practical part is about teaching forms, methods, its use in National History and Geography teaching. The chapters denote some worksheets, projects and excursions.
Klíčová slova v angličtině:	History of Přerov region; Human and its world; project education; excursion
Počet příloh:	13
Rozsah práce:	113
Jazyk práce:	český

Podklad pro zadání DIPLOMOVÉ práce studenta

Jméno a příjmení: **Kristýna ČOČKOVÁ**
Osobní číslo: **D18682**
Adresa: **Střítež nad Ludinou 102, Střítež nad Ludinou, 75363 Střítež nad Ludinou, Česká republika**
Téma práce: **Regionální dějiny Přerovska a jejich využití ve výuce vlastivědy**
Téma práce anglicky: **History of Přerov region and its use in National History and Geography teaching**
Jazyk práce: **Čeština**
Vedoucí práce: **PhDr. Pavel Kopeček, Ph.D.**
Katedra společenských věd

Zásady pro vypracování:

1. Volba tématu a pravidelné konzultace s vedoucím práce
2. Studium odborné literatury
3. Formulace cílů
4. Rozvržení jednotlivých částí – kapitol
  - Teoretická část
  - 1) Dějiny Přerovska
    - Město Přerov
    - Město Lipník nad Bečvou
    - Město Hranice
    - Předměstí u Přerova
    - Střítež nad Ludinou
  - 2) Jan Amos Komenský
  - 3) Charakteristika regionu Přerovska
  - 4) Vlastivěda ve výuce na 1. stupni základní školy
  - 5) Regionální vlastivěda
  - 6) Vyučovací formy a metody ve výuce vlastivědy
- Praktická část
- 7) Regionální prvky v hodinách vlastivědy
- 8) Námety do hodiny vlastivědy
5. Realizace práce

Seznam doporučené literatury:

- LAPÁČEK, Jiří - Komenský a Přerov: Jan Amos Komenský o svém pobytu v Přerově. z díla Komenského vybral a komentáři doprovodil Jiří Lapáček. Přerov : Okresní úřad v Přerově, [1993]. S1 s. : il., mapa, portréty, faksim.
- BARTOVSKÝ, Vojtěch, DVORSKÝ, František, ed. *Hranický okres*. Praha: Musejní spolek, 1909, 308 s.
- BAĐURA, Jan. *Lipenský okres*. Brno: Musejní spolek, 1919, 418 s.
- KREUTZ, Rudolf, KRATOCHVÍL, Augustin, ed. *Přerovský okres*. Brno: Musejní spolek, 1927, III, 446 s.

© IS/STAG. Portál – Podklad kvalifikační práce , cockr00, 16. června 2024 21:10

- MIKULÍKOVÁ, Marie - MIKULÍK, Josef – ŠATÁNKOVÁ, Ludmila
Střítež nad Ludinou v mozaice dějin Hranicka. Mikulíková, Marie - Mikulík, Josef - Šatánková, Ludmila. Střítež nad Ludinou : Obec Střítež nad Ludinou, 2002. 255 s., il. ISBN:80-239-0401-9.
- HALUBELT, Josef - SANETŘÍK, Milan
Země Moravské brány. Po stezkách historie. Haubelt, Josef - Sanetřík, Milan. [Hranice] : [Milan Sanetřík], 2006. 143 s., il. ISBN:80-239-8328-8.
- ČÁPEK, Robert. *Moderní didaktika: lexikon učivaových a hadnoticích metod*. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3450-7.
- NEBESKÝ, Jiří J. K. *Srdce Moravské brány: vlastivěda města Hranice*. Hranice, 2021. ISBN 978-80-905913-3-2.
- ZORMANOVÁ, Lucie. *Obecná didaktika: pro studium a praxi*. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4590-9.

Stav schvalování: Studentem dporacován podklad VŠKP

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu literatury.

Ve Stříteži nad Ludinou

10. 6. 2024

Podpis:

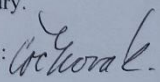
Kristýna Čočková

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu literatury.

Ve Stříteži nad Ludínou

10. 6. 2024

Podpis:
Kristýna Čočková

Poděkování:

Děkuji, vedoucímu práce, PhDr. Pavlu Kopečkovi, Ph.D., za odborné vedení, cenné rady a připomínky.

Obsah

TEORETICKÁ ČÁST	5
1 Úvod	5
2 Dějiny Přerovska	7
2.1 Město Přerov	7
2.2 Město Lipník nad Bečvou	9
2.3 Město Hranice	10
2.4 Střítež nad Ludinou	10
3 Jan Amos Komenský	13
3.1 Doba předbělohorská a pobělohorská	13
3.2 Život Komenského	14
3.3 Komenský a jeho pobyt v Přerově	15
4 Charakteristika regionu Přerovsko	17
4.1 Charakteristika města Přerov	18
4.1.1 Přerovský zámek	18
4.1.2 Městský dům	18
4.1.3 Městský park Michalov	18
4.1.4 Naučná vlastivědná stezka Přerovským luhem	19
4.1.5 Naučná vlastivědná stezka Předmostím až do pravěku.....	19
4.2 Charakteristika mikroregionu Hranicko.....	19
4.2.1 Geografická charakteristika.....	19
4.2.2 Moravská brána	20
4.2.3 Vodstvo	20
4.2.4 Hranická propast	21
4.2.5 Zbrašovské aragonitové jeskyně	21
4.2.6 Národní přírodní rezervace Hůrka u Hranic.....	21

4.2.7	Zřícenina hrádku Svrčov	21
4.2.8	Malá a Velká Kobylka.....	22
4.2.9	Město Hranice	22
4.2.10	Hranický zámek.....	22
4.2.11	Kostel Stětí sv. Jana Křtitele	22
4.2.12	Synagoga	22
4.2.13	Stará radnice	23
4.2.14	Viadukty	23
4.2.15	Kunzova vila	23
4.2.16	Hrad Kunzov	23
4.2.17	Větrný mlýn v Partutovicích	24
4.2.18	Římské mosty	24
4.2.19	Valšovická jezírka	24
4.2.20	Potštátské skalní město a hrad Puchart	24
4.2.21	Arboretum Střední lesnické školy	25
4.2.22	Humplíkův vodní mlýn	25
4.2.23	Dřevěný kostelík v Lipné	25
4.2.24	Kostelíček.....	25
4.2.25	Židovský hřbitov	25
4.2.26	Tunel ve Slavíči.....	25
4.2.27	Vojenské ústavy	26
4.3	Charakteristika obce Střítež nad Ludinou	26
5	Vlastivěda ve výuce na 1. stupni základní školy	28
5.1	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání.....	28
5.2	Člověk a jeho svět	29
5.2.1	Místo, kde žijeme	29

5.2.2	Lidé kolem nás	31
5.2.3	Lidé a čas.....	31
5.2.4	Rozmanitost přírody	32
5.2.5	Člověk a jeho zdraví.....	32
5.3	Klíčové kompetence	32
6	Vyučovací formy a metody ve výuce vlastivědy	34
6.1	Organizační formy výuky.....	34
6.1.1	Exkurze.....	34
6.1.2	Projektová výuka.....	35
6.1.3	Školní výlet	36
6.2	Vyučovací metody.....	37
6.2.1	Brainstorming.....	38
6.2.2	Myšlenková mapa pro děti	38
6.2.3	Pětílístek	40
6.2.4	Diskuse	40
	PRAKTICKÁ ČÁST	42
7	Náměty do hodin vlastivědy	43
7.1	Můj domov	44
7.2	Po stopách J. A. Komenského	62
7.3	Vzhůru do pravěku	73
7.4	Výprava na hrad Helfštýn	77
7.5	Město Hranice	83
7.6	Město Přerov	88
	Závěr.....	92
	Seznam použitých zkratk.....	94
	Literatura.....	95

TEORETICKÁ ČÁST

1 Úvod

Diplomová práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou. Teoretická část je zaměřena na poznání místního regionu, což je nezbytnou součástí vzdělávání žáků na základních školách. Je žádoucí, aby žáci aktivně a blíže poznali své okolí, a to z geografického, historického a kulturně společenského hlediska. Poznáním blízkého okolí a místa, kde žáci žijí, si mohou vybudovat hlubší vztah ke své domovině.

Teoretická část je rozdělena do pěti kapitol, které se dále dělí na podkapitoly.

Ve druhé kapitole uvádíme náhled do dějin Přerovska. Třetí kapitola se věnuje významné osobnosti české pedagogiky Janu Amosi Komenskému a jeho pobytu v regionu. Čtvrtá kapitola se zaměřuje na charakteristiku regionu Přerovsko a mikroregionu Hranicko z geografického a kulturně společenského hlediska. Čerpáme z publikací vztahující se k regionu, obecní kroniky obce Střítež nad Ludinou a publikací manželů Mikulíkových, zaměřujících se na obec Střítež nad Ludinou v mozaice dějin Hranicka. Pátá kapitola je věnována vlastivědné výuce na prvním stupni základní školy v kurikulu základního vzdělání, vzdělávací oblasti *Člověk a jeho svět* a klíčovými kompetencím, které jsou během základního vzdělávání rozvíjeny. V šesté kapitole se věnujeme vyučovacím formám a metodám ve výuce vlastivědy, jež jsou součástí praktické části diplomové práce, a to exkurzi a projektové výuce.

Praktická část diplomové práce je obsažena v sedmé kapitole. Kapitola obsahuje didaktické, vlastivědné aktivity vztahující se k danému regionu. Prolínají se zde předměty přírodovědného charakteru, výtvarného umění, dějin, pracovního vyučování, českého jazyka a matematiky. Žáci během aktivit uplatňují a rozvíjejí dané klíčové kompetence, a to kompetence k učení, řešení problémů, komunikativní, občanské, sociální a personální, pracovní a digitální. Během aktivit pracují žáci nejen samostatně, ale také ve skupinách. Učí se hodnotit svou práci a prezentovat ji svým spolužákům nejen v rámci třídy, ale i celé školy či veřejnosti. Soubor didaktický materiálů je tvořen projektovou výukou, pracovními listy, exkurzí, výletem a výtvarnými náměty vztahujícími se k mikroregionu Hranicko a regionu Přerovsko.

Cílem diplomové práce je vytvoření souboru didaktických materiálů, které lze využít ve výuce vlastivědy na prvním stupni základní školy v daném regionu. Tyto materiály jsou přizpůsobeny žákům žijícím na Hranicku a Přerovsku, vedou žáky k poznání osídlení regionu

lovci mamutů, přírodního a kulturního bohatství a prohloubení kladného vztahu k místu, odkud pochází.

Je důležité vědět, odkud pocházíme a kde je náš domov. Když si tuto skutečnost uvědomíme, máme se vždy kam vrátit.

„Cílem vzdělání a moudrosti je, aby člověk viděl před sebou jasnou cestu života, po ní opatrně vykračoval, pamatoval na minulost, znal přítomnost a předvídal budoucnost.“

Jan Amos Komenský

2 Dějiny Přerovska

V této kapitole se zaměříme na dějiny okresu Přerov, konkrétně města Přerov, Lipník nad Bečvou, Hranice a obce Střítež nad Ludinou. Cílem této kapitoly jsou historické události a zajímavosti na území Přerovska.

Význam slova dějiny dle slovníku češtiny z ní takto: „souhrn minulých dějů, událostí, vývoje nějakého celku; popis a vysvětlení minulých dějů, událostí, vývoje nějakého celku“. (*Akademický slovník současné češtiny* [online]. 2023 [cit. 2023-02-16])¹

Okres Přerov leží v Moravské bráně, což je protáhlé údolí mezi Oderskými a Hostýnskými vrchy, táhnoucí se od Přerova k Hranicím, s řekami Bečvou a Odrou. Již v pravěku tudy vedly migrační vlny nejen zvíře, ale i předchůdců člověka. Později tudy vedly obchodní stezky, nejznámější a nejdůležitější byla Jantarová stezka.

Kromě archeologických nalezišť v Předmostí, můžeme na území okresu Přerov najít zříceniny hradů (Helfštýn, Drahotuš, Puchart), zámky (Přerov, Hranice, Lipník nad Bečvou, Čekyně, Všechnovice, Hustopeče nad Bečvou, Dřevohostice, Potštát), muzea, propast, jeskyně, přírodní rezervace, synagoga.

2.1 Město Přerov

Město Přerov se rozprostírá po obou březích řeky Bečvy, v tzv. Bečevské bráně, která je součástí geomorfologického útvaru známého pod názvem Moravská brána.

První stopy osídlení oblasti Přerovska jsou z dob delšího pobytu pravěkého člověka v osadě Předmostí u Přerova, to dokumentují archeologické nálezy. K osídlení Přerova došlo až s příchodem Slovanů na Moravu. Olomouc i Přerov se stali centrem velkomoravského osídlování, vznikala hradiska.

Nejstarší zmínka o Přerovu je z roku 1052, kdy za Břetislava I. odváděl Přerov ročně jednu hřivnu stříbra a dva voly. První písemná zmínka o Přerovu jako o městu pochází z roku 1141. Roku 1256 byl Přerov povýšen Přemyslem Otakarem II. na královské město. Do konce 14. století byl Přerov zeměpanským majetkem. Teprve v roce 1413 se stal soukromým majetkem Miloty z Tvorkova a Kravař. Za husitských válek byl výhodným strategickým místem husitů pro boje na střední Moravě. V Přerově se vystřídalo několik významných šlechtických rodů, sídlo zde měli například Pernštejnové a Žerotínové. Za Viléma z Pernštejna

---

¹ Akademický slovník současné češtiny [online] (2017–2023). Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i. Cit. 16. 02. 2023. <<https://slovníkcestiny.cz>>

město vzkvétalo, hrad byl zvětšen a vybudovány byly také městské hradby kolem Horního náměstí. Rozšířeno zde bylo českobratrské učení.²

Kolem roku 1520 byl městu udělen historický znak. Jedná se o bílý štít, na kterém jsou zobrazeny dvě červené okrouhlé věže, mezi nimi se pak nachází znak Pernštejnů, černá zubří hlava se zlatým kruhem v nozdřích.³

Historické jádro města se nachází v městské části zvané Horní náměstí, kde můžeme vidět domy z 15. století. V poslední třetině 15. století pak byly vystavěny městské hradby. Centrem je dnes zámek, původně zde stával gotický hrad, jehož věž je jednou z dominant nejen zámku, ale i města samotného. Hrad se stal koncem 15. století majetkem rodu Pernštejnů. Přestavba na renesanční zámek vyvrcholila až v době, kdy se Přerov dostal do držení rodu Žerotínů, ti jej získali na přelomu 16. a 17. století.⁴

Rozkvět města byl pozastaven v období třicetileté války, kdy Přerov obsadili Uhrové. To nebylo vše. Horší časy měly teprve přijít. Roku 1643 město dobyli Švédové, a to doslova. Město bylo vypleněno a poničeno. Po odchodu Karla staršího z Žerotína do vyhnanství, se města ujali jeho dědicové. Bohužel pro město to i nadále byly krušné časy.⁵

Se zavedením železnice souvisí také rozvoj průmyslu v několika odvětvích – strojírenství, pivovarnictví a cukrovarnictví. Postupem času byl průmysl na Přerovsku obohacen o odvětví chemického průmyslu a také výrobou optických přístrojů a koženého zboží.

Město Přerov se stalo významným centrem Jednoty bratrské. Bylo prvním místem, kde se začali usazovat bratři Jednoty bratrské.⁶

Biskupem byl přerovský rodák Jan Blahoslav. Ten kladl důraz na vzdělanost mládeže. Podílel se na budování škol a sepsal Českou mluvnici, spisy o Jednotě bratrské a také přeložil Nový zákon, jež tvoří část bible Kralické. Pobýval zde také „učitel národů“ Jan Amos Komenský.⁷

---

² KREUTZ, Rudolf. Přerovský okres. In: KREUTZ, Rudolf. *Přerovský okres*. Brno: GARN, 2008, s. 36-46. ISBN 978-80-86347-32-5.

³ LAPÁČEK, Jiří. Přerov. Zmizelá Morava. Praha: Paseka, 2010. ISBN 978-80-7432-052-1..

⁴ MLČÁK, Leoš, ed. Přerovské památky. In: LAPÁČEK, Jiří. *Přerov: Povídání o městě*. EURO-PRINT Přerov, 2001, s. 91-92. ISBN 978-80-86347-32-5.

⁵ Z nestarších dějin – Do roku 1848. In: CEKOTA, Vojtěch a a kol. *Okres Přerov*. Ostrava: Profil, 1988, s. 20. ISBN 48-000-89.

⁶ Jan Amos KOMENSKÝ – Jiří LAPÁČEK, Komenský a Přerov. Jan Amos Komenský o svém pobytu v Přerově, Přerov: Okresní úřad 1992, s. 7–8.

⁷ HÝBL, František. Jan Blahoslav (20. 2. 1523-24. 11. 1571). In: *Přerov: Povídání o městě*. EURO-PRINT Přerov, 2001, s. 69-71. ISBN 978-80-86347-32-5.

2.2 Město Lipník nad Bečvou

Město Lipník nad Bečvou leží v srdci Moravské brány, podél břehu řeky Bečvy, již má i v názvu.

Kdy vzniklo město Lipník nad Bečvou není jasné, jsou to pouze domněnky, nejsou nijak písemně podložené, ale hovoří se o tom, že na místě, kde leží dnešní město, ležela osada, na jejíchž základech bylo vybudováno městečko se čtvercovým náměstím.

První písemná zmínka o Lipníku je teprve z roku 1238, tehdy byl Lipník ještě osadou či městečkem, jež byla zeměpanským majetkem. Teprve Přemysl Otakar II. povýšil Lipník na město. Majitelem lipenského území byl od roku 1349 Jan z Kravař, pán z Helfštýna. V této době byl již Lipník bohatým a stabilizovaným městem.⁸

Kromě již zmíněného hradu Helfštýn stál na Lipensku, dříve Drahotušsku hrad Drahotuš, jež se dostal zpět do rukou pánů z Drahotuš, a to kolem roku 1348.

Dalším významným mezníkem pro město Lipník byl rok 1475, kdy město koupil Vilém z Pernštejna a vybuřoval tak na střední Moravě rozsáhlé panství od Hranic po Prostějov. Zlaté časy Lipníku skončily podobně jako v Přerově v období třicetileté války, kdy město i hrad Helfštýn obsadili Valaši a roku 1643 padlo po útocích Švédů.

Ve vlastnictví města se střídali různé rody, od Pernštejnů přes Rožmberky po Ditrichštejny, jež měli Lipenské panství až do roku 1909.⁹

Hrad Helfštýn byl vybudován koncem 13. století, zakladatelem a prvním majitelem byl slezský šlechtic Friduš z Linavy. Zřícenina se dodnes tyčí nad údolím Moravské brány. Bohužel jeho historie není nikterak veselá. Na počátku to býval pevný a mohutný hrad, tvořený řadou užitkových staveb. Hrad často měnil své majitele a byl také obsazen loupežnickými tlupami. Roku 1475 se majitelem Helfštýna stal Vilém z Pernštejna, a tak se stal součástí Lipenského panství. Poté se hrad stal majetkem Petra z Rožmberka, který pokračoval v úpravách a rozšíření hradu. Bohužel třicetiletá válka nebyla milostivá ani k městům ani k hradům. Nejprve hrad obsadili Valaši, poté roku 1642 Švédové a roku 1646 císařská posádka, která na hradě zůstala až do konce třicetileté války. Hrad byl zpustošen a chátral. Ditrichštejnové zvažovali jeho

---

⁸ BAŽURA, Jan a KRATOCHVÍL, Augustin. *Vlastivěda moravská*. II., Místopis Moravy. Brno: Garn, 2010. ISBN 978-80-86347-66-0.

⁹ KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. III. díl, Kolín-Miro. Praha: Nakladatelství Libri, 1998. ISBN 80-85983-15-X.

zboření, nakonec si však hrad ponechali a pokusili se o první rekonstrukce. Hrad i nadále chátral a byl v takovém stavu, že již nemohl sloužit k obraně území.¹⁰

I přes jeho pohnutý osud byla zřícenina hradu Helfštýn velkým turistickým lákadlem. Po 2. světové válce byla zapsána jako významná památka na seznam státních hradů. Hrad Helfštýn je považován za druhý největší v České republice, před ním je pouze Pražský hrad. Majitel objektu zrealizoval rozsáhlé stavební práce, došlo k zastřešení paláce, a tím se zpřístupnila i dosud nedostupná místa v patře paláce tak, aby byl zachován historický charakter této památky. Rekonstrukce paláce byla dokončena roku 2020.

2.3 Město Hranice

Za zakladatele města Hranice, původně osady, je považován mnich Jurik z benediktinského kláštera v Rajhradě. Roku 1169 daroval olomoucký kníže Bedřich osadu rajhradskému klášteru právě na Jurikovu žádost. Rozrůstá se nejen osada, ale i blízké okolí, dnes známé vesnice Heřmanice, Loučky, Polom, Běloutín. Obce severně od Hranic nesly označení Na horách, dnes jsou to vesnice známe pod jmény, Partutovice, Jindřichov a Dobešov. Roku 1201 daroval Přemysl Otakar I. Hranický okres a Hradisko u Olomouce řádu Premonstrátů. Za vlády Přemyslovců byla osada povýšena na město s obyčejným městským právem. Za Jana Tovačovského, který Hranice napadl roku 1430, se ve městě šířilo husitství. Dalším majitelem města se stal Vilém z Pernštejna, a to kolem roku 1481, kdy město odkoupil za 1000 dukátů. Pernštejnové vlastnili město až do roku 1548. Poslední z pánů z Pernštejna Jan, město zadlužil natolik, důvodem jeho dluhu byla výstavba zámku, že jej musel prodat. Novým majitelem se tak stal Václav Haugvic, za něhož se v Hranicích začalo šířit českobratrské učení. Po bitvě na Bílé hoře obdržel Hranické panství kardinál František z Ditrichštejna. Hranice odolaly i pokusům Švédů, kteří se snažili město dobýt.¹¹

2.4 Střítež nad Ludinou

První písemná zmínka o obci pochází z roku 1412, kdy byl střítežský rychtář Mikuláš věřitelem Petra z Drahanovic. Nicméně nálezy užitkové středověké keramiky posouvají existenci obce do roku 1262.

Střítež byl vždy součástí hranického panství. Založení a následné osídlení Stříteže je spojováno s dobou tzv. Velké kolonizace, kdy bylo Hranicko klášterním majetkem.

---

¹⁰ LAPÁČEK, Jirí; LAURO, Jan; MALOŇ, Lubor a SCHENK, Zdeněk. *Hrad Helfštýn: strážce Moravské brány*. Přerov: Muzeum Komenského v Přerově, 2020. ISBN 978-80-87190-55-5.

¹¹ BARTOVSKÝ, Vojtěch, DVORSKÝ, František (ed.). *Hranický okres*. Praha: Musejní spolek, 1909

Změny v životě obce ve 2. polovině 18. století jsou spjaty s rokem 1767, kdy byla ve Stříteži obnovena po 140 letech duchovní správa a založena škola. Prvním učitelem se stal Jan Trnka, který do té doby figuroval ve Stříteži jako soukromý učitel. V roce 1781 byla budova školy zničena povodní. Nové školní budovy se obyvatelstvo dočkalo roku 1786, kdy obec postavila školu na místě staré chalupy. Kromě školy byla v obci postavena farní budova. Střítežští farníci usilovali o výstavbu nového kostela, neboť starý kostelík na hřbitově chátral. K samotné výstavbě došlo až po události, jež se stala v noci z 29. na 30. ledna 1819, kdy se do kostela vloupali vandalové a zcela jej vyloupili. Nicméně ještě téhož roku dostala obec povolení k výstavbě nového kostela pod kopcem v Lipí. Nový kostel byl dostavěn 8. září 1922 v empírovém stylu a je zasvěcen sv. Matouši.

Během 1. světové války bylo mnoho střítežských mužů posláno na frontu. Jména padlých připomíná pomník T. G. Masaryka před zdravotním střediskem.

V roce 1932 byl postaven Lidový dům, zvaný též Orlovna, ve které se nacházelo také místní kino, jež fungovalo do roku 1995. Lidový dům později sloužil jako sídlo obecního úřadu. Dnes již v obci nestojí, na jeho místě se v současnosti nachází zahrada mateřské školy. Kromě Lidového domu byla v roce 1937 postavena sokolovna, jež po dlouhá léta chátrala a poměrně nedávno se dočkala nového kabátu. Proběhla rozsáhlá rekonstrukce, která započala v roce 2017 a sokolovna byla slavnostně otevřena v září 2019 během oslav Střítežských hodů.

V období 2. světové války byl osud obce nelehký. Stejně jako vesnice Spálov, Luboměř, Heltinov, Jindřichov a Partutovice, ležela Střítež v pohraničí. Město Hranice se nacházelo přímo na dělicí čáře. Již zmíněné české obce se tak na chvíli staly součástí Sudet – pohraničí. Představitelé českých obcí v pohraničí proti záboru protestovali a podařilo se jim, díky podpisovým akcím občanů, Střítež ze záboru 24. listopadu 1938 navrátit zpět k republice. Roku 1939 byla do Stříteže převedena měšťanská škola z Potštátu, který se nacházel v zabraném území. Na konci 2. světové války se v obci střídaly německé ústupové jednotky a v roce 1945 se v obci nacisté připravovali proti postupující Rudé armádě. V budově školy byl zřízen německý lazaret¹². 8. května přijely do obce jednotky Rudé armády, které byl občany vřele přivítány. Po únoru v roce 1948 se dostali k moci komunisté a na dlouhých 41 let v naší zemi skončila svoboda. Vedení obce se ujal akční výbor Národní fronty složený ze členů komunistické strany. V roce 1960 byla přijata nová Ústava a název státu se změnil na Československou

---

¹² Lazaret – nemocnice

socialistickou republiku. Došlo k reorganizaci území a republika byla rozdělena na 10 krajů. Byl zrušen Olomoucký kraj a okres Hranice. Zřízen byl Severomoravský kraj a okres Přerov.

Rok 1968 byl ve znamení „Pražského jara“ – naděje na znovunabytí svobody byla zmařena vpádem spřátelených vojsk pod velením Sovětské armády. V lese „Háj“, rozprostírajícím se na katastru obce Střítež nad Ludinou se na dva měsíce utábořila sovětská armáda.¹³

---

¹³ MIKULÍKOVÁ, Marie; MIKULÍK, Josef a ŠATÁNKOVÁ, Ludmila. *Střítež nad Ludinou: v mozaice dějin Hranicka*. Střítež nad Ludinou: Obec Střítež nad Ludinou, 2002.

3 Jan Amos Komenský

Osobnost Jana Amose Komenského je skloňována v několika oblastech. Byl významným teologickým myslitelem, filozofem, humanistou a pedagogem. Položil základy odborné pedagogiky a mnoho jeho myšlenek je i v současné době pilířem výchovy a vzdělávání, byť již v moderním pojetí.

„Zralostí musíš chápat nejen zralost věkovou, nýbrž i vývoj, poněvadž se všemu učíme postupně přes věci známé podle základní poučky, že se neznámému učíme jen něčím známým. Lidské chápání je jakýsi vzestup k tomu, co hledáme. Stejně jako na tomto světě vše, také i já, človíček obyčejný, jsem podroben času, v němž se všechno děje postupně a spěje ke svému určenému cíli nejinak než dodržováním přesných lhůt a po určitých stupních.“¹⁴ (Komenský, 1987, s.8)

3.1 Doba předbělohorská a pobělohorská

Doba, do které se Komenský narodil nebyla snadná. Země koruny české byly pod politickým vlivem rodu Habsburků. Velký otazník visel nad náboženskou otázkou. Ferdinand I., i jeho nástupci, se považoval za ochránce katolické církve. V té době bylo v českých zemích rozšířeno několik nekatolických uskupení, jako např. protestanské hnutí reformátora Martina Luthera, tedy luterství nebo také luteránství s odkazem na myšlenky Jana Husa. Kromě tohoto směru zde bylo také utrakvistické vyznání, evangelíci a Jednota bratrská, jejíž součástí byl později také samotný Komenský. Celé 16. století bylo poznamenáno bojem mezi Habsburky a českými a moravskými stavy. Aby toho nebylo málo, docházelo také ke střetům katolické církve s nekatolickými hnutími.

Dnes hovoříme o době předbělohorské, tedy době před bitvou na Bílé hoře. V té době byl v čele habsburské monarchie Rudolf II., který se na požadavky českých pánů usadil v Praze. Praha se stala centrem politickým a zároveň středem habsburské monarchie. Přestože Rudolf II. nebyl až tak vášnivým zastáncem katolictví, začala nová vlna pronásledování evangelíků a také jednoty bratrské.

Později byla habsburská monarchie rozdělena mezi dva panovníky, Rudolfa II. a jeho bratra Matyáše. Rudolf byl pod velkým nátlakem českých stavů, neboť odmítl uzákonit náboženskou svobodu. I přesto došlo k vydání Majestátu o náboženské svobodě, který měl přinést rovnoprávnost a zákonnou ochranu nekatolíkům. Habsburská monarchie se roku 1611

---

¹⁴ KOMENSKÝ, Jan Amos. *O sobě*. Odeon, 1987. ISBN 01-102-87.

korunovací Matyáše opět sjednotila, avšak napětí ve společnosti i nadále stoupalo. České stavovské povstání, druhá pražská defenestrace byla počátkem něčeho většího, dalších bojů mezi katolíky a nekatolíky, stavy a Habsburky, až po rozpor mezi stavy samotnými. V té době byl českým králem zvolen kalvínský kurfiřt Fridrich Falcký. Bohužel stavovské povstání bylo již od svého počátku předurčeno k pádu z mnoha důvodů, jako např. nedostatečná podpora ze zahraničí. Stavovská a nepřátelská vojska se 8. listopadu 1620 střetla na Bílé hoře, kde došlo k ostudné porážce stavů. Král Fridrich Falcký, přezdívaný jako král zimní, protože vládl pouze jedno zimní období, ze země prchnul. Stavy padly, bylo popraveno 27 českých pánů, konfiskoval se majetek a začala násilná rekatolizace. Země České koruny byly začleněny do habsburské dědičné državy.

Situace, která v českých zemích panovala po bitvě na Bílé hoře, vedla mnoho nekatolických autorů do exilu.¹⁵

3.2 Život Komenského

Jan Amos Komenský se narodil 28. března 1592. Místo jeho narození nebylo nikdy jednoznačně určeno. Často je za místo jeho narození označována Nivnice u nedalekého Uherského Brodu.

Dětství a samotné dospívání neměl vůbec lehké. Ve dvanácti letech osiřel a na nějaký čas se jej ujala teta, sestra jeho otce, ze Strážnice, kde také navštěvoval školu. Na přerovské bratrské škole se připravoval na povolání bohoslovce. Výchova v jednotě bratrské cílevědomě pěstovala smysl pro kázeň a řád, což sám Komenský dodržoval již od mládí i v dalších etapách svého života. Jeho celoživotními snahami bylo tzv. „napravování škod“, tak nazýval nejen nedostatky ve školství, ale i ve společnosti.

Při svém studiu dosahoval výborných výsledků, a tak byl poslán na studia do německých reformovaných škol v Herbornu a Heidelbergu. Krátce po návratu na Moravu se stal představeným přerovské bratrské školy a svým přítelem Mikulášem Drábíkem vysvěcen na kněze jednoty bratrské.¹⁶

Zaměřil se na zlepšování a zkvalitňování českého školství, neboť si uvědomoval jeho nedostatky. Již za svých studií si uvědomoval, jak důležitý je pro něj český národ a české země.

---

¹⁵ KOMENSKÝ, Jan Amos. *O sobě*. Odeon, 1987. ISBN 01-102-87.

¹⁶ Jan Amos KOMENSKÝ – Jiří LAPÁČEK, Komenský a Přerov. Jan Amos Komenský o svém pobytu v Přerově, Přerov: Okresní úřad 1992

Na počátku třicetileté války, roku 1618, byl povolán do Fulneku, kde mu byla svěřena nedávno zřízená škola. Situace v českých zemích se schylovala k nejhorsímu. Komenský i nadále sledoval politický vývoj, který nebyl nikterak pozitivní pro český národ. Stavovské povstání skončilo porážkou stavovských vojsk v bitvě na Bílé hoře. Roku 1621 vtrhli do Fulneku Španělé a město zpusťořili, v plamenech skončila i Komenského knihovna. Nedlouho poté ho zasáhla i osobní tragédie, zemřela jeho žena i jejich dvě děti.

Ferdinand II. Habsburský se konečně rozhodl vyřešit českou otázku, samozřejmě ve prospěch Habsburků, a tak vydal novou ústavu Obnovené zřízení zemské. Kromě toho vydal 31. července 1627 patent, jež nařizoval nekatolickým stavům se vyprodat a do šesti měsíců se vystěhovat ze země nebo přestoupit ke katolické církvi. To bylo pro Komenského podnětem k opuštění svého domova, milované vlasti, a i s rodinou odejít do vyhnanství. Útočiště našel v polském Lešně. Pobyt v Lešně znamenal pro Komenského velký tvůrčí rozkvět. Zde také vzniklo jeho dílo Dvěře jazyků otevřené, jež sklidilo veliký úspěch u vzdělců nejen v Německu, ale také v Anglii. Vedl korespondenci s učenci z různých zemí. V roce 1632 se stal biskupem Jednoty bratrské.

V průběhu svého života pobýval několikrát v Lešně, ale také v Londýně, Stockholmu, Elblagu, Amsterdamu, kde zemřel. Do své vlasti se již nevrátil.

Za jeho dlouhého a strastiplného života vzniklo nespočet děl se silnou myšlenkou. Za zmínku stojí díla jako Dvěře jazyků otevřené, Velká didaktika, Labyrint světa a ráj srdce, Orbis pictus, Via Lucis, Informatorium školy mateřské, Kšaft umírající matky Jednoty bratrské, Obecná porada o nápravě věcí lidských a mnoho dalších.

3.3 Komenský a jeho pobyt v Přerově

Komenský pobýval v Přerově dvakrát. Nejprve v letech 1608 až 1611. Zde studoval na bratrské škole, kde získal znalosti latiny. Komenského při studiu podporoval biskup Lánecký, který mu také poskytl vzdělání na vysoké škole v Herbornu odkud přešel do Heidelbergu.

Po návratu do vlasti se opět uchýlil do Přerova, a to v letech 1614 až 1616, kde se stal představeným bratrské školy, a tak zahájil svou učitelskou dráhu.

Během své školské práce promýšlel a začal připravovat svá další díla. Samozřejmě psána v jazyce mateřském. Za studia v Herbornu začal sepisovat Poklad jazyka českého, což měl být kompletní slovník, s podrobnou mluvnici, idiomy a přísloví. Na tom pracoval i během svého pobytu v Přerově. Bohužel jeho dílo shořelo o několik desítek let později v Lešně

i s celou jeho knihovnou. Jeho cílem bylo pozvednout úroveň školství, které v té době bylo ve velmi špatném stavu.

Roku 1616 byl vysvěcen knězem Jednoty bratrské a roku 1618 se uchýlil do Fulneku, kde pokračoval nejen jako učitel, ale také duchovní představený.¹⁷

---

¹⁷ Jan Amos KOMENSKÝ – Jiří LAPÁČEK, Komenský a Přerov. Jan Amos Komenský o svém pobytu v Přerově, Přerov: Okresní úřad 1992

4 Charakteristika regionu Přerovsko

Okres Přerov se rozprostírá v protáhlém údolí zvaném Moravská brána při soutoku dvou řek Bečvy a Moravy. Na východě sousedí s okresy Nový Jičín (Moravskoslezský kraj), Vsetín a Kroměříž (oba Zlínský kraj). Na severu hraničí s okresem Olomouc a s okresem Prostějov na západě. Část okresu tvoří rovinatá Haná.

Region lze rozdělit na tři části – Přerovsko, které je rovinaté bez výrazných kopců a hor; Kojetínsko, které je na rozdíl od Přerovska lesnatější a nachází se zde velké vodní nádrže; třetí částí je Hranicko, které má větší nadmořskou výšku a ráz krajiny je kopcovitý, místy až hornatý.

Vymezení pojmu region dle českého statistického úřadu: „*Region se definuje jako území s více či méně přesně vyznačenými hranicemi, které často slouží jako správní jednotka nižší, než je úroveň národního státu. Regiony mají svou identitu, tvořenou specifickými rysy, jako je jejich krajina (hory, pobřeží, lesy), podnebí (suché, s velkými vodními srážkami), jazyk (např. v Belgii, Finsku, Španělsku), etnický původ (např. Wales, severní Švédsko a Finsko, Baskicko) či společně sdílená historie.*“ (Specifikace regionů. Český statistický úřad [online]. [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/specifikace_regionu)¹⁸

Středem okresu je Bečevská brána, která je součástí většího geomorfologického celku zvaného Moravská brána, která od sebe odděluje dvě základní horské soustavy, a to Český masív a Karpaty. Jih okresu tvoří Hornomoravský úval, nejsevernější část je tvořena Oderskou bránou.

Většina části okresu (95 %) je v povodí řeky Moravy, která odtéká Dunajem do Černého moře, zbylých 5 % je v povodí řeky Odry, která se vlévá do Baltského moře.

Na Přerovsku můžeme také najít několik minerálních pramenů. Nejznámější a nejvyhledávanější se nachází v obci Teplice nad Bečvou, která je vyhlášena lázeňstvím. Prameny kyselky můžeme najít také v Horní Moštěnici, Tučíně, Předmostí, Prusích, Bochoři, Domaželicích, Lověšicích.

V rámci Olomouckého kraje drží okres Přerov prvenství, co se počtu obcí týče. V okrese je 105 obcí, z toho je šest měst – Hranice, Kojetín, Lipník nad Bečvou, Potštát, Přerov a Tovačov. Další tři obce mají statut městys, a to Brodek u Přerova, Dřevohostice a Hustopeče nad Bečvou.

---

¹⁸ Specifikace regionů. Český statistický úřad [online]. [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/specifikace_regionu

4.1 Charakteristika města Přerov

Okresním městem, jak už název okresu napovídá, je město Přerov, které má k 1. 1. 2023 41 169 obyvatel. Historické centrum města se nachází okolo Horního náměstí, jehož součástí je i renesanční zámek se zámeckou věží, která je dominantou města. V zámku se nachází muzeum Komenského, založené roku 1888, se stálou expozicí – uchovává zde exponáty ve sbírkách mineralogie, entomologie a archeologie, dokumenty odkazující na život Jana Amose Komenského. V muzeu můžeme najít dobové rekonstrukce školních tříd – ze 17. století, Rakousko-Uherska, 1. republiky a 50. let 20. století. Muzeum nabízí vzdělávací programy pro školy. Od roku 1992 je kulturní památkou městský park Michalov. Město se rozprostírá po obou březích řeky Bečvy, která je i po regulaci velkou hrozbou pro město. V roce 1997 postihly město jedny z největších povodní.

4.1.1 Přerovský zámek

Na místě, kde se nyní nachází zámek, stával původně gotický hrad, jehož věž se dochovala a v současnosti dominuje centru města. Hrad se stal koncem 15. století majetkem rodu Pernštejnů. Přestavba na renesanční zámek vyvrcholila až v době, kdy se Přerov dostal do držení rodu Žerotínů, ti jej získali na přelomu 16. a 17. století. Dnes je vlastníkem zámku město Přerov.

Na počátku 30. let 20. století bylo do zámku přestěhováno Muzeum Komenského.

4.1.2 Městský dům

Novorenesanční stavba z roku 1897 s bohatou štukovou výzdobou a prvky secese se nachází v centru města. Konají se zde kulturní a společenské akce, jako divadelní představení, koncerty, plesy.

4.1.3 Městský park Michalov

Park byl založen roku 1904 zásluhou okrašlovacího spolku, podle plánu zahradního architekta Františka Thomayera. V roce 2000 byla započata rozsáhlá rekonstrukce parku, následovaly sadové úpravy. Dnes park funguje jako rekreační místo se spoustou herních prvků pro děti. Je místem, kde se pořádají různé kulturní akce, svatby, orientační běhy ZŠ¹⁹. V parku je také psí cvičiště.²⁰

---

¹⁹ ZŠ – Základní škola

²⁰ O Přerově. Online. Město Přerov. C2000-2024. Dostupné z: <https://www.prerov.eu/cs/o-prerove/>. [cit. 2024-04-10].

4.1.4 Naučná vlastivědná stezka Přerovským luhem

Je pěší okruh o délce 12 kilometrů s 18 zastávkami. Na těchto zastávkách se nachází informační tabule s ilustracemi, vztahující se nejen k historii a současnosti města, ale také k přírodním podmínkám ve městě, fauně a flóře.

4.1.5 Naučná vlastivědná stezka Předmostím až do pravěku

Délka této naučné stezky je 9 kilometrů. Stezka začíná na sídlišti v Předmostí u plastiky nesoucí název „Sonda do pravěku. Na této stezce se nachází 10 zastavení, která turistům přiblíží život pravěkého člověka a osídlení Přerovska.

4.2 Charakteristika mikroregionu Hranicko

Mikroregion Hranicko, je svazek 24 obcí, založený roku 2001. Cílem tohoto svazku je společná práce a podpora svého regionu, pomocí postupů a metod udržitelného rozvoje. Jde o spolupráci obcí, která má za cíl zkvalitnění úrovně života obyvatel vytvářením nových pracovních míst a nejen to, dále také zlepšení životního prostředí, vzděláváním obyvatel a celkově se zatraktivněním mikroregionu.

4.2.1 Geografická charakteristika

Mikroregion Hranicko leží v severovýchodní části okresu Přerov. V rámci Olomouckého kraje je na východě. Území mikroregionu se rozprostírá mimo úrodnou Hanou, v kopcovité až mírně hornaté krajině.

Území je rozděleno Evropským rozvodím, jehož severní část náleží k povodí Baltského moře a vodstvo z jižní části dotéká směrem k Černému moři. Mezi městem Hranice a obcí Běloutín se tyčí památník, připomínající Evropské rozvodí, jeho nejnižší bod. Na tomto místě v době ledové skončil skandinávský ledovec. Plastikou vytvořil Miloš Slezák a na vnitřní straně bloků jsou verše, jež složil Jan Skácel.

„Podivuhodné místo, kde se scházejí vody a kde se rozděluje déšť.

Potoky odsud spěchají na sever a na jih ...“

„Tato voda se již nikdy více nepotká a nenávratné bývá loučení lidí a vod.

Stojíte na předělu moří ...“

Do prostoru města Potštát zasahuje Vojenský újezd Libavá. Vojenský prostor je od roku 1952 nepřístupný veřejnosti. V letech 1968 až 1991 byl újezd obsazen vojsky Sovětské armády. Vojenský prostor je využíván Armádou ČR dodnes.

Hranicko se nachází na hranicích dvou historických zemí, a to Moravy a Slezska. Je součástí geomorfologického celku zvaného Moravská brána.

4.2.2 Moravská brána

Moravská brána tvoří přírodní hranici mezi Oderskými vrchy a Podbeskydskou pahorkatinou. Je to táhlé údolí o délce 65 kilometrů a šířce asi 8 kilometrů, které je vyplněno mořskými usazeninami. Na jihu se rozprostírá bečevská brána, jež je ohraničena ze severu Oderskými vrchy a z jihu vrchem Maleník. Oderská brána, se rozprostírá na severu, na území tzv. Vítkovské vrchoviny a na jihovýchodě na Příborské pahorkatině.

Na území moravské brány můžeme najít mnoho přírodních zajímavostí, například Hranický kras, jehož chloubou je Hranická propast, která je nejhlubší zatopenou propastí ve světě. Kromě propasti se zde nachází Zbrašovské aragonitové jeskyně a minerální prameny. Vše v oblasti obce Teplice nad Bečvou, po obou březích řeky Bečvy.²¹

V minulosti byla Moravská brána nejen sídlem lovců mamutů, ale i významné obchodní stezky. Jantarová stezka, jedna z nejstarších a nejvýznamnějších obchodních cest, jež spojovala Pobaltí se Středozezemním mořem. Jantar byl velmi ceněnou surovinou, podle které nese trasa název a jež se z Pobaltí vyvážela do Itálie či Řecka.

4.2.3 Vodstvo

Území Hranicka lze rozdělit na dvě povodí – povodí Bečvy, jež zaujímá 80 % regionu a povodí Odry, což je zbylých 20 %. Přítoky řeky Bečvy jsou Ludína, Velička a Juhyně. Do řeky Odry se vlévá Luha.

Na Hranicku se také nachází velké množství rybníků, v okolí Hustopečí nad Bečvou, Bělotína, Polomu. Tyto rybníky byly vytvořeny lidskou činností. Kromě rybníku zde máme i zatopené lomy – Olšovec a Opatovice. Jezírko, které je jedinou přírodní vodní plochou na Hranicku, se nachází v Hranické propasti.²²

---

²¹ HAUBELT, Josef a SANETŘÍK, Milan. *Země Moravské brány: po stezkách historie*. [Česko: Josef Haubelt], 2006. ISBN 8023983268

²² VOŽENÍLEK, Vít. *Hranicko: atlas rozvoje mikroregionu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. ISBN 978-80-244-1696-0.

4.2.4 Hranická propast

Hranická propast je se svou naměřenou hloubkou 519,5 m nejhlubší propastí v České republice. Ve světovém měřítku je nejhlubší zatopenou propastí. Nachází se v Národní přírodní rezervaci Hůrka u Hranic na pravém břehu řeky Bečvy, nedaleko vlakové zastávky Teplice nad Bečvou.

První zmínka o propasti je z konce 16. století. V 1. polovině 17. století zakreslil Jan Amos Komenský propast do své mapy Moravy.

Propast vznikla stejně jako Zbrašovské aragonitové jeskyně, a to hydrotermálním krasovým procesem. Krasovým činitelem je vlašná uhličitá minerálka, s vysokým obsahem oxidu uhličitého.

4.2.5 Zbrašovské aragonitové jeskyně

Dalším významným přírodním úkazem na Hranicku jsou Zbrašovské aragonitové jeskyně, jež můžeme najít na levém břehu řeky Bečvy, na katastrálním území obce Teplice nad Bečvou.

Vznikly stejně jako Hranická propast hydrotermální krasověním za pomoci uhličitých minerálků. Unikátní výzdobu tvoří minerál aragonit, raftové stalagmity a kulovité sintrové povlaky, které svým vzhledem připomínají pocukrované koblíhy.

4.2.6 Národní přírodní rezervace Hůrka u Hranic

Se rozprostírá na území o rozloze 37, 45 ha na rozhraní devonských vápenců a kulmských břidlic. Vznikla v roce 1952 za účelem ochrany přírodních krasových jevů, fauny a flóry. Ve středu rezervace se nachází již zmíněná Hranická propast. Dále je součástí zřícenina hradu Svrčov a vyhlídka u sochy sv. Jana z Nepomuku.

4.2.7 Zřícenina hrádku Svrčov

Hrádek vznikl pravděpodobně ve 14. století a nachází se v přírodní rezervaci Hůrka. Podle místní tradice byl sídlem loupeživých rytířů. Při archeologických vykopávkách byly nalezeny stopy nejstaršího neolitického a eneolitického osídlení, což odpovídá době 5 000 – 3 000 let před naším letopočtem.²³

---

²³ Přírodní památky. Online. Informační centrum Hranice. C2024. Dostupné z: <https://infocentrum-hranice.cz/cile/priroda/>. [cit. 2024-04-10].

4.2.8 Malá a Velká Kobyłka

Přírodní rezervace vznikly v roce 1952 za účelem ochrany a zachování původního porostu a rázu krajiny. Jedná se především o lesní porosty náležící do Západokarpatské dubohabřiny.

4.2.9 Město Hranice

Centrem mikroregionu je město Hranice, které je zároveň druhým nejlidnatějším městem okresu Přerov. Je tvořeno devíti místními částmi s 17 384 obyvateli. Město leží na hranicích dvou krajů, Olomouckého a Moravskoslezského a soutoku řeky Bečvy s potoky Ludinou a Veličkou. Město bylo založeno koncem 13. století na místě původní osady. Dominantou města je pozdně renesanční zámek, který je v současnosti sídlem městského úřadu. Zámek byl původně gotickým hradem, který vlastnili páni z Cimburku a poté rod Pernštejnů, jehož rozsáhlou rekonstrukcí se zadlužili a hranické panství prodali Dietrichštejnům.

4.2.10 Hranický zámek

Na místě dnešního zámku, stála ve 14. století původně tvrz. Zámek, tak jak jej známe dnes, dostal svou podobu v rozmezí 15. až 17. století, kdy docházelo k jeho postupným rozšířením a úpravám. Jde o dvoupatrovou budovu se čtyřmi křídly s pozdně renesančním arkádovým nádvořím. Posledními majiteli, a to až do roku 1945, byli potomci knížecího rodu Dietrichštejnů. V letech 1996 až 1998 proběhla rekonstrukce zámku, došlo k odkrytí zazděných arkád a k zastřešení nádvoří. Zámek byl slavnostně otevřen v roce 1998 a je sídlem městského úřadu. Přízemí je veřejnosti přístupné – nachází se zde informační centrum a muzeum. Ve sklepení se nachází zámecký klub, kde se pořádají různé společenské události, jako např. koncerty, besedy a přednášky. V podzámčí je nově zrekonstruovaná zámecká zahrada, kde se v létě pořádají koncerty a jiné společenské události. Nechybí zde ani herní prvky pro děti.

4.2.11 Kostel Stětí sv. Jana Křtitele

Na Masarykově náměstí se nachází barokně klasicistní kostel Stětí sv. Jana Křtitele. Náměstí tento kostel dominuje již od 18. století, kdy jej nechali postavit tehdejší vlastníci hranického panství Dietrichsteinové. Kostel je nejen architektonickou památkou, ale také památkou uměleckou, a to pro svou výzdobu.

4.2.12 Synagoga

Na počátku 17. století se v Hranicích usídlila komunita Židů, kterou nám připomíná synagoga nedaleko Hranického zámku. V roce 1863 byla na místě původní zděné synagogy

postavená nová, v maursko-byzantském stylu. Dnešní podobu dostala synagoga v polovině 90. let minulého století. Využívá se k pořádání kulturních akcí, vernisáží a výstav výtvarného umění.

4.2.13 Stará radnice

Stará radnice, jak se budově dnes říká, se nachází nedaleko Masarykova náměstí. Do roku 1998 zde sídlila samospráva města, která byla následně přesunuta do zámku. Jádrem budovy pochází z 20. let 16. století. Dominantou budovy je radniční věž, která je od roku 2009 veřejně přístupná. V gotickém sále se konají přednášky, výstavy a koncerty. V budově se nachází městská knihovna a také muzeum.

4.2.14 Viadukty

Trojice viaduktů o délce 430 metrů se klene nad potokem Velička. V roce 2007 byly viadukty vyhlášeny národní kulturní památkou ČR. Cihlový most, který je z trojice mostů nejstarší, byl vybudován v letech 1844 až 1846, jako součást jednokolejné železniční trati, jež spojovala Vídeň s Haličí. Most má 32 oblouků. Kamenný most, má stejně jako cihlový, 32 oblouků byl vystavěn roku 1873, tehdy se z jednokolejní trati stala trať dvojkolejní. Stavbu nejmladšího z mostů přerušila 1. světová válka. Stavba betonového mostu byla dokončena v rozmezí let 1936 až 1939. Cihlový most se již pro železniční dopravu nevyužívá, byl zrekonstruován a prohlášen za kulturní památku.

4.2.15 Kunzova vila

Novobarokní vilu postavil roku 1897 továrník Antonín Kunz pro svou rodinu. Nacházelo se zde také sídlo Kunzovy firmy. Výzdoba fasád symbolizuje odvětví, kterému se Kunz věnoval – pumpy a vodovody. Firma byla založena roku 1883, a jak to bývá, po vzestupu přišel pád a firma přešla v roce 1913 do vlastnictví akciové společnosti Ant. Kunz, která existovala až do roku 1945, to byla znárodněna. Dodnes je součástí firmy Sigma pumpy.²⁴

4.2.16 Hrad Kunzov

Letní sídlo továrníka Antonína Kunze se nachází asi 6 kilometrů od Hranic mezi obcemi Hrabůvka a Radíkov. Hrad, v romantickém stylu, byl vystavěn v letech 1907 až 1910 a po

---

²⁴ Památky. Online. Informační centrum Hranice. C2024. Dostupné z: <https://infocentrum-hranice.cz/cile/pamatky/>. [cit. 2024-04-10].

sebevraždě Antonína Kunze nebyl již využíván. Novým majitelem se stal v roce 1930 František Hrubý. Od roku 1961 sloužil hrad jako pionýrský tábor. Poté několikrát změnil majitele. Od roku 2007 je zapsán jako kulturní památka. Hrádek má podobu šestibokého areálu obehnaného vysokou kamennou zdí s gotickými oblouky a kulatými věžemi. Dominantou hrádku je gotická vstupní brána s padací mříží a dvěma kamennými lvy s erby Moravy a Slezska. V okolí hrádku se nachází reliéfy draků, sochy rytířů, figury čertů, čarodějnice a černokněžníka. Hrádek i jeho blízké okolí se i v současnosti zvelebují.

4.2.17 Větrný mlýn v Partutovicích

Dřevěný větrný mlýn německého typu, je nejzachovalejším mlýnem v ČR. Nachází se v obci Partutovice, jež je vzdálená 11 kilometrů severně od Hranic. Mlýn byl postaven v roce 1837 má zachované vnitřní zařízení, i v současnosti je schopen provozu.

4.2.18 Římské mosty

Na Hranicku se vyskytuje několik římských mostů. První z nich se nachází nedaleko obce Střítež nad Ludinou, vede podél něj cyklostezka. Kamenný most přes potok Ludinu stojí v místech, kde dříve vedla stará obchodní cesta, zvaná též Oderská, vedoucí od Potštátu. Most se nacházel původně na jiném místě, z důvodu stavby Severní dráhy byl přesunut. Jeho stáří je přibližně 170 let. Další tzv. římský most nalezneme přímo v Hranicích v Komenského ulici. Třetí most se nachází poblíž Wellartova mlýna na Mlýnské ulici, vybudován byl na přelomu 17. a 18. století. Čtvrtý římský most stojí nedaleko zříceniny hradu Drahotuš, u obce Podhoří. Kamenný most byl vybudován v 17. století a nahradil most dřevěný.²⁵

4.2.19 Valšovická jezírka

Soustava malých vodních nádrží nedaleko obce Valšovice. Jsou součástí Školního polesí střední lesnické školy v Hranicích.

4.2.20 Potštátské skalní město a hrad Puchart

Rozkládá se nad údolím říčky Veličky zhruba 10 kilometrů severozápadně od města Hranice. Je tvořeno usazenými horninami z období karbonu. Ve strmých svazích skalního města se nachází zřícenina hrady Puchart.

---

²⁵ *Římské mosty*. Online. Informační centrum Hranice. C2024. Dostupné z: <https://infocentrum-hranice.cz/vylety/kouzlo-rimskych-mostu-na-hranicku/>. [cit. 2024-02-16].

4.2.21 Arboretum Střední lesnické školy

V blízkosti centra města se rozprostírá na ploše 3 hektarů arboretum s unikátními dřevinami a naučnou botanicko-geologickou skalkou. Arboretum bylo založeno mezi lety 1896–1900. Autorem projektu byl zahradní architekt František Thomayer, který kromě projektu arboreta navrhl také projekt Sadů československých legií a přerovský park Michalov.²⁶

4.2.22 Humplíkův vodní mlýn

Na katastru obce Střítež nad Ludinou se nachází vodní mlýn, který v současné době není funkční. Naposledy byl mlýn používán v 50. letech minulého století na šrotování obilí.

4.2.23 Dřevěný kostelík v Lipné

Přibližně 15 kilometrů od Hranic se nachází, na území obce Potštát, dřevěný kostelík sv. Jana Křtitele. Kostel je zapsán na seznamu kulturních památek. Datum postavení kostela není známo, pravděpodobně byl vystaven v 17. století. Tento typ kostela je posledním v Oderských vrších.

4.2.24 Kostelíček

Kostel Narození Panny Marie se nachází na úpatí Hluzovského kopce. Tradice praví, že kostel nechal vystavět zakladatel města Hranice, rajhradský mnich Jurik. První písemná zmínka o kostelu pochází z roku 1492.

4.2.25 Židovský hřbitov

Na seznamu kulturních památek se nachází židovský hřbitov. Ten byl v Hranicích založen s příchodem prvních Židů. Samotná židovská obec pak v Hranicích vznikla v roce 1637.

4.2.26 Tunel ve Slavíči

Zděný železniční tunel ve Slavíči, je unikátní technickou památkou z let 1845–1846, jež byl součástí tzv. Severní dráhy císaře Ferdinanda. Objekt sloužil dopravě půl století, poté byl označen za zastaralý. Provoz v něm byl ukončen v roce 1895. Tunel i s přílehlými pozemky si odkoupila obec Slavíč.

---

²⁶ Přírodní památka. Online. Informační centrum Hranice. C2024. Dostupné z: <https://infocentrum-hranice.cz/cile/priroda/>. [cit. 2024-04-10].

4.2.27 Vojenské ústavy

Přes více jak sto let bylo součástí historie města Hranic vojenské školství. Samotný císař František Josef, tyto vojenské ústavy několikrát navštívil. V letech 1875–1918 sídlila ve vojenských ústavech vyšší vojenská reálka a také jezdecká kadetka. V roce 1920 byl zřízena Vojenská akademie, jež připravovala důstojníky československé armády. Od roku 2004 zde sídlí 71. mechanizovaný prapor, jež je součástí pozemních sil Armády České republiky.²⁷

4.3 Charakteristika obce Stráž nad Ludinou

Podhorská obec v Moravské bráně na úpatí posledních výběžků Nízkého Jeseníku. Leží 6 kilometrů severně od Hranic v úzkém táhlém údolí pod posledními výběžky Nízkého Jeseníku, který sem dosahuje Oderskými vrchy. Rozkládá se kolem potoka Ludiny, pramenícího severně od Partutovic. V obci se nachází dva vodní mlýny. V roce 2006 se obec zúčastnila soutěže „Vesnice roku“ a umístila se na 1. místě v rámci Olomouckého kraje a v celostátním kole získala 2. místo.

O kulturní život v obci se starají místní spolky, a to sbor dobrovolných hasičů, tělovýchovná jednota a myslivecké sdružení.

V rámci sboru dobrovolných hasičů funguje kolektiv mladých hasičů. Ten se zapojuje do celostátní hry Plamen a také Velké ceny okresu Přerov v požárním útoku. Je několika násobným vítězem této Velké ceny v kategorii mladších i starších žáků. Požární sport je velmi oblíben nejen u dětí, ale i dospělých. Sbor a obec reprezentuje v požárním sportu na okresní, krajské a republikové úrovni družstvo žen. To se zapojuje i do závodů Velké ceny okresního sdružení hasičů Přerov. Sbor dobrovolných hasičů pořádá v obci také několik již tradičních akcí. První z nich je společenská událost, a to hasičský ples v měsíci lednu. V měsíci únoru pak následuje tradiční vodění medvěda, kdy obcí prochází průvod masek slavící masopust. V dubnu pak následuje již tradiční pálení čarodějnic, které probíhá v areálu Na Zahradách. Členové sboru připraví pro své spoluobčany a jejich děti zábavná a sportovní stanoviště. V závěru je pak vyhlášena nejlepší dětská maska a také kostým dospělých. Od roku 2010 se v obci pořádá soutěž mladých hasičů zařazená do Velké ceny okresu Přerov. Do areálu Na Zahradách se začátkem měsíce září sjíždějí soutěžní družstva z okresu Přerov, aby změřila své síly v požárním sportu. Konkurence na Přerovsku je opravdu vysoká. V říjnu se dospělí i děti setkávají na lampionovém průvodu. Ten zahajuje starosta obce u pomníku obětí 1. světové

---

²⁷ Památky. Online. Informační centrum Hranice. C2024. Dostupné z: <https://infocentrum-hranice.cz/cile/pamatky/>. [cit. 2024-04-10].

války, zazní hymna a poté se průvod vypraví ze středu obce na dolní konec do areálu Na Zahradách.

Září v obci patří hodovým oslavám. Slaví se zde patron místního kostela sv. Matouš. Na jeho počest se v obci koná pouť, kdy děti navštěvují zábavní atrakce. Je také připraveno posezení s živou hudbou a dechovou kapelou Partutovjankou. V neděli se v kostele koná mše svatá.²⁸

Kromě Hasičského plesu, se v obci koná Ples TJ a Myslivecký bál.

O kulturní vyžití v obci není nouze.

---

²⁸ Život v obci. Online. Obec Střítež nad Ludinou. C2024. Dostupné z: <https://www.striteznl.cz/zivot-v-obci>. [cit. 2024-04-10].

5 Vlastivěda ve výuce na 1. stupni základní školy

Hlavním cílem vlastivědy na 1. stupni základní školy je vést žáky k poznání místní krajiny, obce, kraje a následně celé České republiky a utváření kladného vztahu ke svému domovu, regionu, vlasti a společnosti. Dalšími cíli výuky by mělo být prohloubení již osvojených vědomostí a jejich následné rozvíjení a vytvoření kladného vztahu k místu, kde žáci žijí.

Měli bychom vycházet z toho, co žáci již znají – tedy z místa bydliště a dávat to do kontextu regionu, kraje a celé naší vlasti. Zde se setkáváme s jednou z didaktických zásad, a to zásadou soustavnosti – při výuce postupujeme od snadného k náročnějšímu, od známého k neznámému, od blízkého ke vzdálenému, od konkrétního k abstraktnímu.

Vlastivěda je předmět, jež v sobě sdružuje zeměpisné, dějepisné a společenskovední učivo, které je na 2. stupni základní školy rozděleno do samostatných předmětů.

5.1 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, dále jen RVP ZV, na státní úrovni představuje závazné kurikulum, jehož prostřednictvím by mělo být zajištěno systematické školní vzdělávání žáků na základní škole. Jednotlivé školy si pak vytváří školní vzdělávací programy (ŠVP), podle kterého probíhá vzdělávání. Školní vzdělávací program musí být zpracován dle RVP ZV.

RVP ZV vychází z nové strategie vzdělávání, která klade důraz na klíčové kompetence.

„Klíčové kompetence představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti. Jejich výběr a pojetí vychází z hodnot obecně přijímaných ve společnosti a z obecně sdílených představ o tom, které kompetence jedince přispívají k jeho vzdělávání, spokojenému a úspěšnému životu a k posilování funkcí občanské společnosti.“ (s. 10, RVP ZV, 2021)

V etapě základního vzdělávání rozdělujeme systém klíčových kompetencí takto: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence občanské, kompetence pracovní a nově zde patří také kompetence digitální. Tyto klíčové kompetence se navzájem propojují a jsou výsledkem celkového procesu vzdělávání.

Vzdělávací obsah v RVP ZV je rozdělen do devíti vzdělávacích oblastí:

- Jazyk a jazyková komunikace
- Matematika a její aplikace
- Informatika
- Člověk a jeho svět
- Člověk a společnost
- Člověk a příroda
- Člověk a zdraví
- Člověk a svět práce
- Umění a kultura

Každá vzdělávací oblast je tvořena vzdělávacím oborem/předmětem nebo více obory, které jsou si obsahově blízké.

5.2 Člověk a jeho svět

Tato vzdělávací oblast je koncipována pouze pro 1. stupeň základního vzdělávání. Vymezuje vzdělávací obsah, který se týká člověka, rodiny, společnosti, přírody, kultury, vlasti, zdraví a dalších témat, celkově směřuje k dovednostem pro celý život.

Vzdělávací oblast směřuje k utváření a rozvíjení klíčových oblastí.

Obsah je rozdělen do pěti tematických okruhů, které lze propojit a v ŠVP dále rozvíjet:

1. Místo, kde žijeme

2. Lidé kolem nás

3. Lidé a čas

4. Rozmanitost přírody

5. Člověk a jeho zdraví

5.2.1 Místo, kde žijeme

Žáci se učí poznávat nejbližší okolí, organizaci života v rodině, ve škole, v obci i ve společnosti. Jsou vedeni k tomu, aby se naučili hledat nové a zajímavé věci a bezpečně se naučili v tomto světě pohybovat. Důraz je kladen především na poznávání místních a regionálních skutečností. Formou různých činností by měl učitel v žácích probudit kladný vztah k blízkému okolí a ke své vlasti.

Očekávané výstupy – 1. období – žák

- ČJS-3-1-01 – Vyznačí v jednoduchém plánu místo svého bydliště a školy, cestu na určené místo a rozliší možná nebezpečí v nejbližším okolí.

- ČJS-3-1-02 – Začlení svou obec (město) do příslušného kraje a obslužného centra ČR, pozoruje a popíše změny v nejbližším okolí, obci (městě).

Očekávané výstupy – 2. období – žák

- ČJS-5-1-01 – Určí a vysvětlí polohu svého bydliště nebo pobytu vzhledem ke krajině a státu.

- ČJS-5-1-02 – Určí světové strany v přírodě i podle mapy, orientuje se podle nich a řídí se podle zásad bezpečného pohybu a pobytu v přírodě.

- ČJS-5-1-03 – Rozlišuje mezi náčrty, plány a základními typy map; vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlištích lidí na mapách naší republiky, Evropy.

- ČJS-5-1-04 – Vyhledá typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury, jednoduchým způsobem posoudí jejich význam.

- ČJS-5-1-05 – Porovná způsob života a přírodu v naší vlasti i v jiných zemích.

- ČJS-5-1-06 – rozlišuje hlavní orgány státní moci a některé jejich zástupce, symboly našeho státu a jejich význam.

5.2.2 Lidé kolem nás

Žáci si osvojují základy společensky vhodného chování a jednání mezi lidmi. Poznávají, jak se lidé baví a utváří kulturu. Seznamují se se základními právy a povinnostmi, ale i s globálními problémy.

Očekávané výstupy – 1. období – žák

- ČJS-3-2-01 – Rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi, projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků i jiných lidí, jejich přednostem i nedostatků.

- ČJS-3-2-02 – Odvodí význam a potřebu různých povolání a pracovních činností.

Očekávané výstupy – 2. období – žák

- ČJS-5-2-01 – Vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci (městě).

- ČJS-5-2-02 -Rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která se už nemohou tolerovat.

5.2.3 Lidé a čas

V tomto okruhu se žáci učí orientovat v čase a dějinách. Poznávají, proč se čas měří, jak události utvářejí historii. Učí se poznávat, jak se věci vyvíjejí a podléhají změnám v čase. Vycházíme od nejznámějších událostí v rodině, obci, kraji a postupujeme až k nejdůležitějším událostem v historii naší vlasti. Podstatou tohoto tematického okruhu je vzbudit u žáků zájem o minulost a kulturní bohatství celé země.

Očekávané výstupy – 1. období – žák

- ČJS-3-3-01 – Využívá časové údaje při řešení různých situací v denním životě, rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti.

- ČJS-3-3-02 – Pojmenuje některé rodáky, kulturní či historické památky, významné události regionu.

- ČJS-3-3-03 – Uplatňuje elementární poznatky osobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí; na příkladech porovnává minulost a současnost.

Očekávané výstupy – 2. období – žák

- ČJS-5-3-01 – Pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději a mezi jevy.
- ČJS-5-3-02 – Využívá knihovny, sbírky muzeí a galerie jako informační zdroje pro pochopení minulosti.
- ČJS-5-3-03 – Srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifik.

5.2.4 Rozmanitost přírody

Zde žáci poznávají Zemi jako planetu sluneční soustavy, mnohotvárnost a proměnlivost živé a neživé přírody. Učí se hledat důkazy o proměnách přírody, vyhodnocují svá pozorování a záznamy. Důležité je, aby sledovali vliv lidské společnosti na přírodu a učili se přispět k ochraně životního prostředí

5.2.5 Člověk a jeho zdraví

V této oblasti žáci poznávají sebe jako živou bytost, která má své biologické a fyziologické potřeby. Poznávají, jak se mění od narození po dospělost. Osvojují si znalosti správné hygieny, životosprávy, dodržování určitého denního režimu a samozřejmě důležitost mezilidských vztahů. Docházejí k poznání o důležitosti prevence a bezpečném chování v různých životních situacích. Uvědomují si hodnotu lidského zdraví, zodpovědnost za své vlastní zdraví i zdraví druhých lidí.

5.3 Klíčové kompetence

Klíčové kompetence představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti.²⁹

RVP ZV uvádí tyto klíčové kompetence:

- Kompetence k učení
- Kompetence k řešení problémů
- Kompetence komunikativní

---

²⁹ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělání. *Edu.cz* [online]. 2023 [cit. 2023-10-09]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcovy-vzdelavacici-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>

- Kompetence sociální a personální
- Kompetence občanské
- Kompetence pracovní
- Kompetence digitální

6 Vyučovací formy a metody ve výuce vlastivědy

V této kapitole se zaměříme na vyučovací formy a metody, které lze uplatnit při vlastivědném vyučování.

Forem i metod je mnoho, proto se zde budeme věnovat těm formám a metodám, které jsou výstupem praktické části diplomové práce.

6.1 Organizační formy výuky

„Organizační forma výuky je vnějším organizačním rámcem vyučovacího procesu.“³⁰

Organizační forma dává vyučovací hodině jistý řád. Obsahuje jednotlivé prvky výuky, jako cíle, obsah, metody výuky, materiální prostředky, činnosti učitele, činnosti žáků.

Organizační formy dělíme do několika kritérií:

- a) Podle vztahu k žákovi – např.: hromadná, individuální, skupinová, ...
- b) Podle charakteru výukového prostředí a organizace práce – např.: výuka ve třídě, exkurze, vycházky, domácí práce, ...
- c) Podle délky trvání výuky – např.: vyučovací hodina, dvouhodina, blok, ...

Dle A. Vavrdové rozlišujeme ve vlastivědě dvě vyučovací formy, a to:

1. Vyučovací formy uskutečňované ve škole – což je hodina základního typu;
2. Vyučovací formy uskutečňované mimo školu – do kterých spadají exkurze, tematické procházky;³¹

6.1.1 Exkurze

Exkurze jsou neodmyslitelnou součástí vlastivědného a přírodovědného vyučování. Během exkurzí získávají žáci nové poznatky, zkušenosti a zážitky. Jsou realizovány mimo školní prostředí, a to formou vycházky za poznáním lidské činnosti anebo jako návštěva muzea či jiného odborného zařízení (divadlo, ateliér, knihovna, firma, továrna, elektrárna ...). Nesmíme zapomenout ani na bezpečnost žáků, i z tohoto důvodu by měl mít učitel místo

---

³⁰ OBST, Otto. *Obecná didaktika*. 2. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. ISBN 978-80-244-5141-1.

³¹ VAVRDOVÁ, A. *Didaktika vlastivědy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. 75 s. ISBN 978-80-244-2263-3

exkurze dobře prozkoumané. V určitých typech zařízení lze využít služby průvodce či jiného odborného pracovníka.

Podstatné je si exkurzi předem řádně naplánovat. Učitel by měl být seznámen s prostředím, do kterého se chystá žáky přivést. Při výběru místa a plánování exkurze by si měl učitel uvědomit, co má exkurze žákům přinést, tedy stanovit si cíl, stejně jako v běžné vyučovací hodině.

Exkurze by měla být nedílně propojena s výukou. Proto je důležité si včas promyslet její náplň, zadat žákům přípravné úkoly, připravit pracovní listy a dále by si měl učitel promyslet i to, jak výsledky z exkurze zařadí do následné výuky. Po uskutečnění exkurze by mělo dojít k jejímu zhodnocení, jak ze strany žáků, tak ze strany pedagogů – zpětná vazba.

Výstupem exkurze může být zpracování informačních plakátů či nástěnky, jež shrne průběh exkurze či výrobek.

6.1.2 Projektová výuka

Projektová výuka je jednou z vyučovacích metod, pomocí níž jsou žáci vedeni k řešení souhrnných problémů. Podporuje individuální aktivitu, tvořivost, vzájemnou komunikaci, zodpovědnost a schopnost začlenit daný problém do více různých oblastí.

6.1.2.1 Fáze projektu

1. Plánování projektu:

- Téma – stanovit téma projektu – čemu nebo komu se projekt bude věnovat – např. Významná osobnost regionu.
- Smysl projektu – proč jsme zvolili právě toto téma – získat základní informace o významné osobnosti.
- Definovat cíle – kognitivní, psychomotorické, sociální a afektivní.
- Výstup – finální podoba, která může být formou produktu – plakát; písemná – referát, myšlenková mapa, ...; ústní.
- Časová dotace – jak dlouho bude projekt probíhat.
- Prostředí – kde se projekt uskuteční – např.: ve škole, mimo školu.
- Účastníci – kdo se projektu zúčastní – třídní kolektiv.
- Činnosti – naplánovat a rozvrhnout aktivity, které se během projektu uskuteční.
- Metody – metody, které budou využity během realizace konkrétních činností.

- Organizace – průběh projektu – promyslet jednotlivé kroky, jimiž bude projekt uskutečňován.

- Materiálně a technicky zabezpečit projekt – pomůcky, digitální technologie, didaktický materiál, obrazový materiál, ...

- Hodnocení projektu – jak budeme projekt hodnotit – stanovit si podmínky pro hodnocení.

2. Realizace projektu

Při samotné realizace projektu postupujeme podle předem stanoveného plánu. Máme naplánované jednotlivé kroky tak, aby žáci měli možnost aktivně pracovat, tedy sbírat potřebná data, údaje a materiály a následně s nimi pracovat, a to tak, že je budou třídit, zpracovávat, analyzovat a sestavovat finální produkt. Role učitele – učitel figuruje jako poradce, dohlíží na průběh projektu a usměrňuje ho tak, aby došlo k naplnění jeho cíle, a to nenásilnou formou.

3. Prezentace projektu

Plněním projektu vytvoří žáci finální produkt, který následně prezentují. Prezentace projektu může být před třídou, mimo vlastní třídu, před rodiči nebo také pro veřejnost či jinou instituci, a to formou nástěnek, plakátů, výstavou žákovských prací, prezentací na webových stránkách školy.

4. Hodnocení projektu

Závěrečné hodnocení projektu probíhá dle předem stanovených kritérií, se kterými jsou žáci seznámeni. Nehodnotí se jen finální produkt, ale celkový průběh projektu – dílčí úkoly, spolupráce.³²

6.1.3 Školní výlet

Jedná se o akci organizovanou školou, která může být jednodenní nebo vícedenní a odehrává se mimo prostory školy. Seznamuje žáky s novým prostředím a současně žáci získávají nové zkušenosti a ověřují již nabyté vědomosti. Školní výlet slouží k celkovému rozvoji žáků, tedy rozvoji jejich osobností a dovedností.

---

³² . KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. Teorie a praxe projektové výuky. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. 160 s. ISBN 80-2104-142-0.

Organizace školního výletu je značně náročná. Učitel musí výlet naplánovat do posledního detailu a počítat s různými situacemi, které během výletu mohou nastat.

Učitel musí naplánovat program výletu, místo, datum a také finanční náročnost výletu. Dále upřesnit místo srazu před odjezdem a také poučit žáky o bezpečnosti a chování na dané akci. S sebou by měl mít také lékárničku pro případ úrazu a jeho následného ošetření, a také kontakt na zákonné zástupce. Každý úraz by měl být zaznamenán a zapsán v knize úrazů, s datem, místem a popisem úrazu a činnosti, při které k úrazu došlo.

V současné době je největším problémem při organizaci školního výletu jeho finanční náročnost a také dopravní dostupnost.

6.2 Vyučovací metody

Metodu lze chápat jako způsob, kterým učitel vyučuje a žáci se pomocí ní učí. Vede k dosažení cílů výuky a zároveň žákům pomáhá k osvojení učiva a metod učení.

Klasifikace metod výuky dle Josefa Maňáka je následující:³³

1. Metody slovní:

- monologické – přednáška, výklad, vyprávění, vysvětlování
- dialogické – rozhovor, diskuse, dramatizace
- metody písemných prací – písemná cvičení, kompozice – metody práce s učebnicí, knihou

2. Metody názorně demonstrační:

- pozorování
- předvádění (demonstrace) obrazů statických
- projekce statická a dynamická

3. Metody praktické:

- nácvik pohybových a pracovních dovedností
- žákovské laborování
- pracovní činnosti (v dílnách, na pozemku)

---

³³ MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. Brno. 2003. s. 34.

- grafické a výtvarné činnosti³⁴

6.2.1 Brainstorming

Brainstorming, neboli bouření mozků, je metoda často používaná ve školách. Používá se jako počáteční fáze projektového vyučování.

Na tabuli či papír viditelně napíšeme název tématu. Téma by mělo být pouze jedno. Během určitého času, postačí 5–10 minut, žáci říkají vše, co je k danému tématu napadá a učitel nebo zvolený zapisovatel veškeré nápady, myšlenky zapisuje na tabuli/papír. Při této metodě není nic špatné. Učitel ani zapisovatel konkrétní myšlenky nehodnotí ani nijak nekomentuje či kritizuje. Po uplynutí daného času dojde k vyhodnocování jednotlivých myšlenek, nápadů. Žáci mají prostor vysvětlit svůj nápad, argumentovat, doptávat se na nápady ostatních. Poté společně vyberou možná řešení problému, a to např. formou hlasování.³⁵

6.2.2 Myšlenková mapa pro děti

Jedná se o metodu grafického uspořádání informací, myšlenek a dat, podle vzájemných vztahů mezi nimi. Pomáhá nám s orientací v textu, se zapamatováním si informací. Tato metoda podporuje paměť, myšlení, kreativitu, usuzování a učení.

Autorem, jenž zpopularizoval myšlenkové mapy je Tony Buzan. Je také autorem několika publikací i pro děti.

Dle T. Buzana je myšlenková mapa vzorcem, též metodou, která má pomáhat přicházet s novými nápady, usnadňovat řešení problémů a také zlepšit zapamatování si informací. Je to způsob, jak dostat informace do mozku, tedy zapamatovat si je a poté je opět použít. Slouží jak k osvojení si nového učiva, tak jeho opakování. Myšlenkové mapy udržují pozornost, soustředění na hlavní téma a myšlenky s ním spojené.

Proč myšlenkové mapy používat ve výuce, při učení nebo plánování:

- zlepšení soustředění a pozornosti,
- logické uspořádání,
- rozvoj kreativního myšlení,
- srozumitelné poznámky,

---

³⁴ MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. Brno. 2003. s. 34.

³⁵ KRÜGER, K. KARGEROVÁ, J. SRBOVÁ, K. *Rozvoj učebních dovedností, kurz osobnostní a sociální výchovy pro žáky 1. stupně ZŠ*. 1. vydání. Praha: Občanské sdružení Projekt Odyssea. 2007. 64 s. ISBN 978-80-87145-37-1

- zapamatování si informací, souvislostí.³⁶

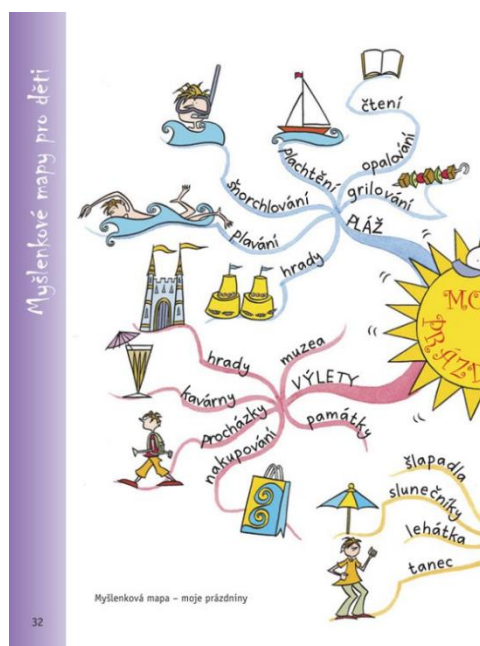
Tvorba myšlenkových map pro děti je snadná. Důležité je dodržení těchto klíčových kroků:

- 1) Čistý papír, papír bez linek, umístěný na šířku, nikoliv na výšku;
- 2) Ve středu papíru nakreslíme hlavní obrázek, jenž shrnuje dané téma;
- 3) Z obrázku uprostřed vedeme čáry, tzv. větve hlavních myšlenek;
- 4) Každou hlavní myšlenku pojmenujeme – každé klíčové slovo podtrhneme, což znamená jeho důležitost. Pojem lze také doplnit obrázkem.
- 5) Z každé hlavní větve mohou vést také větve vedlejší, které nás zavádějí do detailu hlavní myšlenky.

K tvorbě myšlenkových map nám mohou pomoci také otázky – Co? KDE? KDY? KDO? PROČ? VÝSLEDEK?

Příklad myšlenkové mapy od Tonyho Buzana:

37

Myšlenková mapa

³⁶ BUZAN, Tony. *Myšlenkové mapy pro děti: rychlá cesta k úspěchu nejen ve škole*. Brno: BizBooks, 2013. ISBN 978-80-265-0121-3.

³⁷ BUZAN, Tony a ABBOTT, Susanna. *Myšlenkové mapy pro děti: využij svou paměť a koncentraci na maximum*. Přeložil Helena HARAŠTOVÁ, ilustroval Stephanie STRICKLAND, ilustroval Jan ŠENKYŘÍK. Brno: BizBooks, 2015. ISBN 978-80-265-0434-4.

6.2.3 Pětílístek

Pětílístek je kognitivní metoda zaměřená na rozvoj schopnosti analýzy a kreativního myšlení. Řadí se mezi aktivizační metody. Je vhodné jej zařadit ve fázi evokace nebo reflexe.

Jedná se o pětiřádkový text – povídání, které má shrnout informace a názory, které dané téma popisují.

První řádek pětílístku jednoslovný název tématu/námětu, ve většině případů se jedná o podstatné jméno. Druhý řádek popisuje dvěma slovy to, jaké téma je, jaké má téma vlastnosti – žák odpovídá na otázku jaké téma je. Na třetím řádku jsou napsána tři slova, která popisují, co dané téma dělá nebo co se s ním děje. Čtvrtý řádek tvoří věta o čtyřech slovech, vztahující se k tématu. Pátý řádek tvoří opět jednoslovný pojem, synonymum, které dané téma shrnuje.³⁸

Příklad pětílístku na téma: Pes a Karel IV.

KAREL IV.			
VZDĚLANÝ			MOUDRÝ
PANOVAL		BUDOVAL	PSAL
KAREL IV.	BYL	ŘÍMSKÝ	CÍSAŘ.
PANOVNÍK			

6.2.4 Diskuse

Diskuse je metoda, jejíž podstatou je komunikace mezi učitelem a žáky a mezi žáky navzájem. Při této metodě dochází k výměně názorů a zkušeností, žáci argumentují a společně hledají řešení problémů.

---

³⁸ SIEGLOVÁ, Dagmar. *Konec školní nudy: didaktické metody pro 21. století*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2254-7.

Žáci jsou vedeni k zamyšlení se nad tématem či učební látkou, uplatňují své komunikační schopnosti a dovednosti při komunikaci se spolužáky a učitelem. Vyjadřují svůj názor, za který se nemusí stydět a nejsou za něj kritizováni ani učitelem ani spolužáky. Učí se naslouchat promluvám svých spolužáků.

Moderátor diskuse je učitel, ten se snaží do diskuse co nejméně zasahovat, pokud nastanou komunikační nesrovnalosti snaží se je žákům srozumitelně přeformulovat. Na konci diskuse je shrnutí, vyzdviženy jsou hlavní myšlenky.

PRAKTICKÁ ČÁST

7 Náměty do hodin vlastivědy

Tato kapitola je tvořena souborem pracovních listů, náměty na projektovou výuku, exkurzi a školní výlet.

1. Projektová výuka – Můj domov
2. Projektová výuka – Po stopách J. A. Komenského
3. Exkurze – Vzhůru do pravěku
4. Školní výlet – Výprava na hrad Helfštýn
5. Pracovní list – Město Hranice
6. Pracovní list – město Přerov

7.1 Můj domov

Jedná se o námět na projektovou výuku vztahující se k mikroregionu Hranicko.

Ročník:	3. - 5.
Časová náročnost:	5 vyučovacích hodin (5 x 45 min)
Vzdělávací oblast:	Člověk a jeho svět
Předmět:	Prvouka, Vlastivěda
Tematický okruh:	Místo, kde žijeme
Průřezová témata:	Osobnostní a sociální výchova
Mezipředmětové vztahy:	Člověk a svět práce – jemná motorika Umění a kultura – výtvarná výchova – estetická stránka projektu, kreativita Informatika – vyhledávání a třídění informací
Organizační formy:	Projektové vyučování – hromadná, skupinová
Metody:	Slovní – monolog – výklad učitele, dialog – diskuse, práce s textem – vyhledávání informací; Dovednostně-praktické: pracovní činnosti – stříhání, lepení, práce s mapou... výtvarné činnosti, vyhledávání informací – internetové zdroje Názorně-demonstrační: prezentace projektu Aktivizační: brainstorming
Edukační cíle:	Kognitivní: správně popíše a pojmenuje světové strany na směrové růžici, pozná znaky obcí ve spádové oblasti (Střítež nad Ludinou, Jindřichov, Partutovice, Olšovec, Hranice. Orientuje se na mapě ČR a kraje.

	<p>Afektivní: efektivně pracuje ve skupině; pracuje dle pokynů učitele; kladný vztah k regionu</p> <p>Psychomotorické: ke své práci využívá ověřené internetové zdroje; rozvíjí jemnou motoriku – stříhání, lepení, kreslení;</p>
Rozvíjené klíčové kompetence:	<p>Kompetence k učení</p> <p>Kompetence komunikativní</p> <p>Kompetence sociální a personální</p> <p>Kompetence pracovní</p>
Pomůcky:	<p>Výkres A0; mapy; obrázky; PC s přístupem na internet; tablety s přístupem na internet; informační brožurky, letáčky (obec, město, kraj); výtvarné a psací potřeby; barevné papíry; tabule</p>

Popis projektu

Projekt, jehož výsledkem bude originálně vytvořená pomůcka – PLAKÁT, který nám bude sloužit jako zdroj informací o obci a kraji, kde žijeme.

Žáky si rozdělíme do pracovních skupinek, a to proto, že ve skupinkách mohou spolupracovat, navzájem si pomáhat a doplňovat se. Výsledkem bude výukový plakát. Skupinky rozdělíme náhodně – pomocí barevných lístečků, žáci si budou losovat, poté utvoří pracovní skupinku (nejlépe skupinky po 4 žácích) – připraví si pracovní prostor – spojí k sobě stoly, ...

Pozn.: Vzhledem k tomu, že jsme spádová škola a 5. třídu navštěvují i žáci z okolních vesnic, rozdělím třídu na skupiny dle místa bydliště – Střítež nad Ludinou (2 skupiny po 4 žácích), Olšovec (1 skupina po 3 žácích), Jindřichov (1 skupina po 3 žácích). Pro každého je domovem jiná vesnice. Výsledný projekt pak přednesou spolužákům a plakáty vystavíme ve třídě.

Cílem projektu je ověření znalostí o obci a kraji, kde žijeme, a také osvojit si práci s učebními materiály – práce s mapou, vyhledávání informací v různých zdrojích – publikace, internet, učitelem připravené materiály.

Práce na projektu: Žáci si budou vyhledané informace zapisovat na list papíru – role ve skupině určí učitel/ka – vedoucí, zapisovatel, vyhledávač (1–2).

Finální podoba projektu: Na začátku realizace bude žákům představen výsledný produkt, tedy Plakát – na nich samotných bude především estetická stránka, každý bude originální.

Motivace:

Pro práci na projektu a celkově práci s žáky, je důležitá motivace.

Hodinu začnu tím, že si na tabuli připravím indicie/nápovědy. Úkolem žáků bude odhalit téma hodiny.

Indicie:

- č. 1: Mapa ČR s vyznačeným Olomouckým krajem
- č. 2: Znak Olomouckého kraje
- č. 3: Znaky obcí a nedalekého města – Střítež nad Ludinou, Olšovec, Jindřichov, Partutovice, Hranice
- č. 4: Dům
- č. 5: Kniha – nůžky – papír

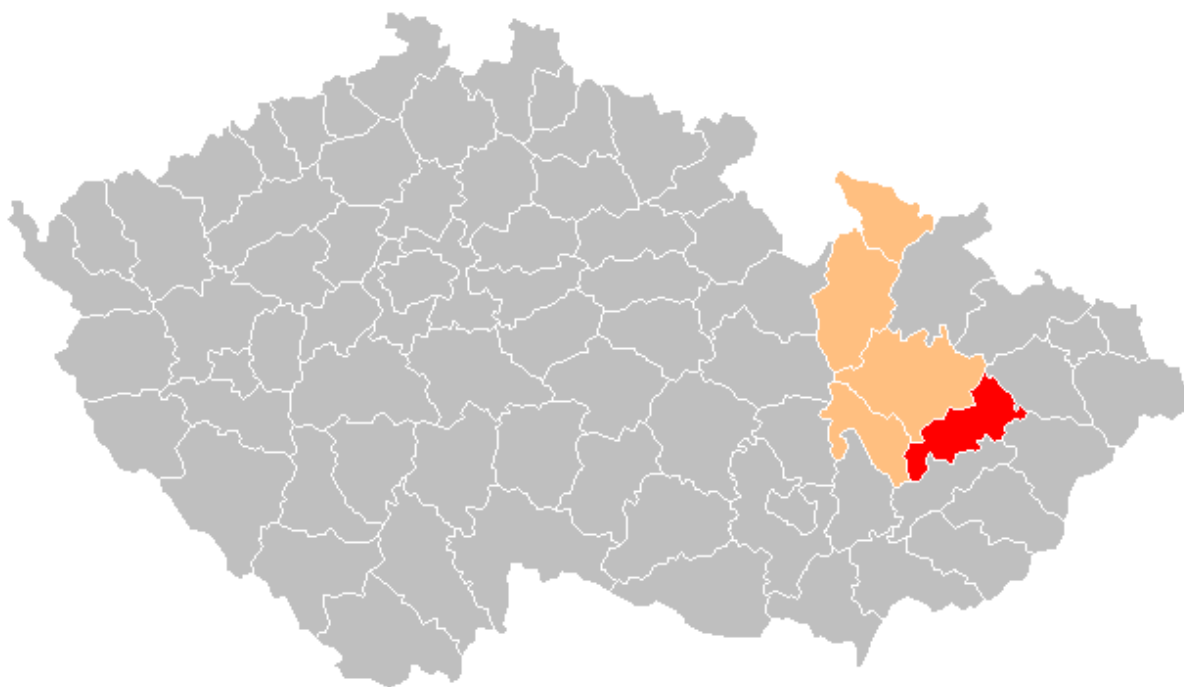
Mapa a znak kraje mají žákům napovědět, ve které oblasti se budeme nacházet. Poté přidám znaky obcí – což by mělo žáky přivést na konkrétní místo a dům značí domov. Kniha – nůžky – papír – znázorňují činnosti, které nás čekají – četba (vyhledávání informací), nůžky – stříhání, papír – zapisování informací a celkově materiál, se kterým budeme v hodině pracovat. K daným znakům obcí přiřadí žáci cedulku s názvem.

Na tabuli napíšu téma projektu: **Můj domov** (žáci si poté doplní název obce na výkres)

Brainstorming:

Na tabuli budeme zapisovat informace, které žáky napadnou, když uvidí výše zmíněné indicie – žáci budou vykřikovat, vše, co je napadne: názvy obcí, mapa, název kraje, potok, škola, ... Já budu informace zapisovat na tabuli (informace mohou zapisovat i žáci). Vytvoříme si tak osnovu našeho projektu – zvolím zapisovatele, který osnovu zaznamená na papír (poté ji nakopíruji do skupin).

č. 1 Mapa ČR – Olomoucký kraj s vyznačeným okresem Přerov

č. 2 – Znak Olomouckého kraje

č. 3 – znaky obcí a města

STRÁŽ NAD LUDINOU

OLŠOVEC

JINDŘICHOV

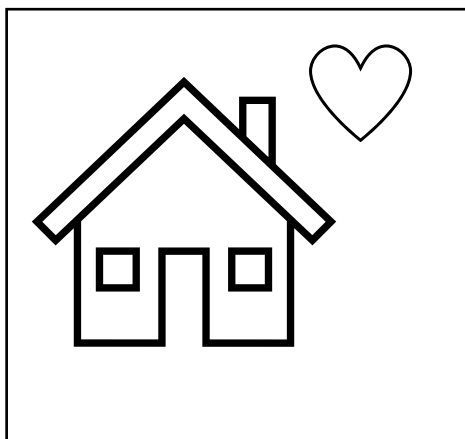

PARTUTOVICE

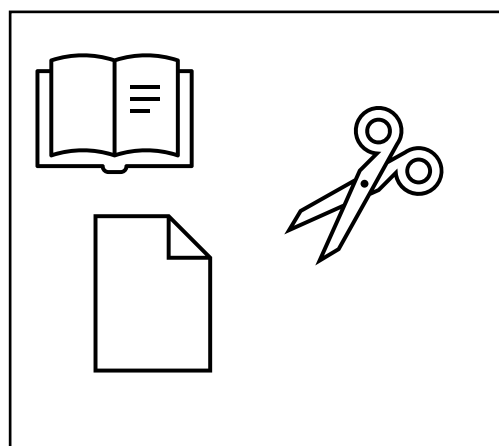

HRANICE

č. 4 - Dům

č. 5 – Kniha – nůžky – papír

Práce s textem: Poznáš, o které obci je tento text? (práce ve skupině – na tabuli jsou připevněny znaky obcí s názvy)

1) Od Přerova směrem k severovýchodu se rozevívá mezi nejjižnějším předhůřím Jeseníků a posledními výběžky Karpat proslulá Moravská brána. Vytváří ji údolí při dolním toku Bečvy, na něž mezi Hranicemi a Běloučkou navazuje údolí horní Odry. Obec leží v okrese Přerov a její součástí je i vesnice Boňkov.

Název obce je _____.

2) V severním výběžku dřívějšího okresu Hranic, dnes okresu Přerov, leží vesnice, rozlehlá a táhnoucí se od severu k jihu po obou březích potoka Luha, v délce asi 3 kilometrů. V nejstarších listinách uložených ve státních archivech, je obec uváděna jako „Hendrychwald“, v lašském nářečí je Jindřich – Hajdrych. Po „Mnichovské dohodě“ byla obec neprávem zabrána do Sudet, stejně jako obce Střítež nad Ludinou, Partutovice, Luboměř, Spálov a osada Heltínov.

Název obce je _____.

3) Podhorská obec v Moravské bráně na úpatí posledních výběžků Nízkého Jeseníku. Leží 6 kilometrů severně od Hranic v úzkém táhlém údolí pod posledními výběžky Nízkého Jeseníku, který sem dosahuje Oderskými vrchy. Rozkládá se kolem potoka Ludiny, pramenícího severně od Partutovic. V obci se nachází dva vodní mlýny. V roce 2006 se obec zúčastnila soutěže „Vesnice roku“ a umístila se na 1. místě v rámci Olomouckého kraje a v celostátním kole získala 2. místo.

Název obce je _____.

4) Jedenáct kilometrů severně od Hranic se na vítkovské vrchovině rozprostírá v nadmořské výšce 530 m horská vesnička. Hlavní dominantou obce je dřevěný větrný mlýn, též zvaný německý neboli beraní, postavený r. 1837. Zemědělské družstvo se zaměřuje na sadbu brambor. Název obce se měnil, původně Bartolovice, po zakladateli Bartoloměji, jehož bratři Jindřich a Dobeš založili nedaleké obce Jindřichov a Dobešov, přes Bartotowicz po ustálený název Bartelsdorf.

Název obce je _____.

Pozn.: Tento text/list dostane každý žák ve skupině – přečtou si ho ve skupinkách společně – poté doplní název obce – pomůžou jim znaky obcí s názvy, které máme na tabuli. List ti založí do portfolio.

Osnova projektu: Co by v projektu nemělo chybět?

- 1) Název obce
- 2) Znak obce

- 3) Poloha – ve kterém kraji se obec nachází, sousední vesnice či města; mapa ČR, kraje, okresu, regionu, ...
- 4) Počet obyvatel
- 5) Stručný popis krajiny – údolí, vrchovina, lesy, vodstvo, ...
- 6) Služby – obchod, pošta, škola, ...
- 7) Zajímavá místa, památky
- 8) Osobnost obce
- 9) Fotografie, obrázky, ...

Realizace projektu:

Žáci mají ve skupinách k dispozici osnovu, podle které vyhledávají informace. Grafická podoba je čistě v režii žáků. Výukový plakát jsem zvolila záměrně, vystavíme si je ve třídě a budou nám sloužit při dalších činnostech v hodinách vlastivědy.

Projekt by se dal pojmout různě, jako skupinová nebo individuální práce, např: v PowerPoint – prezentace, lapbook.

1) Sběr informací a obrazového materiálu

Bude probíhat v počítačové učebně. Informace o obcích budeme získávat z různých informačních zdrojů, především z internetových stránek obcí, ale také tištěných publikací – brožurky, knihy, atd... Žáci si budou informace zaznamenávat na papír, je možno vytvořit i soubor ve Wordu. Při vyhledávání informací jim bude oporou vytvořená osnova. V průběhu vyhledávání informací budu skupinky obcházet a pozorovat jejich práci ve skupině, v případě potřeby jim s vyhledáváním informací pomůžu.

Kromě textu budou žáci také vyhledávat obrázky/fotografie – památky, krajina, významné budovy, atd ... Na sdíleném disku si vytvoří složku s názvem obce a jménem autorů – do ní budou vkládat materiály, které bude potřeba vytisknout.

Jako zdroj můžou použít i text z motivační části – stručná charakteristika.

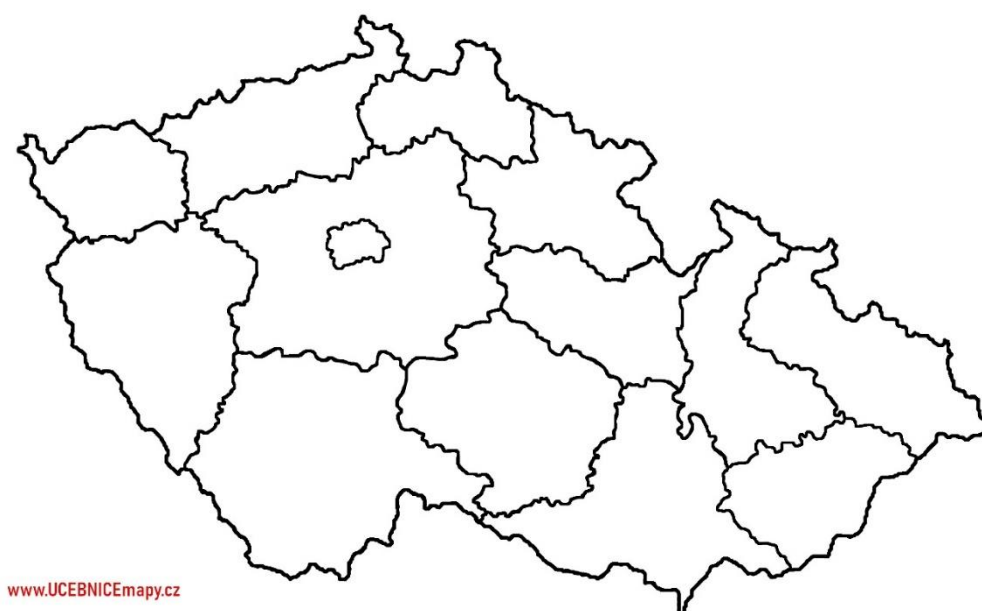
Pro vyhledávání a zapisování učitel/ka rozdělí ve skupině práci – informace o kraji, informace o obci, památky a zajímavosti, služby ... Tak, aby každý člen skupiny měl minimálně jeden okruh, který bude zpracovávat a pak s ním seznámí ostatní členy skupiny. Při závěrečné prezentaci, každý ze členů přednese svůj okruh, kterému se věnoval.

2) Tvorba plakátu

Skupinky dostanou výkres velikosti A0 a čistý list A4, na kterém si můžou připravit návrh/rozložení plakátu – kde umístí nadpis, znak, informace o kraji, atd ... není však nutností. Dále dostanou mapu ČR a slepou mapu ČR, mapu Olomouckého kraje – mapy budou součástí projektu. S pomocí mapy ČR vybarví na slepé mapě Olomoucký kraj a na mapě kraje vyznačí obec (Střítež nad Ludinou, Olšovec, Jindřichov) – obě mapy nalepí na plakát.

Mapa ČR: S pomocí vlastivědné mapy ČR vybarví na slepé mapě Olomoucký kraj a vyznačí krajské město. Mapu vystříhni a nalep na plakát.

Mapa Olomouckého kraje: Na mapě Olomouckého kraje vyznač, kde se nachází obec, ve které bydlíš.

Zapisování informací

Nyní přijdou na řadu nasbírané informace. Zapisovat informace můžou žáci buď přímo na plakát anebo si připravit lístečky (barevné papíry), na které budou informace zapisovat a poté je přilepí. Informace můžou zapisovat formou odrážek nebo celých vět. Při zapisování informací budou žáci pracovat dle předchozího rozdělení dle oblastí – informace o kraji, informace o obci, památky a zajímavosti, služby ... Tak aby každý něco dělal – opět spolupracují v rámci skupiny. Důležité je, aby zapsané informace byly snadno čitelné – úhledné a velké písmo.

Dohotovení projektu

Další část je spíše kreativní, žáci si projekt dle svého cítění dokončí – barevné nadpisy, nalepí obrázky, nakreslí obrázky, ...

Prezentace projektu

Poslední fází projektového vyučování je prezentace projektu svým spolužákům, předstoupí před třídu. V rámci skupiny, každý žák přednese několika větami oblast, které se při práci na projektu věnoval. Mohlo by to být také tak, že by byl zvolený jeden mluvčí, ale chtěla bych, aby každý z žáků něco k projektu řekl. Kromě představení obce, kterou ve skupině zpracovali, bych také chtěla, aby svou práci zhodnotili, protože i to je dle mého důležité, ohodnotit svou práci a spolupráci v rámci skupiny.

Projekty si vylepíme ve třídě, poslouží nám jako pomůcka.

Hodnocení projektu

Jak hodnotit projekt? Během práce na projektu budu skupiny bedlivě pozorovat při práci a dělat si poznámky, body k jednotlivým skupinám. Hodnotit nebudu jen výsledný produkt, ale také spolupráci v rámci skupiny a tak= závěrečnou prezentaci.

Závěrečný výstup

Pracovní list – bude sloužit k ověření, ale také doplnění znalostí o obcích a mikroregionu Hranicko.

Pracovní list

Jméno: _____

MŮJ DOMOV

Vesnice, ve které bydlím se jmenuje _____. (*Olšovec, Střítež nad Ludinou, Jindřichov*)

Základní školu navštěvuji v obci _____.

1. Ke znakům, přiřaď názvy obcí.

(*Jindřichov, Střítež nad Ludinou, Partutovice, Olšovec*)

_____

_____

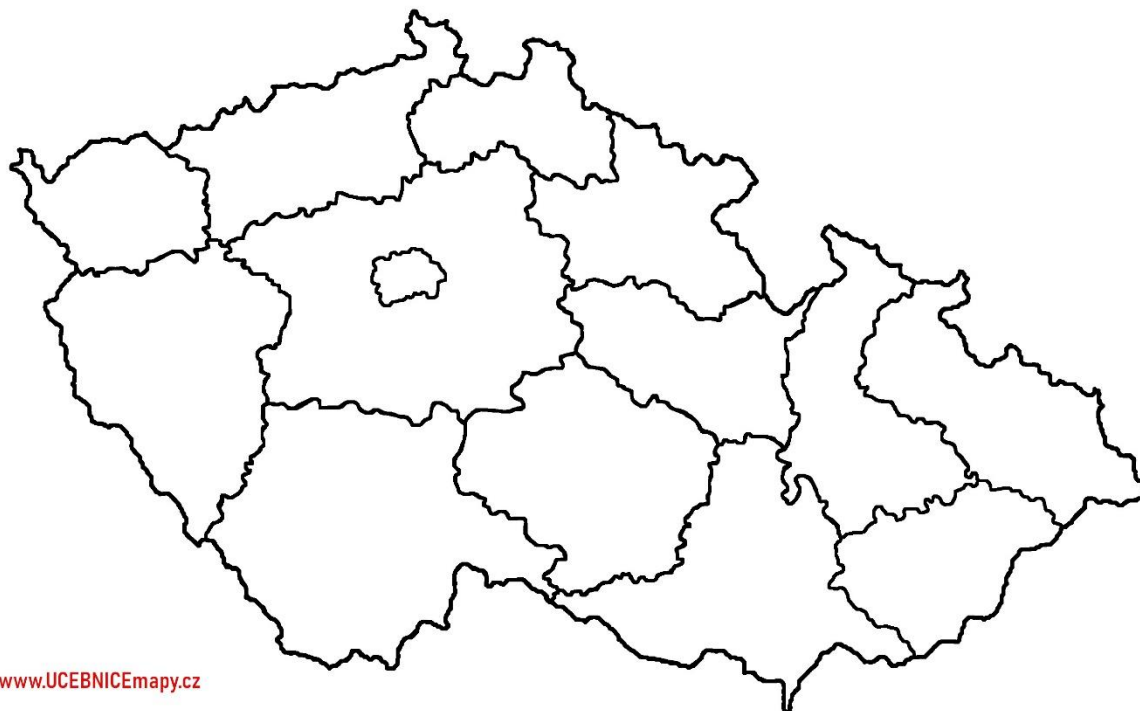

_____

_____

2. Na mapě ČR vybarvi Olomoucký kraj, vyznač krajské město. Na pomoc si vezmi mapu ČR.

3. Na mapě mikroregionu Hranicko vybarvi modře obec, ve které bydlíš.

Podle této mapy vypiš obec/město, se kterou tvá vesnice sousedí:

Na severu: _____

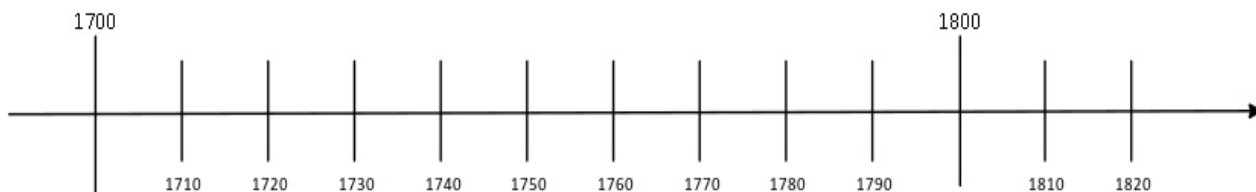
Na jihu: _____

Na západě: _____

Na východě: _____

4. Jak se jmenuje město, podle kterého má název mikroregion? Vybarvi ho na mapě zeleně. Jméno města je _____.

5. V roce 1767 byla ve Stříteži nad Ludinou založena škola. Vyznač tento rok na časové ose.

6. **Poznáš stavbu na obrázku?** _____

Kde se tato stavba nachází?

- a) Ve Stříteži nad Ludinou
- b) V Jindřichově
- c) V Partutovicích
- d) V Olšovci?

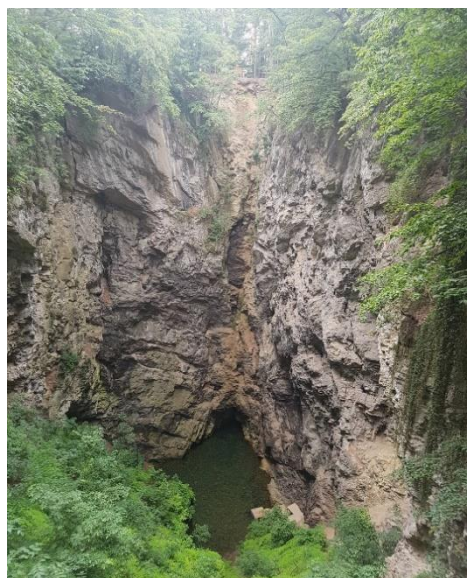
K jakému účelu tato stavba v minulosti sloužila?

7. Ve Stříteži nad Ludinou se nachází mlýn, který patří rodině Humplíků. Čím je tento mlýn poháněn? _____

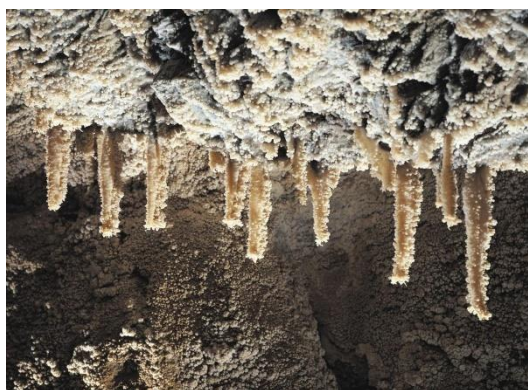
8. Nedaleko od Stříteže leží město Hranice. S pomocí mapy vyhledej řeku, která městem protéká. Jak se řeka jmenuje? _____

9. Je nejhlubší na světě. Leží na pravém břehu řeky Bečvy v přírodní rezervaci Hůrka u Hranic. Na obrázku je _____

10. V Teplicích nad Bečvou jsou kromě lázní k vidění i krasové jevy jako krápníky, stalagmity, komplex podzemních chodeb, dómů, komínů a puklin. V roce 2003 byly vyhlášeny národní přírodní památkou. O kterou přírodní památku se jedná?

Na obrázcích jsou Zbrašovské aragonitové _____.

11. Ve které obci se nachází zatopený lom?

- a) Jindřichov
- b) Olšovec
- c) Partutovice
- d) Střítež nad Ludinou

12. Kterou památku/stavbu (hrad, zámek, přírodní rezervace, rozhledna, ...) jsi s rodiči navštívil/a? (v rámci celé ČR)

Vyhodnocení:

Projektového vyučování na téma „Můj domov“ se zúčastnilo 18 žáků 3. a 4. ročníku ZŠ Střítež nad Ludinou, v rámci výuky předmětu člověk a jeho svět a vlastivěda. Jedná se o spojený ročník na devítileté základní škole s malotřídním prvním stupněm.

Žáci ve skupinách spolupracovali, až na menší neshody, týkající se vzhledu a barvy písma nadpisu, proběhla projektová výuka hladce.

Žáci poznali a přiřadili správně názvy obcí k vyobrazeným obecním znakům. Ve skupinách si přečetli text k jednotlivým obcím a podle již známých informací přiřadili k popisu obce její název.

Společně pak vytvořili ve skupinách projekt. Já jako třídní učitel, jsem určila role ve skupinách. Žáci se těchto rolí ujali bez jakýchkoliv připomínek a plnili, co se od nich očekávalo a požadovalo.

Výsledná produkt/projekt představili třídě a vystavili jsme si jej na tabuli ve třídě.

Já, jakožto učitel jsem hodnotila spolupráci ve skupině, dodržení rolí ve skupině, kreativitu, prezentaci, vyhledávání a zpracování informací. Kritéria pro hodnocení projektu byla žákům předem sdělena.

Došlo také na vlastní hodnocení projektu žáky – vše probíhalo pod mým pedagogickým dohledem a projekty byly hodnoceny kladně.

Následně žáci vypracovali pracovní list.

Hodnocení pracovního listu:

Úloha č. 1: žáci přiřazovali ke znakům obce názvy z nabídky – splnit úlohu se podařilo 18 žákům z 18.

Úloha č. 2: žáci měli za úkol vybarvit na mapě ČR Olomoucký kraj a vyznačit krajské město. K dispozici měli v lavicích mapu ČR. Kraj vybarvilo správně všech 18 žáků, pouze 5 žáků vyznačilo i krajské město. 13 žáků splnilo úkol jen částečně. Nevěnovali dostatek pozornosti zadání úlohy.

Úloha č. 3: především žáci 3. ročníku měli potíže s orientací na mapě pomocí světové růžice. Celkově jsou pro některé žáky světové strany obtížné. Nicméně se všem 18 žákům podařilo vypracovat úlohu správně.

Úloha č. 4: název mikroregionu je odvozen od města Hranice – žáci si s touto úlohou poradili s přehledem, pouze jeden žák pojmenovala město Hranicko, nikoli Hranice a druhý žák Střítež. Měla jsem obavy, aby nepoužili nesprávné označení Hranice na Moravě, což je pouze vlaková stanice.

Úloha č. 5: vyznačení roku založení první střítežské školy na časové ose, žákům nedělalo problém. Pouze 2 žáci z 18 zadání nesplnili správně, jeden označil rok 1770 a druhý nezaznamenal žádný časový údaj.

Úloha č. 6: pojmenování stavby na obrázku, bylo dle žáků jednoduché i následné kroužkování odpovědi, kde se mlýn nachází. Nicméně na otázku odpovědělo všech 16, žáků, 2 žáci stavbu na obrázku nepojmenovali vůbec, ale kroužkovací odpověď splnili. Zde se odpovědi lišily. Větrný mlýn napsalo 5 žáků. Označení Partutovský mlýn napsalo 7 žáků, 1 žák odpověděl mlýn a 2 žáci napsali v Partutovicích, což neodpovídá na otázku v zadání. Kroužkovací odpověď s výběrem z nabídky zvolilo správně 17 žáků z 18. Odpověď na otázku, k čemu stavba sloužila, byla už složitější. Odpověď, že mlýn sloužil k mletí obilí napsali 4 žáci, k mletí mouky odpovědělo 9 žáků, 2 žáci odpověděli k mletí a 3 žáci neodpověděli vůbec.

Úloha č. 7: odpovědělo všech 18 žáků správně.

Úloha č. 8: řeka protékající městem Hranice – při průběžné kontrole pracovních listů během vyplňování žáky, jsem se setkala s odpovědí, že Hranicemi protéká řeka Vltava. Upozornila jsem žáky, aby si odpověď promysleli a na pomoc si vzali opět mapu, kterou měli na lavici. Správně odpovědělo 17 z 18 žáků.

Úloha č. 9: nejhlubší na světě – poznat na obrázku propast nebylo obtížné. Hranickou propast či pouze propast poznalo 17 žáků z 18. Jeden žák odpověď nenapsal.

Úloha č. 10: kromě propasti se na Hranicku nachází krasové jevy jako krápníky, stalagmity, ..., Na obrázcích byly Zbrašovské aragonitové jeskyně – žáci měli doplnit slovo jeskyně. Slovo jeskyně doplnilo 17 žáků z 18. Jeden žák svou odpověď nenapsal.

Úloha č. 11: žáci měli zakroužkovat, ve které obci se nachází zatopený lom. Tato otázka nedělala žákům obtíže. Všichni toto místo již s rodiči navštívili. Správně odpovědělo 18 z 18 žáků.

Úloha č. 12: v této úloze dostali žáci prostor, aby si rozpomněli na místa, památky, hrady, zámky, přírodní rezervace, které se školou či rodinou navštívili v rámci České republiky. Spousta z nich navštívila památky v přilehlém okolí, tedy v mikroregionu Hranicko a celkově

v regionu Přerovska. Na tuto otázku odpovědělo 17 žáků, kteří navštívili různá místa napříč Českou republikou, nejen u nás. Mezi nejčastější odpovědi patřil hrad Helfštýn (13 žáků), Hranická propast (7 žáků).

Dle mého názoru mají žáci povědomí o památkách v okolí, většinu z nich již s rodiči nebo se školou navštívili. Nedostatky jsem viděla v porozumění otázkám. Často se žáci doptávali.

Uskutečnění a ověření projektové výuky považuji za splněné.

7.2 Po stopách J. A. Komenského

Projektová výuka zaměřená na osobnost Jana Amose Komenského, který je s Přerovem spojován.

Ročník:	5.
Časová náročnost:	4 vyučovací hodiny (2 bloky – 2x90 min.)
Vzdělávací oblast:	Člověk a jeho svět
Předmět:	Vlastivěda
Tematický okruh:	Lidé a čas
Průřezová témata:	Osobnostní a sociální výchova
Mezipředmětové vztahy:	Člověk a svět práce – jemná motorika Umění a kultura – výtvarná výchova – estetická stránka projektu, kreativita Informatika – vyhledávání a třídění informací
Organizační formy:	Projektové vyučování – hromadná, skupinová
Metody:	Slovní – monolog – výklad učitele, dialog – diskuse, práce s textem – vyhledávání informací; Dovednostně-praktické: pracovní činnosti – skládání, práce s mapou... výtvarné činnosti, vyhledávání informací – internetové zdroje Názorně-demonstrační: videoprojekce Aktivizační: brainstorming
Edukační cíle:	Kognitivní: žák získá vědomosti a znalosti o osobnosti Jana Amose Komenského; stručně shrne jeho život a dílo; ze získaných vědomostí vytvoří myšlenkovou mapu

	<p>Afektivní: efektivně pracuje ve skupině; pracuje dle pokynů učitele; kladný vztah k regionu</p> <p>Psychomotorické: ke své práci využívá ověřené internetové zdroje</p>
Rozvíjené klíčové kompetence:	<p>Kompetence k učení</p> <p>Kompetence komunikativní</p> <p>Kompetence sociální a personální</p> <p>Kompetence pracovní</p> <p>Kompetence digitální</p>
Pomůcky:	<p>Myšlenková mapa; skládačka; bankovka; PC s přístupem na internet + projektor, tablety s přístupem na internet; pracovní list</p>

Popis projektu

Projekt je zaměřen na život J. A. Komenského, žáci budou nejen posluchači, ale budou se také aktivně zapojovat do výuky svými již získanými poznatky k danému tématu. Projekt je zaměřen na práci ve skupině.

V rámci 4 vyučovacích hodin (dva 90minutové bloky) se žáci seznámí s osobností Jana Amose Komenského, a to formou úkolů a aktivit, které budou plnit ve skupinách, ale také individuálně. Žáci si osvojí práci ve skupině, práci s textem, práci s mapou Evropy, časovou osou. Dále se seznámí s tvorbou myšlenkové mapy, která bude součástí výstupu.

První vyučovací blok (90 minut) je věnován osobnosti Komenského. Formou aktivit a nápověď získávají potřebné informace, které využijí v závěrečné reflexi – pracovním listu.

Druhý vyučovací blok (90 minut) je věnován práci s informacemi, k ověření znalostí o osobnosti J. A. Komenského. Výstupem pak je v rámci skupiny myšlenková mapa, medailonek osobnosti. V samostatné práci pak vypracování pracovního listu.

Cíl projektu

Žák získá informace o životě a dílu jedné z významných osobností českých dějin, působící na území našeho regionu. Po absolvování bloku žák zvládne odpovědět na níže položené otázky:

- 1) Jak je nazýván Jan Amos Komenský?
- 2) Co víš o jeho životě?
- 3) Čím se Komenský proslavil ve světě?
- 4) Země, ve kterých Komenský pobýval a které navštívil?
- 5) Vyjmenuj významná díla Komenského?
- 6) Jaká podle Komenského měla být škola?

Pracovní skupiny

Učitel rozdělí žáky do pracovních skupin, náhodně, formou losování lístečků s číslem skupiny. Záleží na počtu žáků ve třídě, ideální jsou ovšem skupiny po čtyřech žácích. Žáci budou v rámci pracovních skupin spolupracovat na plnění úkolů.

Hodnocení projektu

Průběžně sledovat práci žáků – jak pracují žáci ve skupině – spolupráce, aktivita jednotlivých členů. Poskytovat zpětnou vazbu – ověřovat porozumění úkolům, aktivitám. Zároveň poskytnout prostor pro sebehodnocení – jak se jim ve skupinách pracovalo. Zhodnotit výsledné produkty jednotlivých skupin, ale také celkovou práci třídy. Následně lze

1. vyučovací blok (90 min)

Motivace

Učitel napíše na tabuli nadpis „Významná osobnost českých dějin“. O významných osobách českých dějin se žáci již učili, proto pro ně nebude těžké si rozpomenout. Žáci v rámci skupin napíší na lístečky dvě osobnosti, které znají a myslí si, že by se jim mohla hodina věnovat. Následně tyto lístečky učitel vybere. Zvolí si zapisovatele, který jména osobností napíše na tabuli. Pokud žádná ze skupin nenapsala jméno J. A. Komenského nevadí, dalšími aktivitami a úkoly se k jeho jménu dopracujeme. Pokud tam jméno bylo uvedeno, učitel jej neříká, jen napoví, že se na tabuli jméno osobnosti nachází.

Nápověda č. 1: Časová osa

Každá pracovní skupina dostane první nápovědu/indicii, a to časovou osu, na které je vyznačen rok narození 1592 a rok úmrtí 1670.

Pokyny k nápovědě č. 1: „*Před Vámi je časová osa, na které jsou zaznamenány životní milníky jedné z významných osobností českých dějin. Jde o datum narození a datum úmrtí. Ve kterém století, tato osobnost žila? (odpověď 16. – 17. století)*

Aktivita/Úkol č. 1: Skládačka

Každá skupina obdrží obálku, v níž se nachází portrét Komenského nastříhaný na dílky. Na pokyn učitele žáci obálku rozbálí a portrét poskládají. Žáky upozorníme, aby jméno neprozrazovali a nevykřikovali. Zaznamenat si jej můžou na papír.

Následně učitel připevní na tabuli Komenského portrét.

Nápověda č. 2: Bankovka

Další nápovědu, kterou žáci obdrží, je fotografie bankovky, na níž je osobnost vyobrazena. Což by žákům již mělo evokovat o koho se jedná.

Odhalení osobnosti

Učitel napíše na tabuli počáteční písmena jména: J. A. K.

Pokyny: „Učitel národů. 28. března slaví svátek učitelé, je to den, kdy se narodil. Jak se významný pedagog, jehož jméno má iniciály J. A. K. jmenuje?

(Jan Amos Komenský)

Aktivita/Úkol č. 2: Video projekce

Následuje část hodiny, kdy učitel promítne žákům krátké video o životě a díle J. A. Komenského.

Odkaz na video na YouTube:

<https://www.youtube.com/watch?v=dUW9Chv-ASc>³⁹

Video o J. A. Komenském vzniklo v rámci projektu „Staleté kořeny“, jež se zaměřuje na život a dílo významných osobností českých dějin. Kromě tohoto videa vznikl také seriál, nesoucí název podle Komenského díla Labyrint světa a ráj srdce. Ke zhlédnutí je taktéž na YouTube nebo na ČTedu.

---

³⁹ Jan Amos Komenský. *YouTube* [online]. Staleté kořeny, 2018 [cit. 2023-05-18]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=dUW9Chv-ASc>

Aktivita/Úkol č. 3: Práce s textem

Každá skupina dostane text 1 – Jan Amos Komenský – Vyprávění o životě J. A. Komenského z knihy Velká kniha správného Čecha.

Učitel v každé skupině zvolí čtenáře, který text žákům ve skupině přečte. Dále zapisovatele, který barevně zvýrazní důležité informace, žáci se domlouvají společně – je možné, že každá skupina zvýrazní odlišné informace.

Aktivita/Úkol č. 4: Diskuse

Nejprve v rámci skupin, poté celá třída. Diskutujeme o životě Komenského, místech, která navštívil a jeho dílech.

Odpovídáme na otázky:

1. Kdo byl Komenský? (*Učitel, teolog*)
2. Kde v Česku působil? (*Přerov, Fulnek*)
3. Jaké země navštívil? / V jakých zemích pobýval? (*Česko, Německo, Švédsko, Uhry, Nizozemsko*)
4. V jakém století žil? (*16. – 17. století*)
5. Jak se Komenskému přezdívalo? (*Učitel národů*)

2. vyučovací blok (90 min) – následuje s týdenním odstupem

Aktivita/Úkol č. 5: Brainstorming

Učitel vybere z žáků jednoho zapisovatele, který bude na tabuli zapisovat myšlenky svých spolužáků. Informace o tomto tématu žáci získali plněním předchozích úkolů. Tyto pojmy nám pomohou v následující práci, kterou bude tvorba myšlenkové mapy.

Aktivita/Úkol č. 6: Myšlenková mapa

Každý žák vytvoří vlastní myšlenkovou mapu – zápis. Učitel rozdá žákům list papíru, kde bude uprostřed obrázek Komenského. Žák poté od hlavního obrázku povede tzv. větve – s informacemi či důležitými milníky vztahující se ke Komenskému – grafická forma – obrázek doplněný textem.

Aktivita/Úkol č. 7: Pracovní list

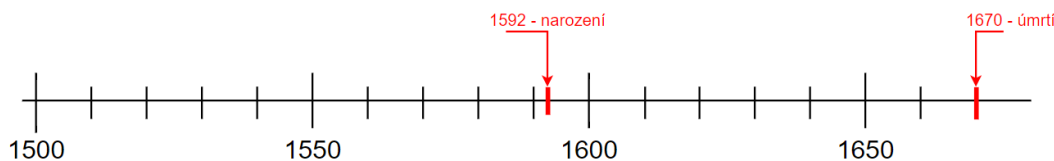
Každý žák vypracuje pracovní list sloužící jako reflexe k již probranému tématu.

Indicie, nápovědy,

Časová osa (náповěda č. 1)

Pro každou skupinu

Text 1 Jan Amos Komenský (vytištěný text dostane každý žák ve skupině)

Jan Amos Komenský

Jan Amos Komenský se narodil roku 1592. Byl to významný český pedagog, filozof, spisovatel a teolog. Je dodnes jednou z nejdůležitějších postav českých dějin. Po studiu na německých evangelických školách v Hebornu a Heidelbergu byl učitelem v Přerově a duchovním správcem ve Fulneku. Už tehdy začal jako mladý učitel hledat nové cesty ve výuce dětí. Však také bývá nazýván učitelem národů.

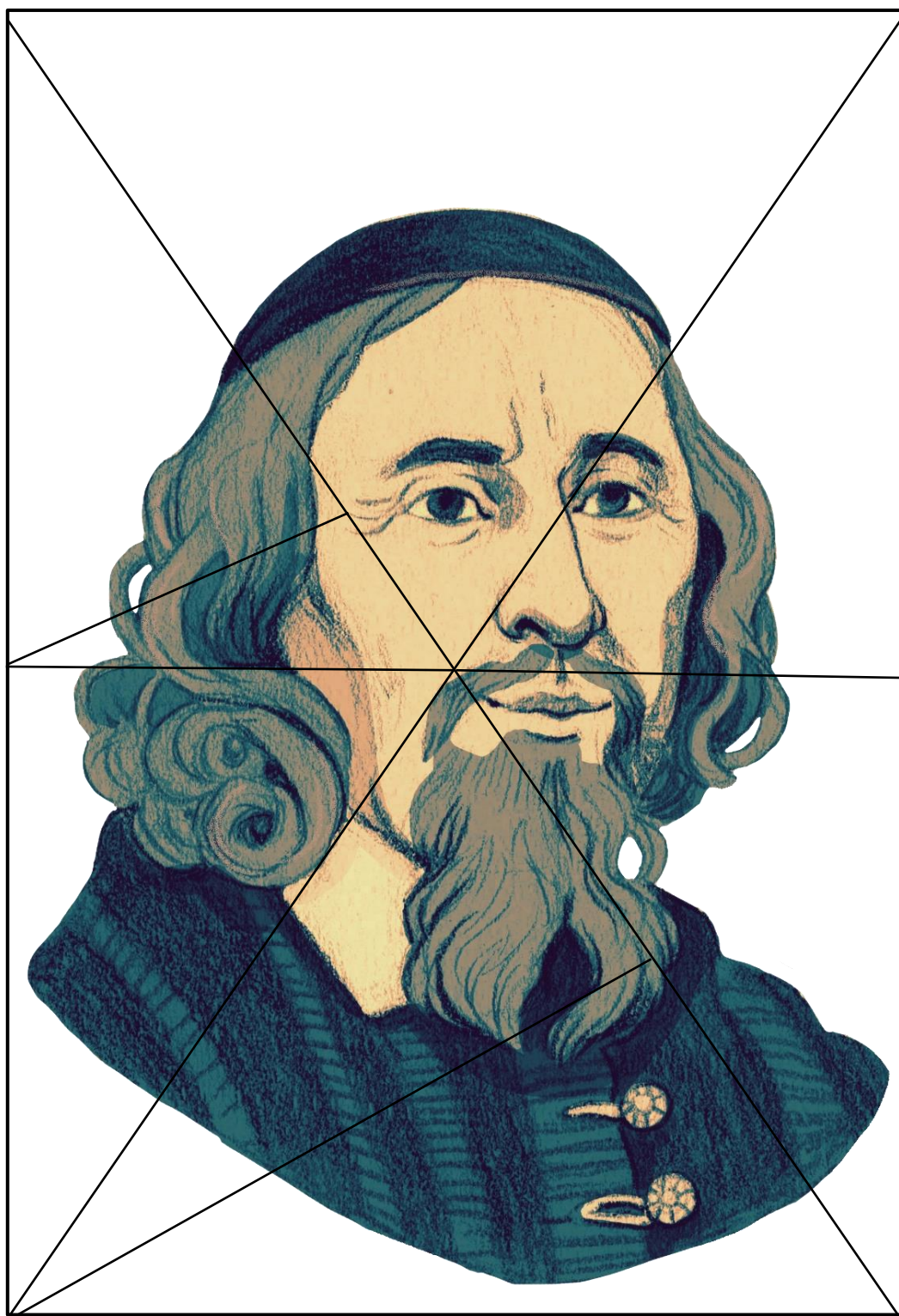
J. A. Komenský především prosadil, že žáci se nemají trestat, když neumějí to, co se měli naučit. Považoval za chybu učitele, když žáci něčemu nerozumějí. Škola podle Komenského měla být zajímavá a příjemná, aby tam děti chodily stejně rády jako třeba na hřiště. Jako učitel kladl Komenský důraz na přirozenost výchovných metod a zdůrazňoval, že žák je ve škole mnohem důležitější než učitel.

Po bitvě na Bílé hoře 8. 11. 1620 nastala pro evangelíky v českých zemích doba velkých problémů, utrpení a vyhnanství – doba tzv. protireformace. V této době se Komenský musel skrývat a roku 1628 pak natrvalo odešel do exilu. Od roku 1628 žil v polském Lešně, ve Švédsku a v Uhrách. Po požáru Lešna se uchýlil do Nizozemí.

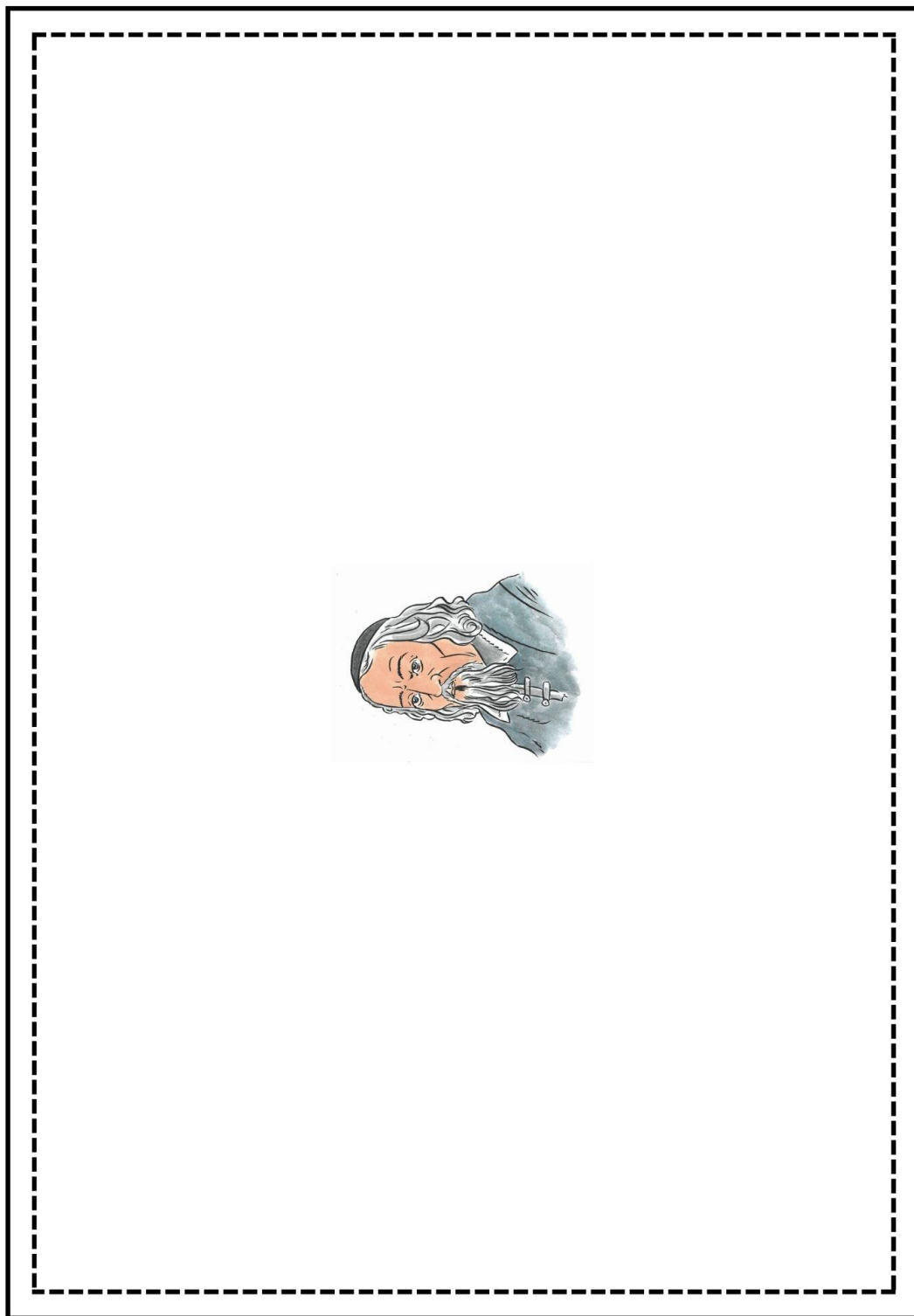
Komenským vrcholí tradice husitství, jednoty bratrské a úsilí o účinné vzdělání a celoživotní výchovu lidí. Zemřel roku 1670 a je pohřben v nizozemském Naardenu u Amsterdamu.

(Velká kniha správného Čecha, s. 57-58, Vaněček M., Vaněčková J.)

Úkol č. 1: Skládačka (zalamínovat, rozstříhat, počet kopií dle

Aktivita/Úkol č. 5: Myšlenková mapa

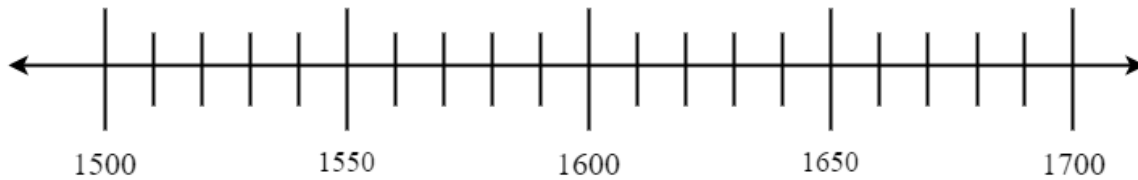

Pracovní list

Jan Amos Komenský

Jméno:

1. Zaznač na časové ose rok narození (1592) a rok úmrtí (1670) J. A. Komenského.

Kolika let se Komenský dožil? Vypočítej příklad: $1670 - 1592 =$

Komenský se dožil _____ let.

2. Na mapě Evropy vybarvi státy, ve kterých Komenský pobýval. Na pomoc si vezmi atlas.

3. Pětílístek – doplň pětílístek vztahující se k osobnosti J. A. Komenského

---

Jednoslovný název tématu

Dvě slova o tom, jaké téma je.

Tři slova o tom, co téma dělá.

Věta o čtyřech slovech.

Synonymum

4. Jaká měla být podle Komenského škola?

---

5. V jakých městech v Čechách Komenský působil?

P_____ a F_____.

6. Jaká by měla být škola podle tebe?

Vyhodnocení:

Do projektové výuky se zapojilo 8 žáků 5. ročníku základní školy ve Stříteži nad Ludinou.

Společně jsme absolvovali 2 bloky výuky týkající se osobnosti J. A. Komenského. Pro žáky bylo téma zajímavé a přínosné. Vyzkoušeli si nové metody práce s textem.

První blok žáky velice bavil. Byly to pro ně zajímavé aktivity, při kterých odhalovali osobnost a seznámili se s životem J. A. Komenského.

Ve druhém vyučovacím bloku jsme vypracovali myšlenkové mapy. Tvorba mapy probíhala společně. Na tabuli byl nakreslen panáček a od něj vedli hlavní větve. Každý žák napsal, co si z 1. bloku zapamatoval. Vše si značili i do svých map.

Pracovní list:

Úloha č. 1: v této úloze zaznačilo všech 8 žáků správně rok narození i úmrtí. Žáci měli vypočítat kolika let se Komenský dožil. Správnou odpověď, a tedy výpočet příkladu napsalo 7 žáků, jeden žák odpověděl špatně.

Úloha č. 2: Tuto úlohu zvládlo vyřešit všech 8 žáků.

Úloha č. 3: Zde se žáci setkali s novou metodou a myslím si, že si poradili skvěle. Pětilístek vypracovalo 8 žáků.

Úloha č. 4: Žáci si měli vzpomenout na to, jaká měla být podle Komenského škola. Žáci odpovídali vesměs podobně: škola hrou, zábavná a bez trestů.

Úloha č. 5: Zde měli žáci doplnit název dvou měst na Moravě, ve kterých Komenský pobýval. Náповědou byla počáteční písmena. 8 žáků správně doplnilo názvy měst Přerov a Fulnek.

Úloha č. 6: Tato úloha byla formulovaná tak, aby se žáci zamysleli nad tím, jaká by podle nich měla škola být. Škola by měla být zábavná napsali 4 žáci. Jeden žák napsal že neví, že by neměla být. Další žák odpověděl krásná a florbalová. Jedna odpověď byla škola hrou. Podle dalšího žáka by měla být škola kamarádká, hodná a dobrá.

Aktivity ve skupinách, tvorbu myšlenkové mapy a následné vypracování pracovního listu hodnotím kladně. Žáci byli aktivní a bylo na nich vidět, že o téma mají zájem.

7.3 Vzhůru do pravěku

Tematický celek se věnuje pravěku. Přibližuje dobu osídlení Přerovska. Skládá se z exkurze, tvorbou pravěké malby a keramického tácu, jako prvku užitého umění.

Ročník: 3. – 5.

Předmět: Člověk a jeho svět, Vlastivěda

Vzdělávací oblast: Člověk a jeho svět

Tematický okruh: Místo, kde žijeme; Lidé a čas

Mezipředmětové vztahy: Výtvarná výchova, Člověk a svět práce

Popis tematického celku

Tematický celek „Vzhůru do pravěku“ bude realizován formou několika bloků. Exkurze – návštěva muzea; Pravěká malba – výtvarný projekt; Užité umění – keramika.

Popis vyučovací jednotky/bloku

Okres Přerov byl osídlen již v pravěku, o čemž svědčí nálezy kosterních pozůstatků a pohřebišť na území města Přerova, konkrétně v Předmostí. Žáci žijí v tomto regionu, a proto by měli mít i povědomí o počátku osídlení našeho území.

V následujících vyučovacích jednotkách nás čeká přiblížení doby formou exkurze do Muzea J. A. Komenského v Přerově a následné zpracování reflexe exkurze. Poté si žáci vyzkouší jeskynní malby pomocí uhlu a výrobu nástrojů či keramiky.

1. Vyučovací blok – Exkurze – Muzeum J. A. Komenského v Přerově

Cílem vyučovacího bloku je seznámení se s historickou etapou vztahující se k našemu regionu. Žák po absolvování vyučovací jednotky zvládne stručně popsat život v období lovců mamutů.

Předběžný časový plán exkurze

7:00	Sraz žáků před budovou ZŠ
7:13	Odjezd linkovým autobusem
7:50	Odjezd vlakem do Přerova
8:30	Příjezd do Přerova

8:30 – 9:15	Pěší cesta do Muzea Komenského, svačina
9:30 – 11:00	Hurá za mamuty
11:00 – 11:30	Oběd
12:30	Odjezd z Přerova do Hranic
13:05	Příjezd do Hranic
13:10 – 14:30	Procházka městem Hranice, zámecká zahrada, svačina
14:40	Odjezd autobusem z Hranic do Stříteže
15:00	Rozchod žáků domů, předání žáků rodičům

Stálá expozice: Hurá za mamuty

60–90 minut

„Malým i větším návštěvníkům poutavým způsobem přiblížíme, jak se žilo v období lovců mamutů, nebo třeba v keltské osadě. Dozvědí se, co tehdejší lidé jedli, jak bydleli a jaké bylo počasí. Samozřejmě se seznámí i s mamutem.“⁴⁰

2. Vyučovací blok – Pravěká malba

Cíl vyučovacího bloku

Cílem vyučovacího bloku je pomocí výtvarné techniky zachytit život pravěkých lidí, kteří si chladné období a dlouhé noci zpestřovali jeskynnými malbami. Inspirací nám mohou být jeskynní malby – Altamira či Lascaux.

Popis vyučovacího bloku

Předmět: Výtvarná výchova

Vzdělávací oblast: Umění a kultura

Pomůcky: náčrtník A3, uhel, suchý pastel

⁴⁰ Hurá na mamuty. Online. MUZEUM KOMENSKÉHO V PŘEROVĚ. Dostupné z: <https://prerovmuzeum.cz/po-skoly/stale-programy/hura-na-mamuty>. [cit. 2024-04-11].

Motivace:

I pravěký člověk tvořil umění. My si v dnešní hodině vyzkoušíme vytvořit pravěkou malbu – ne však na stěnu jeskyně, ale na papír. Pravěký člověk používal k tvorbě především své prsty, štětce vytvořené z větviček nebo zvířecí srsti. Maloval buďto minerály rozdrcenými na prach anebo krví. My jako kresebný materiál použijeme uhlí a suché pastelky, které lze roztírat prstem.

Pracovní postup

- Příprava podkladu – náčrtníkový list formát A3 – imitace struktury jeskyně docílíme mačkáním papíru.
- Motivy – zvířata, lovci, zbraně.
- Kresba – kresebný materiál – uhlí a suchý pastel – motivy kreslíme pomocí uhlí či suchého pastelu.

Hodnocení

Hodnotíme výsledný produkt – výkres a také postup. Každý výkres je originál. Hodnocení můžeme nechat na žácích – každý žák zhodnotí své dílo, volbu motivu a také jak se mu líbila zvolená technika.

Prezentace díla

Práce žáků vystavíme na nástěnce ve třídě anebo na chodbě školy. Lze také uveřejnit na webových stránkách školy – fotografie.

3. vyučovací blok – Užité umění – keramika

Cíl vyučovacího bloku

Cílem vyučovacího bloku je, aby si žáci vyzkoušeli práci i s jinými materiály, konkrétně pak s hlinou, ze které tvořili pravěcí lidé různé nádoby, ozdoby.

Popis vyučovacího bloku

Předmět: Výtvarná výchova

Vzdělávací oblast: Umění a kultura

Prostředí: keramická dílna ve škole

Materiál: hlína

Pomůcky: plátno, hlína, váleček, šablona z papíru, jehla, nožička, voda, hadřík/houbička

Časová dotace: 90 min.

Motivace:

Pravěký člověk využíval běžně dostupně materiály ke zhotovení ozdob, šperků, talismanů či nádob. My si vyzkoušíme, jaké to je pracovat s hlinou. Vytvoříme si ozdoby či tácky a mísy z hlíny.

Pracovní postup – tác

- Seznámení se s materiálem – jak ho zpracovat.
- Připravíme si papírovou šablonu.
- Hnětení hlíny – na plátně – hlinu hnětením zpracujeme podobně jako když hněteme těsto – poté použijeme váleček a vyválíme plát – během válení plát otáčíme.
- Na vyválený plát přiložíme šablonu a pomocí nožíku ji ořízneme.
- Vytvarujeme tác a zahladíme kraje vlhkým hadříkem/houbičkou.
- Pomocí jehly tác nazdobíme.
- Nyní máme hotovo. Necháme tác proschnout a poté vypálíme v peci.

Hodnocení

Hodnotíme výsledný produkt – tác a také postup. Opět nám vznikl originální produkt. Hodnocení necháme na žácích – každý žák zhodnotí své dílo, volbu motivu a také jak se mu s hlinou pracovalo.

Prezentace

Výsledný produkt si žáci odnesou domů. Na webových stránkách školy můžeme zveřejnit fotografie z průběhu práce a také výsledný produkt – tác.

7.4 Výprava na hrad Helfštýn

Jedná se o školní výlet na hrad Helfštýn. Společně s žáky podnikneme výstup na hrad z Týna nad Bečvou, během kterého si zopakujeme práci s mapou a topografické a turistické značky. Součástí výletu bude komentovaná prohlídka hradního komplexu průvodcem, aktivity na hradním nádvoří.

Obecné informace pro rodiče a žáky

Výprava na hrad Helfštýn

Vážení rodiče,

ráda bych Vás informovala o konání školního výletu na hrad Helfštýn.

Datum: _____

Vstupné na hrad: 80,-

Doprava: 200,-

Sraz žáků: v 7:15 hod. před budovou ZŠ

Odjezd: v 7:30 hod. objednaným autobusem do Týna nad Bečvou – následný výstup na hrad.

Autobus nás opět vyzvedne pod hradem ve 14 hod.

Návrat kolem 15 hod. před budovu ZŠ. Pro žáky bude otevřena školní družina.

S sebou: pevnou obuv, sportovní oblečení, batoh, pití a svačinu, pouzdro (psací potřeby, pastelky), pláštěnku.

Žáci dostanou obědový balíček ze školní jídelny.

Přibližný časový harmonogram

7:15	Sraz žáků před budovou ZŠ
7:15 – 7:30	Přepočítání žáků, rozdání svačinových balíčků.
7:30	Odjezd objednaným autobusem směr Týn nad Bečvou
8:00 – 8:10	Příjezd do Týna nad Bečvou
8:10	Zahájení výstupu na hrad

8:10 – 10:10	Výstup na hrad, aktivity, svačina
10:30	Prohlídka hradu s průvodcem
12:00	Oběd
12:30 – 13:30	Aktivity, plnění úkolů na hradě.
14:00	Odjezd
14:30 – 14:50	Návrat před budovu ZŠ, ukončení výletu

Výstup na hrad

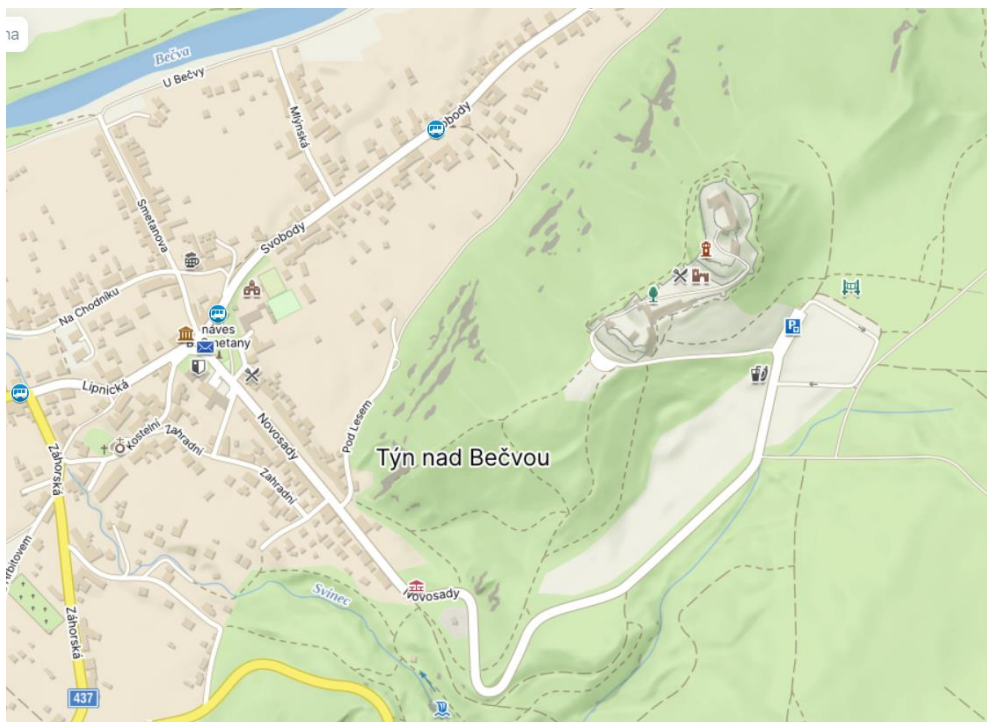
Výstup započne na návsi v Týně nad Bečvou, odtud se s žáky vydáme na hrad. Během cesty si s žáky zopakujeme turistické značení a topografické značky, orientaci na mapě. Výstup s plněním zadaných úkolů bude trvat přibližně 2 hodiny. Připomeneme si, že se jako skupina držíme pohromadě a tempo přizpůsobíme všem členům skupiny, aby žádný žák nebyl osamocen před skupinou anebo za skupinou. Jde o bezpečnost všech žáků, za které nese učitel zodpovědnost.

Turistická mapa

Každý žák dostane vytištěnou turistickou mapu, se kterou budou v průběhu výstupu pracovat. Žáci společně spolupracují na plnění zadaných úkolů, navzájem si pomáhají.

Úkoly:

1. Vyznač počáteční a cílový bod výstupu – černou pastelkou vyznač trasu.
2. Dopiš do mapy název hradu.
3. Zakroužkuj autobusové zastávky.
4. Najdi na mapě topografickou značku kostelu, zakroužkuj ji.

Turistické a topografické značky

Každý žák dostane kartičku se značkami – pod značku napíše její název.

Důležité je připomenout rozdíl mezi turistickým a topografickým značením.

Turistické značky se nacházejí přímo v přírodě, a to konkrétně na stromech, kamenech nebo jako ukazatelé, směrovky, aj. ...

Topografické značky jsou grafické značky na mapách.

Každá značka má svůj význam.

	
Název:	Název:

⁴¹ Mapa. Online. Mapy.cz. 2024. Dostupné z: <https://mapy.cz/zakladni?planovani-trasy&l=0&x=17.6234731&y=49.5164456&z=16>. [cit. 2024-04-14].

 <p>Název:</p>	 <p>Název:</p>
 <p>Název:</p>	 <p>Název:</p> <p>42</p>

Správné řešení: kaple, muzeum, zřícenina hradu, orientačně důležitý strom, naučná stezka, odbočka ke zřícenině hradu.

Komentovaná prohlídka hradu

Společně s žáky se zúčastníme komentované prohlídky s průvodcem. Prohlédneme si nádvoří hradu, galerii, vyhlídkovou věž, expozici uměleckého kovářství, historickou mincovnu, expozici archeologie a palácové torzo.

Nádvoří hradu – úkoly

Na 2. nádvoří hradu rozmístíme kartičky s otázkami. Úkolem žáků bude najít kartičku a napsat správnou odpověď. Otázky se týkají hradu Helfštýn a jeho okolí. Veškeré informace žáci zaslechly během prohlídky. Tyto otázky ověří, co si žáci z komentované prohlídky

⁴² *Turistické a topografické značky*. Online. Pionýrská skupina Ještěr. B. r. Dostupné z: <http://www.psjester.cz/tabornictvi/turisticke-znacky>. [cit. 2024-04-14].

zapamatovali. Opět mohou spolupracovat nebo se doptat pana průvodce či kohokoliv v areálu hradu.

Otázka č. 1:

Helfštýn je:

- a) zámek
- b) zřícenina hradu
- c) tvrz

Otázka č. 2:

Helfštýn vybudovali
pravděpodobně:

- a) v 21. století
- b) ve 13. století

Otázka č. 3:

Vyhlídková věž má:

- a) 20 schodů
- b) 700 schodů
- c) 77 schodů

Otázka č. 4:

Pod hradem se nachází
obec, jež se nazývá:

- a) Hranice
- b) Týn nad Bečvou

Otázka č. 5:

Hefaiston je setkání:

- a) uměleckých kovářů
- b) malířů
- c) spisovatelů

Záznamový arch

Jméno:	Odpověď
Otázka č. 1	
Otázka č. 2	
Otázka č. 3	

Otázka č. 4	
Otázka č. 5.	
Počet správných odpovědí:	

Zhodnocení výletu

Následující den s žáky zhodnotíme uskutečněný výlet. Žáci jsou plni dojmů z výstupu na hrad a prohlídky hradu a také vyhlídkové věže.

Hodnocení výletu může probíhat formou diskuse. S žáky si také můžeme sednout do kruhu, to abychom na sebe viděli a mohl mluvit každý. Kdo bude chtít promluvit, řekne si o slovo.

Učitel může pokládat otázky, které vedou žáky k zamyšlení, jako např.:

- Náročnost výstupu na hrad
- Obtížnost úkolů, aktivit
- Přínos aktivit
- Zajímavosti o hradu
- Jak hodnotí výlet – co se žákům líbilo a naopak nelíbilo
- Kam bychom mohli vyrazit příště

Hodnocení učitelem – celková aktivita a přístup žáků, spolupráce při aktivitách, komunikace mezi žáky.

Pro některé žáky mohl být výstup náročnější, a proto by příště zvolili výlet, který bude méně fyzicky náročný.

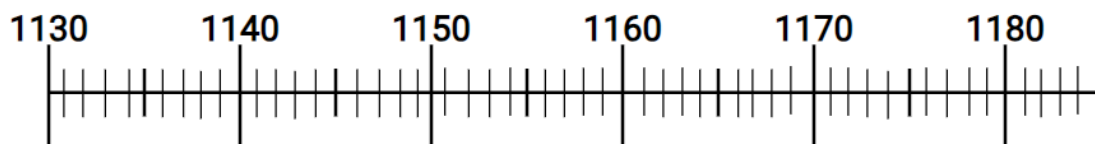

7.5 Město Hranice

Pracovní list: Město Hranice

Jméno:

1. První písemná zmínka o Hranicích je z roku 1169. Vyznač **modrou** barvou tento rok na číselné ose.

1. Zakroužkuj znak města Hranice.

2. Pojmenuj památky na obrázcích.

3. Leží na pravém břehu řeky Bečvy v národní přírodní rezervaci Hůrka u Hranic na katastru města Hranice. O kterou přírodní zajímavost se jedná? Pomůže ti obrázek.

Je to _____.

Víš o ní nějakou zajímavost? Pokud ano, napiš, co o ní víš.

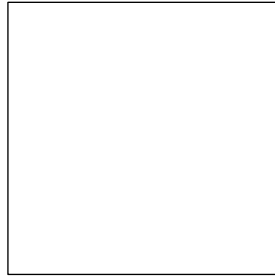
---

4. Prohlédni si mapu centra města. S pomocí mapy splň zadané úkoly a odpověz na otázky.

Vyhledej v mapě Pernštejnské náměstí. Která památka se zde nachází?

Na Šromotově náměstí se nachází evangelický kostel. Jakou topografickou značkou značíme kostel na mapách? Nakresli ji do volného políčka.

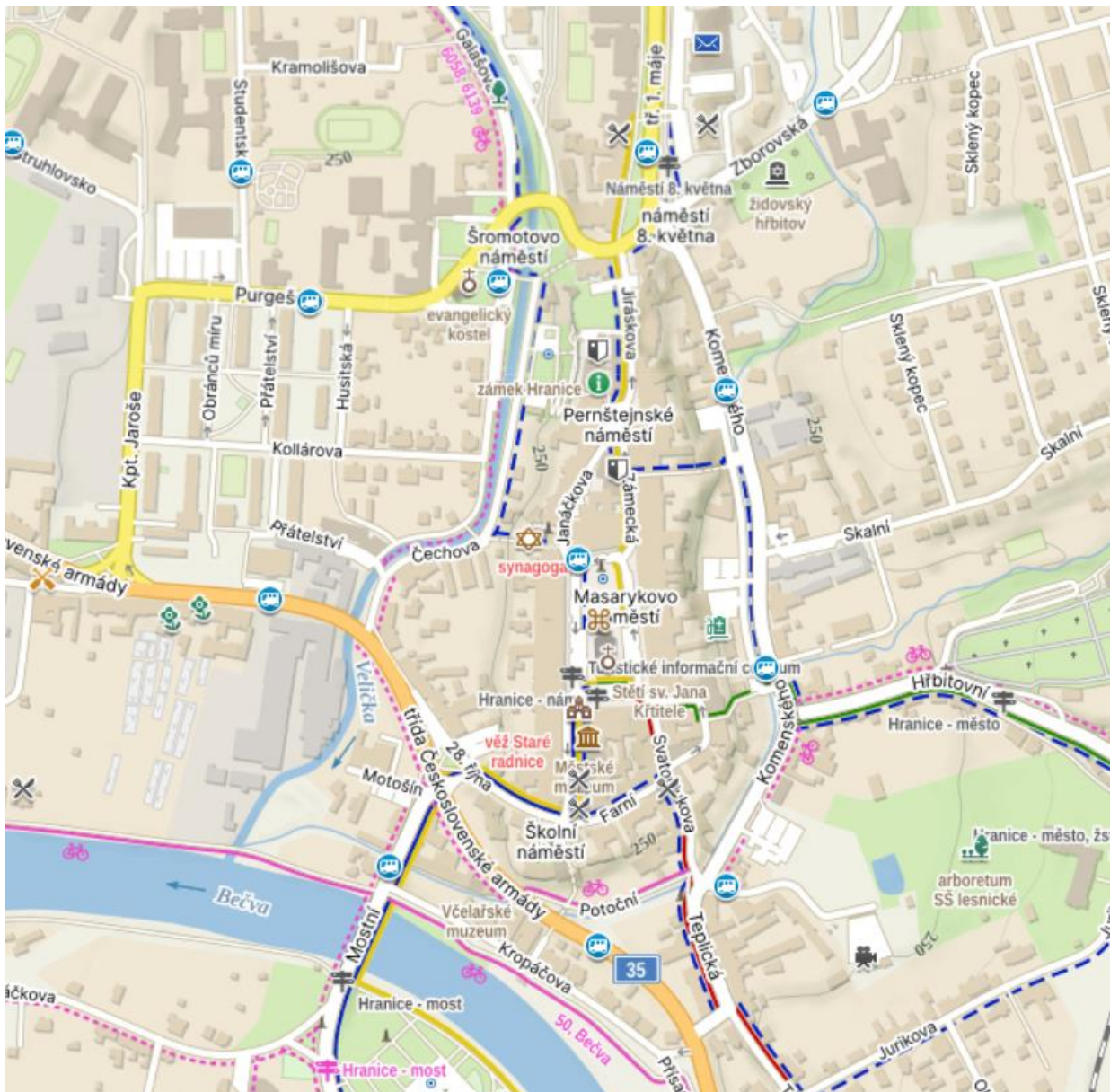
V Hranicích můžeš navštívit synagogu. Mezi kterými náměstími ji budeš hledat? Vypiš jejich názvy:

Jakou barvou je na mapě značena cyklostezka? _____

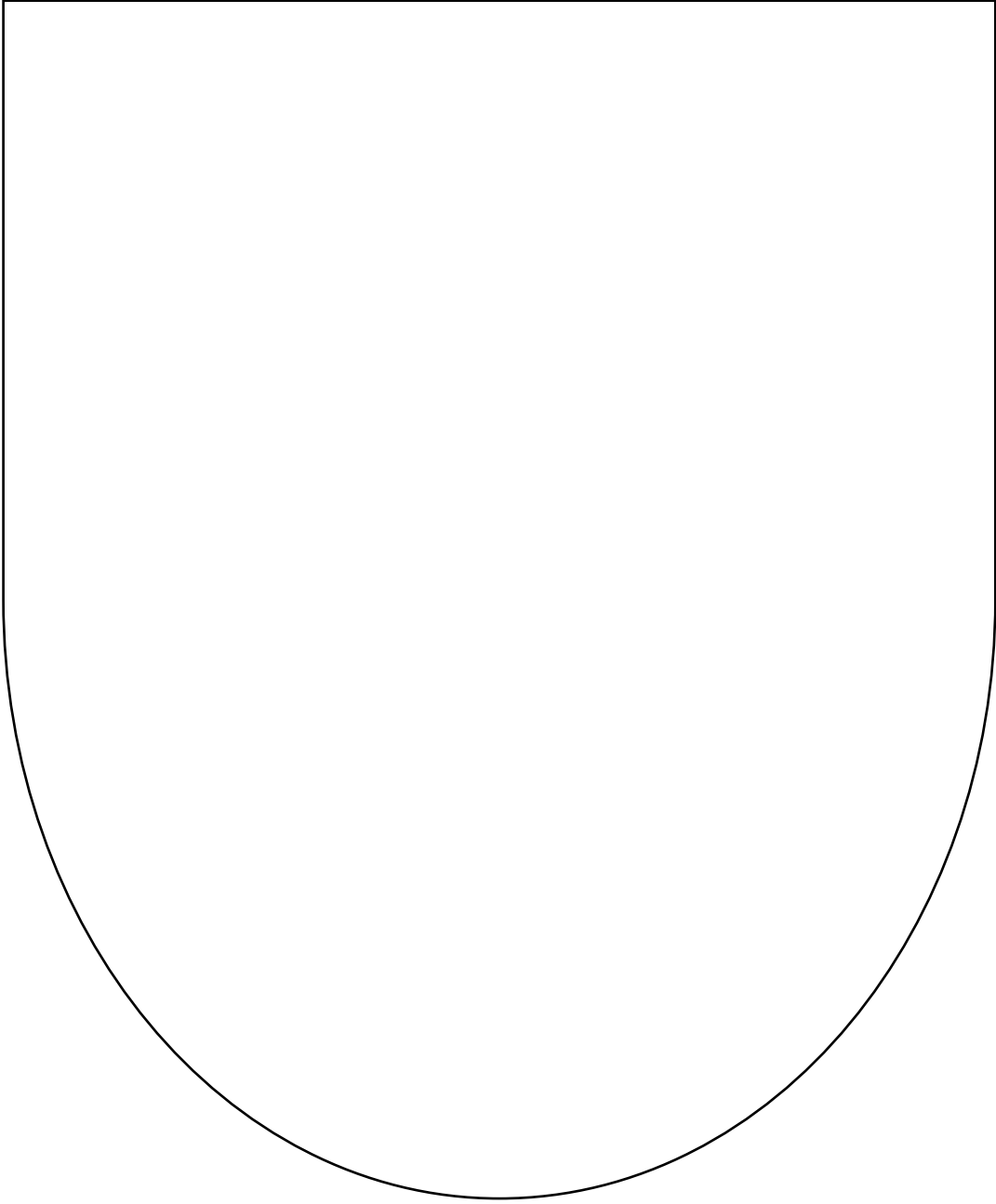
Zakroužkuj na mapě zeleně židovský hřbitov.

Kolik autobusových zastávek můžeš najít na mapě? Zapiš číslici: _____

5. Každé město a obec má své obecní symboly – vlajku a znak. Tyto symboly jsou pro každou obec či město jedinečné a vztahují se konkrétně k dané obci. Ve znaku bývají prvky, které charakterizují danou obec či město. Mohou to být postavy, přírodní památky, zvířata – vše, co nějakým způsobem ovlivnilo obec/město nebo se podílelo na jejím vzniku.

Vytvoř si svůj vlastní znak – co tě charakterizuje, co je pro tebe typické? Fantazii se meze nekladou. Dej do znaku kousek sebe.

7.6 Město Přerov

Město Přerov je známé nejen svými rodáky či osobnostmi, které zde pobývaly, ale také průmyslem. Ve městě se nachází několik odvětví průmyslu, nejznámějším jsou přerovské chemické závody PRECHEZA a také Pivovar ZUBR. V okolí města a sousedních obcí se pěstuje chmel, který je zapotřebí k výrobě tohoto zlatavého moku.

Pracovní list: Město Přerov

Jméno:

1. Prohlédni si znak města Přerov.

Popiš, co vše můžeš ve znaku vidět.

---

2. Přerov je spojován s jednou významnou osobností. Tomuto muži se přezdívalo „UČITEL NÁRODŮ“. Byl to český pedagog, filozof, teolog a spisovatel. Je vyobrazen na bankovce o nominální hodnotě 200 Kč. 28. března se na jeho počest slaví den učitelů. Napiš celé jeho jméno. Snad ti napoví jeho portrét a iniciály **J. A. K.**

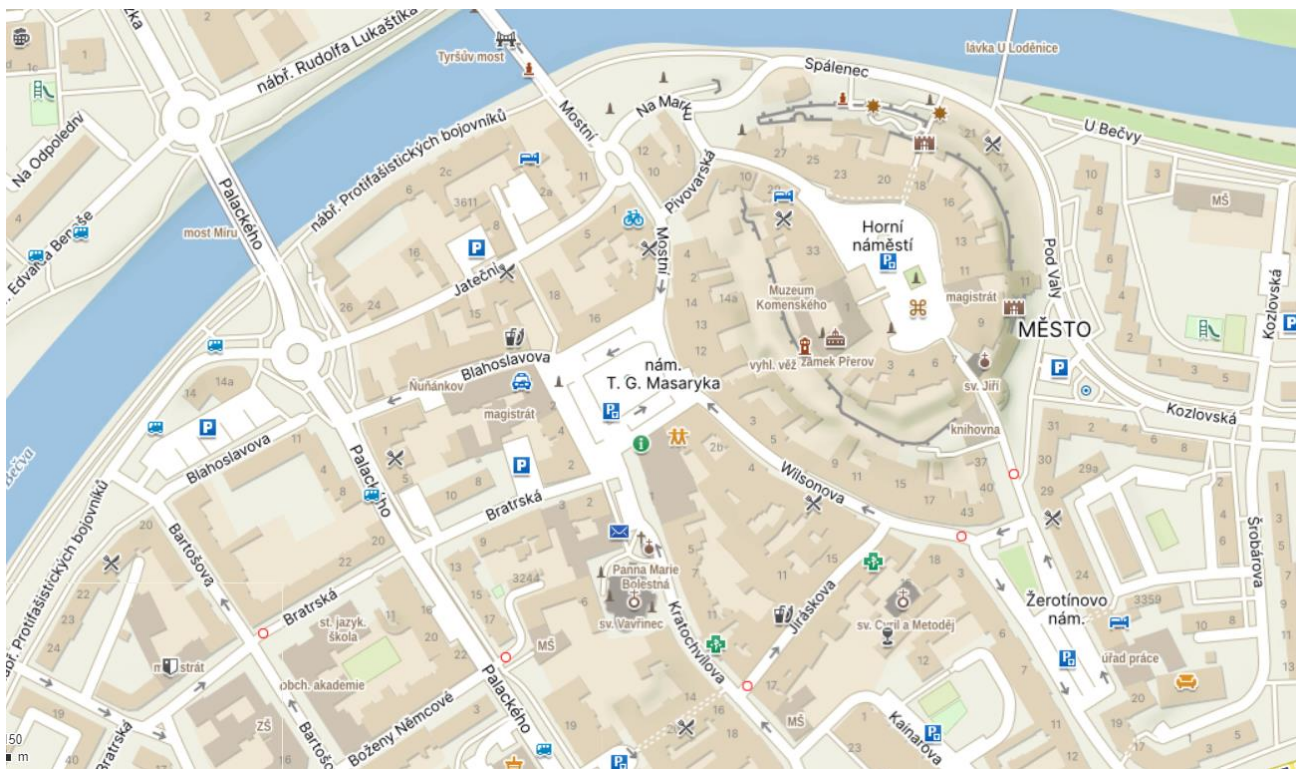
---

3. Přerov je také znám pro výrobu zlatavého moku. Věděl bys, jak se nazývá odvětví průmyslu, které se zabývá vařením piva? _____

4. Na výrobu chemických produktů se v Přerově zaměřuje podnik s názvem _____.

5. Prohlédni si mapu. Splň úkoly a odpověz na otázky.

1) Městem Písek protéká řeka _____.

2) Vypiš názvy náměstí z mapy (3).

---

3) Na jakém náměstí se nachází zámek Písek?

---

4) Kdo byl T. G. Masaryk?

---

5) Vyznač na mapě modrou pastelkou cestu z Horního náměstí na most Míru.

6) Poznáš, co je na obrázku? Přiřaď možnosti z nabídky. (*Zámek Přerov, Městský dům*)

7) Místo, které je na obrázku, bylo vytvořeno člověkem. O jaké místo se jedná a k čemu slouží?

8) Přerov je také městem z něhož pochází mnoho osobností, jež se proslavily nejen v České republice, ale i ve světě. Dokážeš přiřadit ke jménu osobnosti povolání, kterým se proslavila?

Spoj čarou jméno osobnosti v prvním sloupci s názvem povolání ve sloupci druhém. Použij pastelky.

TOMÁŠ KUNDRÁTEK

spisovatel

JOSEF KAINAR

zpěvák

PAVEL NOVÁK

plavec/otůžilec

FRANTIŠEK VENCLOVSKÝ

hokejista

Závěr

Teoretickou část diplomové práce jsme rozdělili do šesti kapitol, které se dále členili na podkapitoly.

První kapitola seznámí se s konceptem diplomové práce a stanovení cíle diplomové práce a jeho charakteristice.

Ve druhé kapitole jsme si přiblížili dějiny Přerovska – a to konkrétně města Přerova, Hranic, Lipníku nad Bečvou a obce Střítež nad Ludinou. Zaměřili jsme se na vznik těchto měst a obce.

Kapitola třetí byla věnována nejen pobytu Jana Amose Komenského v Přerově, ale také jeho životu, který nebyl nikterak snadný. Komenský byl významnou osobou českých dějin a pedagogiky nejen u nás, ale i ve světě. Z jeho didaktických děl a zásad čerpá pedagogika dodnes.

Čtvrtou kapitolu jsme zaměřili na charakteristiku regionu Přerovsko a mikroregionu Hranicko. Na jejich přírodní a kulturní podmínky. Zmínili jsme významné kulturní a přírodní památky v regionu, jsou to památky všeobecně známé, některé dokonce i ve světě.

Pátá kapitola se věnovala vyučovacím předmětu vlastivěda, jeho ukotvení ve vzdělávacím kurikulu (RVP ZV), očekávaným výstupům a učivu na prvním stupni základní školy. Dále klíčovými kompetencím, které jsou v základním vzdělávání rozvíjeny, a kterých by žáci při ukončení povinné základní docházky měli dosáhnout.

Šestou a zároveň závěrečnou kapitolu teoretické části jsme věnovali organizačním formám výuky, která nemusí být pouze frontální a ve školním prostředí. Zmíněné organizační formy výuky byly užity v praktické části diplomové práce a jsou to, projektová výuka, exkurze a školní výlet. Kromě organizačních forem výuky, se šestá kapitola věnovala i vyučovacím metodám, které byly použity v praktické části, jsou jimi brainstorming, myšlenková mapa, pětilístek.

Praktická část diplomové práce byla zaměřena na náměty do hodin vlastivědy, konkrétně pak na tvorbu didaktického materiálu, který lze využít v hodinách. Vytvořen byl soubor pracovních listů vztahujících se k regionu či osobnostem. Dále také náměty na projektovou výuku. Součástí je také vyhodnocení projektové výuky a pracovních listů na téma Můj domov.

Cílem diplomové práce bylo vytvořit soubor didaktických materiálů vztahujících se k danému regionu. Tyto materiály mají u žáků prohloubit kladný vztah ke své domovině. Při jejich tvorbě jsem užila organizační formy výuky a metody vyučování, na kterých se žáci podílejí aktivně

a tím si utvářejí svůj osobitý pohled na region. V jednotlivých aktivitách jsou propojeny mezipředmětové vztahy s českým jazykem, matematikou, přírodovědou, výtvarnou výchovou a pracovními činnostmi.

Tyto aktivity rozvíjí jednotlivé klíčové kompetence, a to kompetence k učení, k řešení problému, komunikativní, sociální a personální, občanské.

Cíl diplomové práce pokládám za splněný.

Seznam použitých zkratk

Aj.	a jiné
Např.	například
RVP ZV	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
Sv.	svatý/svatá
ZŠ	základní škola

Literatura

KREUTZ, Rudolf. *Přerovský okres. Vlastivěda moravská (Garn)*. [Brno]: Garn, 2008. ISBN 978-80-86347-32-5.

LAPÁČEK, Jiří. *Přerov. Zmizelá Morava*. Praha: Paseka, 2010. ISBN 978-80-7432-052-1.

Přerov: povídání o městě. Přerov: Město Přerov, 2000. ISBN 80-238-6173-5.

Z nestarších dějin – Do roku 1848. In: CEKOTA, Vojtěch a kol. *Okres Přerov*. Ostrava: Profil, 1988. ISBN 48-000-89.

Jan Amos KOMENSKÝ – Jiří LAPÁČEK, *Komenský a Přerov*. Jan Amos Komenský o svém pobytu v Přerově, Přerov: Okresní úřad 1992.

BAĐURA, Jan a KRATOCHVÍL, Augustin. *Vlastivěda moravská. II., Místopis Moravy*. Brno: Garn, 2010. ISBN 978-80-86347-66-0.

KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. III. díl, Kolín-Miro*. Praha: Nakladatelství Libri, 1998. ISBN 80-85983-15-X.

LAPÁČEK, Jiří; LAURO, Jan; MALOŇ, Lubor a SCHENK, Zdeněk. *Hrad Helfštýn: strážce Moravské brány*. Přerov: Muzeum Komenského v Přerově, 2020. ISBN 978-80-87190-55-5.

BARTOVSKÝ, Vojtěch, DVORSKÝ, František (ed.). *Hranický okres*. Praha: Musejní spolek, 1909

MIKULÍKOVÁ, Marie; MIKULÍK, Josef a ŠATÁNKOVÁ, Ludmila. *Střítež nad Ludinou: v mozaice dějin Hranicka*. Střítež nad Ludinou: Obec Střítež nad Ludinou, 2002.

KOMENSKÝ, Jan Amos. *O sobě*. Odeon, 1987. ISBN 01-102-87.

HAUBELT, Josef a SANETŘÍK, Milan. *Země Moravské brány: po stezkách historie*. [Česko: Josef Haubelt], 2006. ISBN 8023983268

OBST, Otto. *Obecná didaktika. 2. vydání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. ISBN 978-80-244-5141-1.

VAVRDOVÁ, A. *Didaktika vlastivědy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. 75 s. ISBN 978-80-244-2263-3

KALLÁB, Karel a ŠANOVÁ, A. *Historie a pověsti moravských hradů*. Olomouc: Fontána, 2004. ISBN 80-7336-179-5.

NEBESKÝ, Jiří J. K. Srdce Moravské brány: vlastivěda města Hranice. Hranice: město Hranice v nakladatelství Tichý typ, 2021. ISBN 978-80-905913-3-2.

KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. Teorie a praxe projektové výuky. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. 160 s. ISBN 80-2104-142-0.

SIEGLOVÁ, Dagmar. *Konec školní nudy: didaktické metody pro 21. století*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2254-7.

KRÜGER, K. KARGEROVÁ, J. SRBOVÁ, K. Rozvoj učebních dovedností, kurz osobnostní a sociální výchovy pro žáky 1. stupně ZŠ. 1. vydání. Praha: Občanské sdružení Projekt Odyssea. 2007. 64 s. ISBN 978-80-87145-37-1

NÁDVORNÍK, Jaroslav, 2012. Na výletě se školou: tipy a náměty pro třídní učitele. Praha: Raabe. ISBN 978-80-87553-41-1.

MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC, 2003. *Výukové metody*. Brno: Paido. ISBN 80-7315-039-5.

BARTOŠ, Josef, Jindřich SCHULZ a Miloš TRAPL, 2004. *Regionální dějiny: pojetí, poslání, metodika*. Olomouc: Univerzita Palackého. ISBN 80-244-0865-1.

BUZAN, Tony. *Myšlenkové mapy pro děti: rychlá cesta k úspěchu nejen ve škole*. Brno: BizBooks, 2013. ISBN 978-80-265-0121-3.

BUZAN, Tony a ABBOTT, Susanna. *Myšlenkové mapy pro děti: využívej svou paměť a koncentraci na maximum*. Přeložil Helena HARAŠTOVÁ, ilustroval Stephanie STRICKLAND, ilustroval Jan ŠENKYŘÍK. Brno: BizBooks, 2015. ISBN 978-80-265-0434-4.

VANĚČEK, Michal a VANĚČKOVÁ, Jana. *Velká kniha správného Čecha*. Ilustroval Václav RÁŽ. Praha: Bambook, 2020. ISBN 978-80-271-1279-

Internetové zdroje

Akademický slovník současné češtiny [online] (2017–2023). Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i. Cit. 16. 02. 2023. <<https://slovníkcestiny.cz>>

Specifikace regionů. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/specifikace_regionu

Přírodní památky. Online. Informační centrum Hranice. C2024. Dostupné z: <https://infocentrum-hranice.cz/cile/priroda/>. [cit. 2024-04-10].

Památky. Online. Informační centrum Hranice. C2024. Dostupné z: <https://infocentrum-hranice.cz/cile/pamatky/>. [cit. 2024-04-10].

Videokázka: Jan Amos Komenský. YouTube [online]. Staleté kořeny, 2018 [cit. 2023-05-18]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=dUW9Chv-ASc>

Ilustrace J. A. Komenského. Online. CÍRKEV BRATRSKÁ TRHOVÉ SVINY. 2020. Dostupné z: <https://www.cbsviny.cz/jan-amos-komensky/>. [cit. 2024-04-11].

Jan Amos Komenský (1592-1670). Online. MOZAIKA PIONÝRA. 2021. Dostupné z: <https://mozaika.pionyr.cz/jan-amos-komensky-1592-1670/>. [cit. 2024-04-11].

Mapa: Evropy: Slepá mapa Evropy. Online. MAPA. 2019. Dostupné z: <https://korthar2015z.blogspot.com/2017/06/slepa-mapa-evropy-online.html>. [cit. 2024-04-11].

Život v obci. Online. Obec Stráž nad Ludinou. C2024. Dostupné z: <https://www.strizeznl.cz/zivot-v-obci>. [cit. 2024-04-10].

O obci. Online. Partutovice. C2020. Dostupné z: <https://www.partutovice.cz/clanek/o-obci>. [cit. 2024-04-10].

Obec. Online. Obec Olšovec. C2024. Dostupné z: <https://www.obecolsovec.cz/cs/obec/>. [cit. 2024-04-10].

Informace o obci a okolí. Online. Oficiální stránky obce Jindřichov. C2024. Dostupné z: <https://www.obec-jindrichov.cz/informace-o-obci-a-okoli/>. [cit. 2024-04-10].

O Přerově. Online. Město Přerov. C2000-2024. Dostupné z: <https://www.prerov.eu/cs/o-prerove/>. [cit. 2024-04-10].

O hradu. Online. Hrad Helfštýn. C2000-2024. Dostupné z: <https://helfstyn.cz/o-hradu/historie/historie-hradu-helfstyn>. [cit. 2024-04-10].

Stálé expozice. Online. MUZEUM KOMENSKÉHO V PŘEROVĚ. C2000-2024. Dostupné z: <https://prerovmuzeum.cz/program-a-aktuality/stale-expozice/stale-expozice>. [cit. 2024-04-10].

Turistické a topografické značky. Online. Pionýrská skupina Ještěr. B. r. Dostupné z: <http://www.psjester.cz/tabornictvi/turisticke-znacky>. [cit. 2024-04-14].

Mapa. Online. Mapy.cz. 2024. Dostupné z: <https://mapy.cz/zakladni?planovani-trasy&l=0&x=17.6234731&y=49.5164456&z=16>. [cit. 2024-04-14].

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělání. *Edu.cz* [online]. 2023 [cit. 2023-10-09]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcovy-vzdelavacici-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>

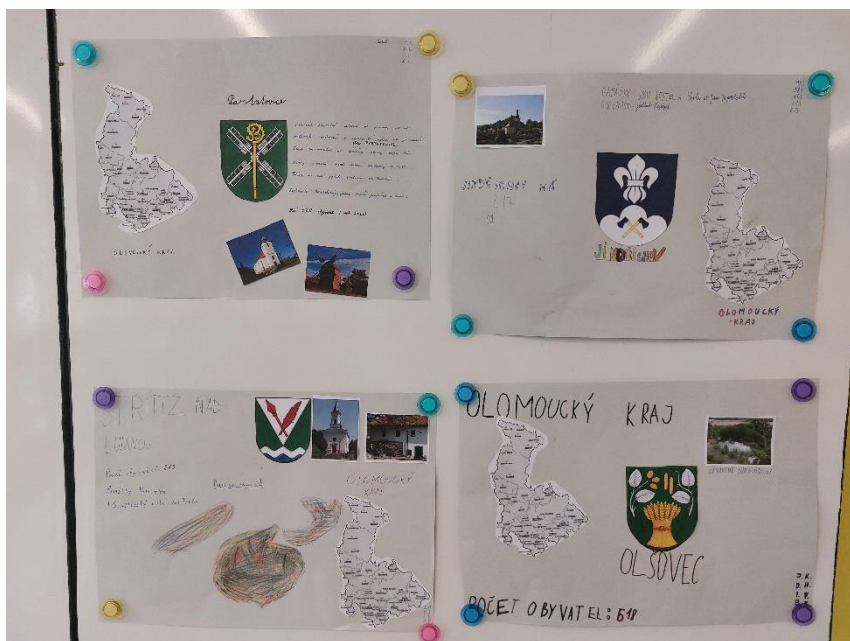
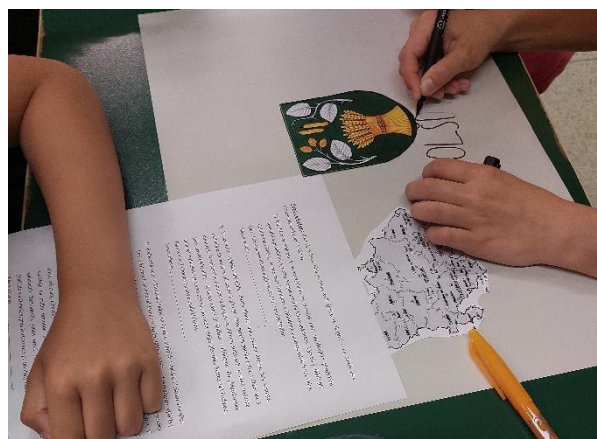
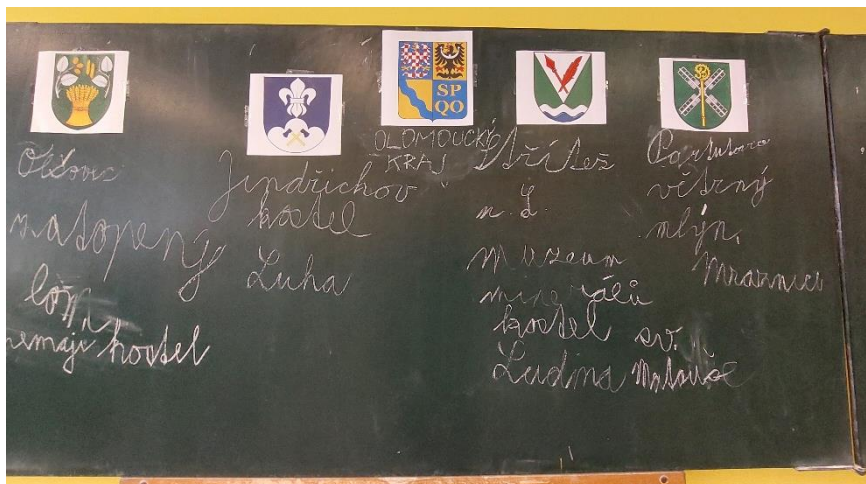
Seznam obrázků

Myšlenková mapa	39
-----------------------	----

Seznam příloh

Příloha 1 Můj domov – zpracování projektu.....	101
Příloha 2 Můj domov – vybraný vypracovaný pracovní list.....	102
Příloha 3 Můj domov – vybraný vypracovaný list	103
Příloha 4 Můj domov – vybraný vypracovaný list	104
Příloha 5 Můj domov – vybraný vypracovaný list	105
Příloha 6 Můj domov – vybraný vypracovaný list	106
Příloha 7 Myšlenková mapa 1	107
Příloha 8 Myšlenková mapa 2	108
Příloha 9 Myšlenková mapa 3	109
Příloha 10 Jan Amos Komenský – vybraný vypracovaný list.....	110
Příloha 11 Jan Amos Komenský – vybraný vypracovaný list.....	111
Příloha 12 Jan Amos Komenský – vybraný vypracovaný list.....	112
Příloha 13 Jan Amos Komenský – vybraný vypracovaný list.....	113

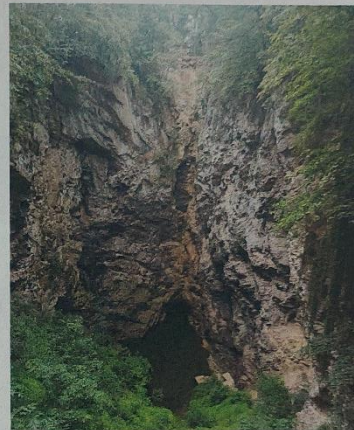
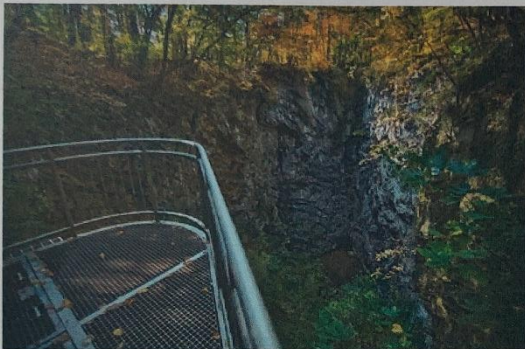
Příloha 1 Můj domov – zpracování projektu

Příloha 2 Můj domov – vybraný vypracovaný pracovní list

8. Nedaleko od Stříteže leží město Hranice. S pomocí mapy vyhledej řeku, která městem protéká. Jak se řeka jmenuje? Bečva

9. Je nejhlubší na světě. Leží na pravém břehu řeky Bečvy v přírodní rezervaci Hůrka u Hranic. Na obrázku je Hranická propast

10. V Teplicích nad Bečvou jsou kromě lázní k vidění i krasové jevy jako krápníky, stalagmity, komplex podzemních chodeb, domů, komínů a puklin. V roce 2003 byly vyhlášeny národní přírodní památkou. O kterou přírodní památku se jedná?

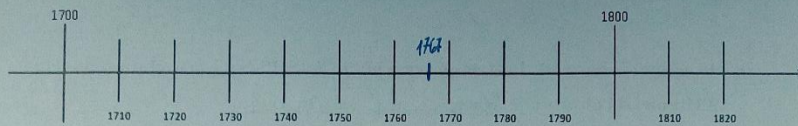
Na obrázcích jsou Zbrašovské aragonitové ježalmy.

11. Ve které obci se nachází zatopený lom?

Klášovec

Příloha 3 Můj domov – vybraný vypracovaný list

5. V roce 1767 byla ve Stříteži nad Ludinou založena škola. Vyznač tento rok na časové

ose.

6. Poznáš stavbu na obrázku? větrný mlýn

Kde se tato stavba nachází?

- a) Ve Stříteži nad Ludinou
- b) V Jindřichově
- c) V Partutovicích
- d) V Olšovci?

K jakému účelu tato stavba v minulosti sloužila?

na mletí mouky

7. Ve Stříteži nad Ludinou se nachází mlýn, který patří rodině Humpliků. Čím je tento

mlýn poháněn?

vodou

Příloha 4 Můj domov – vybraný vypracovaný list

- a) Jindřichov
- b) Olšovec
- c) Partutovice
- d) Střítež nad Ludinou

12. Kterou památku/stavbu (hrad, zámek, přírodní rezervace, rozhledna, ...) jsi s rodiči navštívil/a? (v rámci celé ČR)

Kelčský zámek, Hranická propast, Třanava, Kostelní,
Uherský Brod, Blatovské jeskyně, Křivčický javorek, Prácheň, Lysá
hora,

Příloha 5 Můj domov – vybraný vypracovaný list

Pracovní list

Jméno: _____

MŮJ DOMOV

Vesnice, ve které bydlím se jmenuje Strážná n. L.. (Olšovec, Stráž nad Ludinou, Jindřichov)

Základní školu navštěvuji v obci Strážná.

1. Ke znakům, přiřaď názvy obcí.

(Jindřichov, Stráž nad Ludinou, Partutovice, Olšovec)

Jindřichov

Strážná

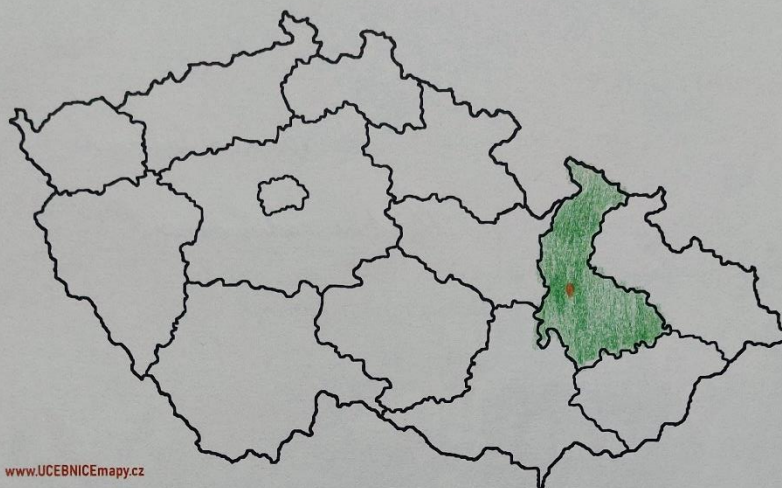
Partutovice

Olšovec

Příloha 6 Můj domov – vybraný vypracovaný list

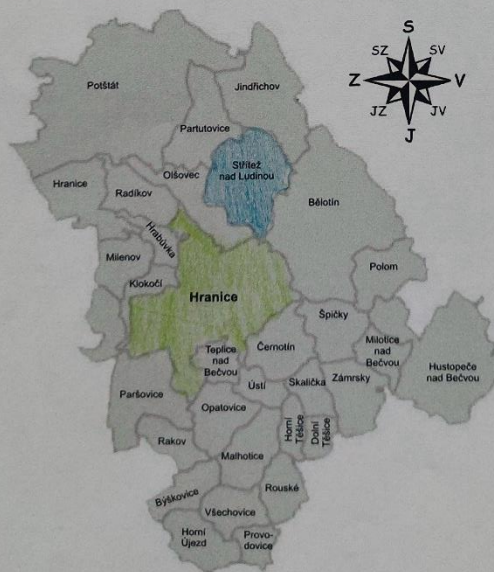
2. Na mapě ČR vybarvi Olomoucký kraj, vyznač krajské město. Na pomoc si vezmi

www.UCEBNICEmapy.cz

mapu ČR.

3. Na mapě mikroregionu Hranicko vybarvi modře obec, ve které bydlíš.

Podle této mapy vypiš obec/město, se kterou tvá vesnice sousedí:

Na severu: Jindřichov

Na jihu: Hranice

Na západě: Olšovec

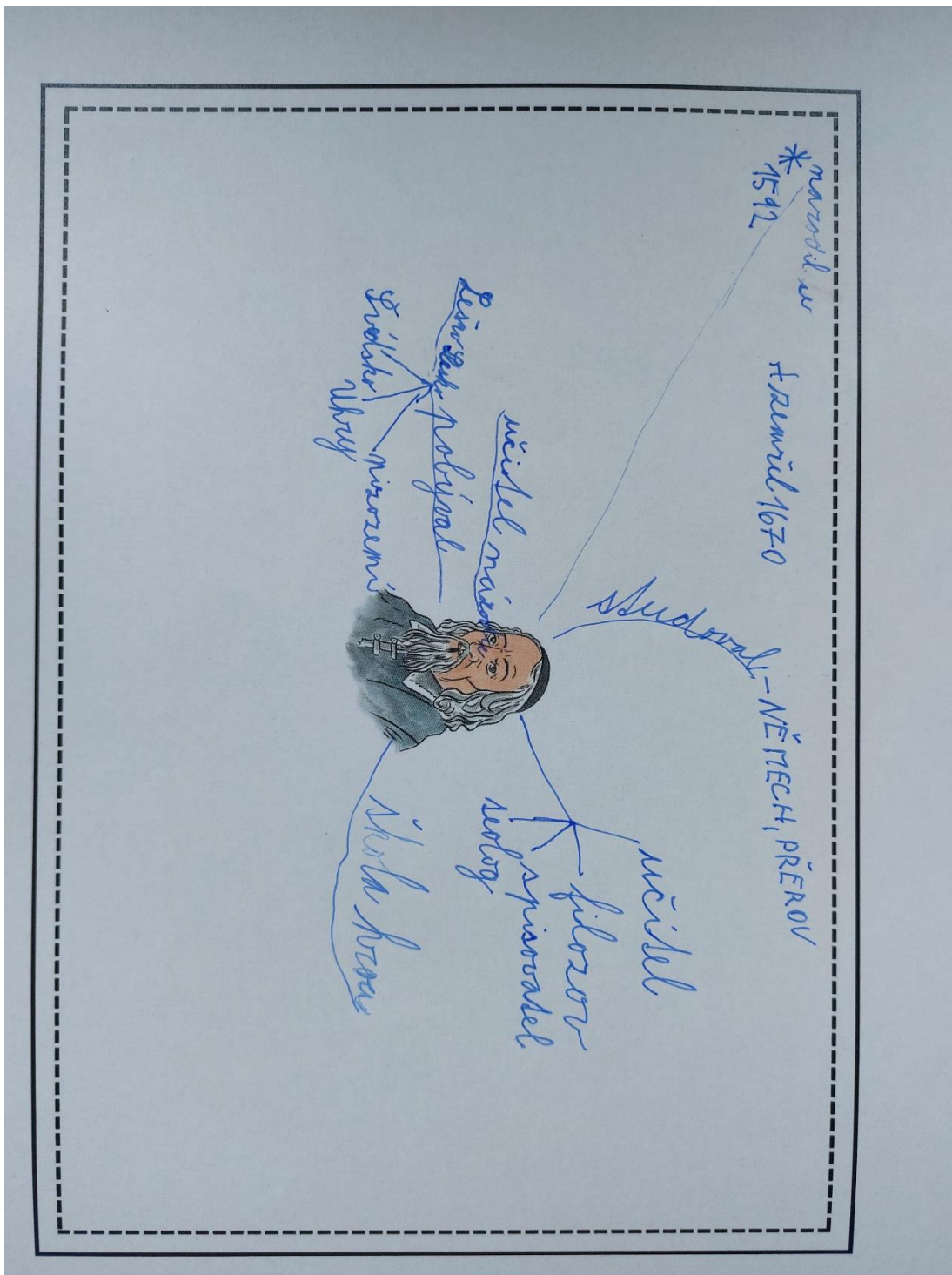
Na východě: Bélotín

4. Jak se jmenuje město, podle kterého má název mikroregion? Vybarvi ho na mapě zeleně.

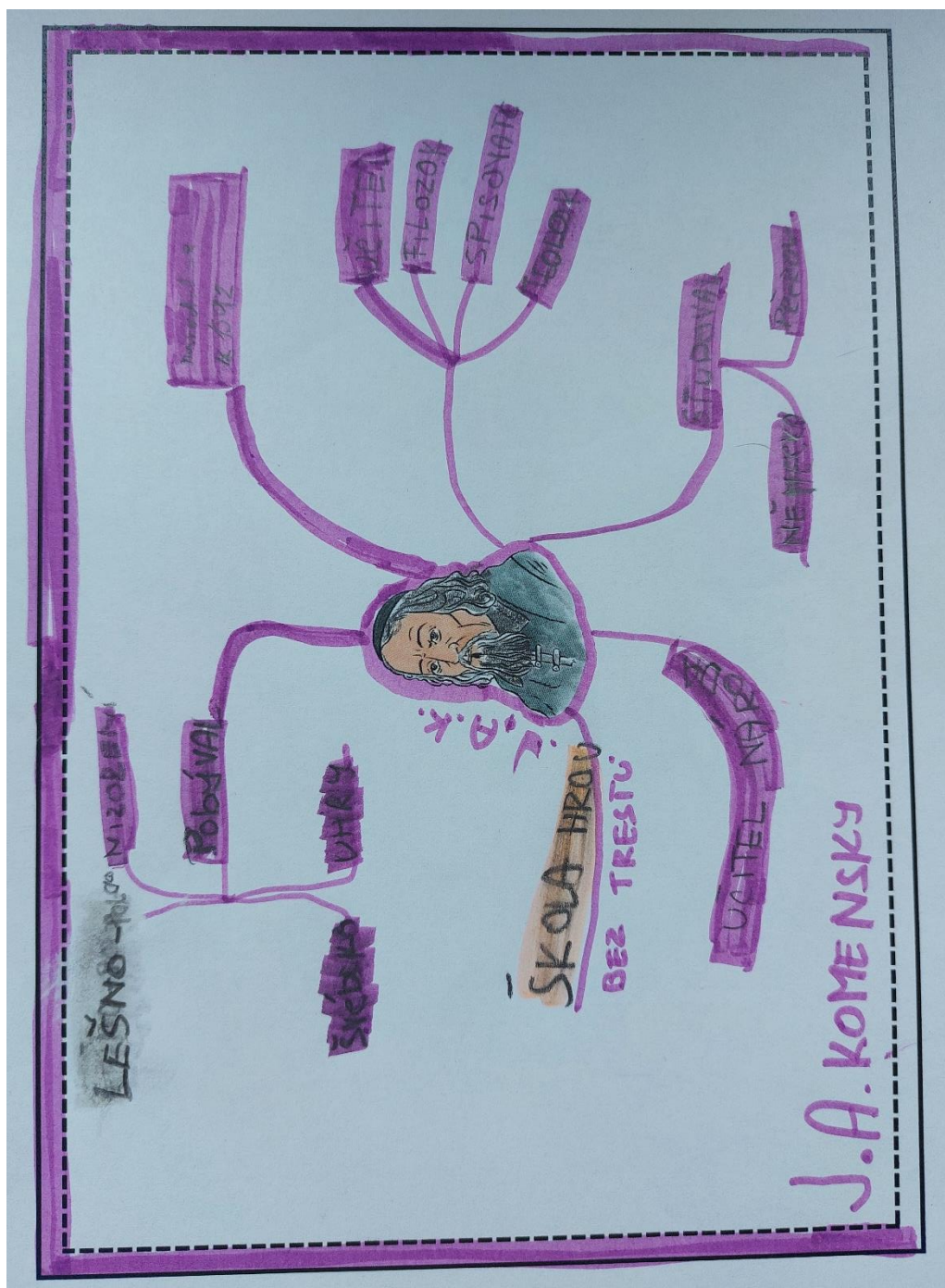
Jméno města je Hranice.

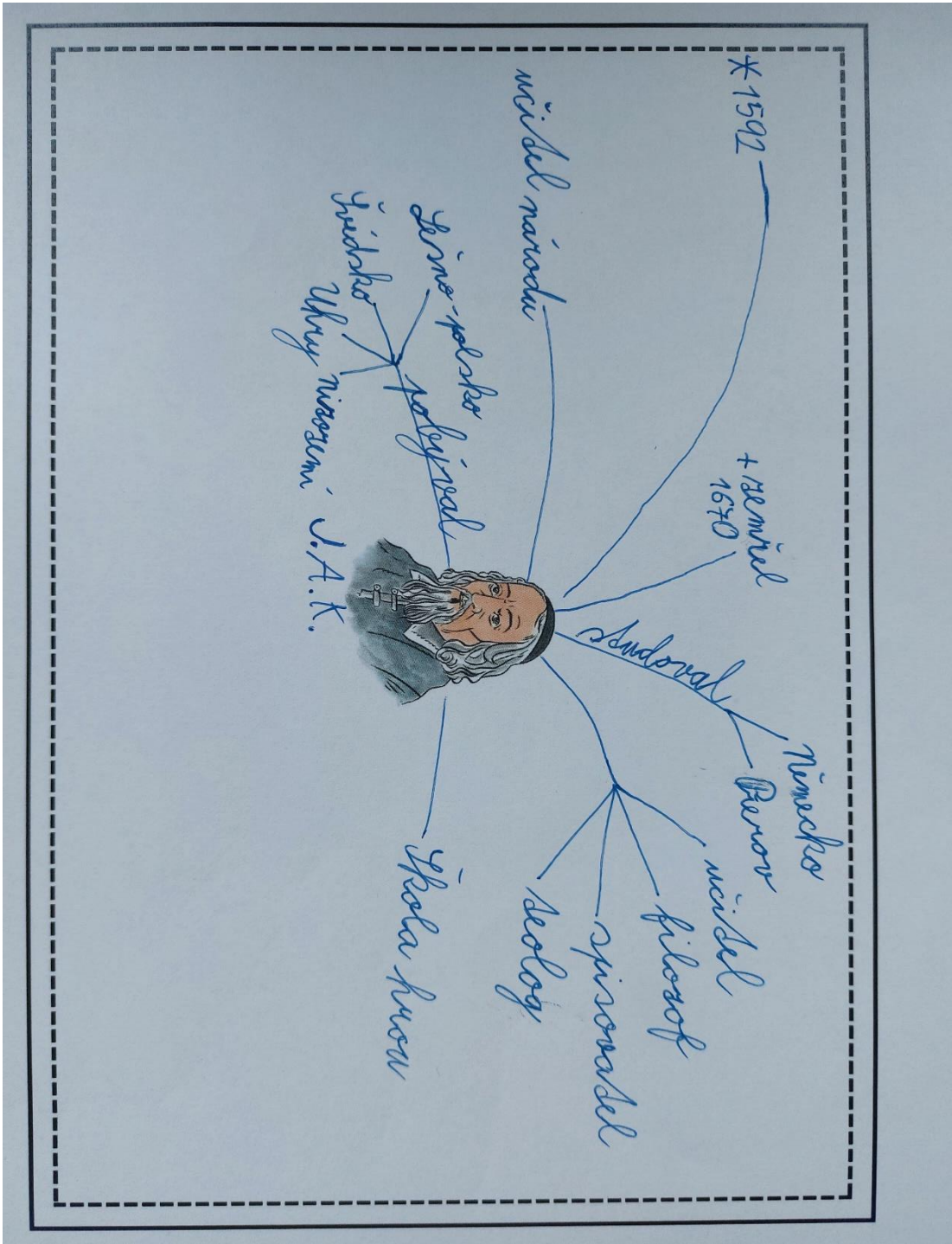
Příloha 7 Myšlenková mapa 1

Příloha 8 Myšlenková mapa 2

Příloha 9 Myšlenková mapa 3

Příloha 10 Jan Amos Komenský – vybraný vypracovaný list

Jan Amos Komenský

Jméno: _____

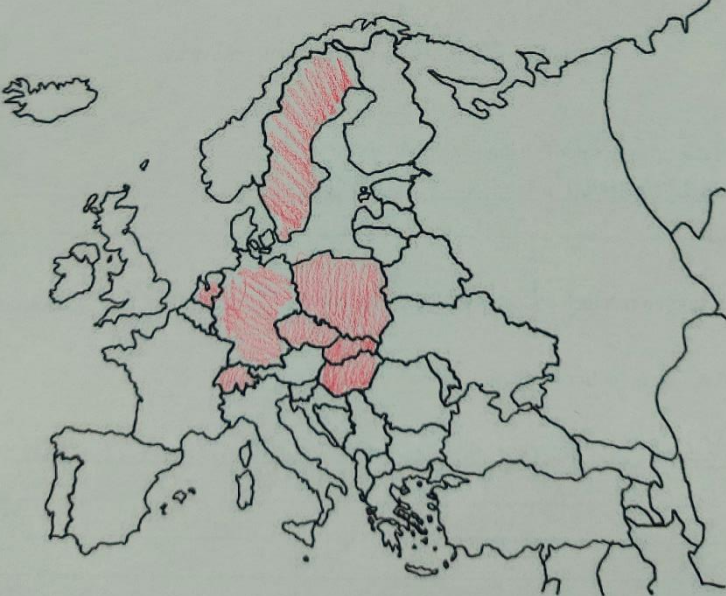
1. Zaznač na časové ose rok narození (1592) a rok úmrtí (1670) J. A. Komenského.

A horizontal timeline with major tick marks every 5 years from 1500 to 1700. Handwritten blue ink marks indicate the birth year 1592 and the death year 1670.

Kolika let se Komenský dožil? Vypočítej příklad: $1670 - 1592 =$
Komenský se dožil 75 let.

2. Na mapě Evropy vybarvi státy, ve kterých Komenský pobýval. Na pomoc si vezmi atlas.

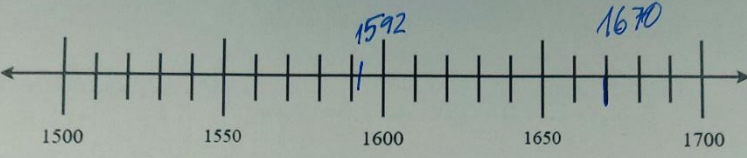
A map of Europe with several countries shaded in red, representing the regions where Jan Amos Comenius lived or worked. The shaded areas include parts of the Holy Roman Empire (Germany, Bohemia, Moravia) and the Polish-Lithuanian Commonwealth (Poland, Lithuania).

Příloha 11 Jan Amos Komenský – vybraný vypracovaný list

Jan Amos Komenský

Jméno: P.S.

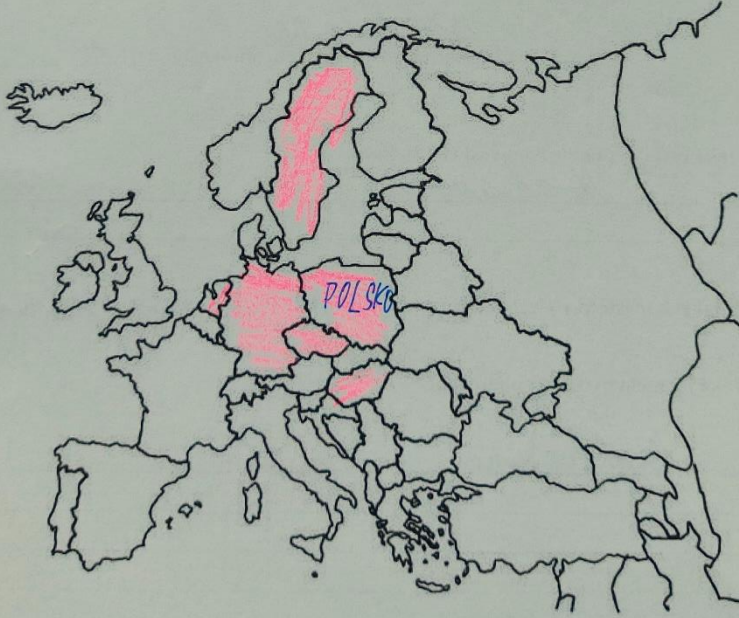
1. Zznač na časové ose rok narození (1592) a rok úmrtí (1670) J. A. Komenského.

A horizontal timeline with arrows at both ends, marked with years 1500, 1550, 1600, 1650, and 1700. There are 11 tick marks between each major year. Handwritten in blue ink, the year 1592 is written above the 10th tick mark after 1500, and 1670 is written above the 10th tick mark after 1600. Vertical lines are drawn from these marks down to the timeline.

Kolika let se Komenský dožil? Vypočítej příklad: $1670 - 1592 =$
Komenský se dožil 78 let.

2. Na mapě Evropy vybarvi státy, ve kterých Komenský pobýval. Na pomoc si vezmi atlas.

A map of Europe with several countries shaded in pink. The shaded areas include Sweden, Denmark, Poland (labeled 'POLSKO' in blue), Czech Republic, Slovakia, and Hungary. The rest of Europe is unshaded.

Příloha 12 Jan Amos Komenský – vybraný vypracovaný list

3. Pětílístek – doplň pětílístek vztahující se k osobnosti J. A. Komenského

Komenský

Jednoslovný název tématu

chybný

pronásledovaný

Dvě slova o tom, jaké téma je.

učil

sdružil

psal

Tři slova o tom, co téma dělá.

Komenský sdružil

před

církvi.

Věta o čtyřech slovech.

vzdělaný

Jednoslovný opis tématu (synonymum, přirovnání, ...)

4. Jaká měla být podle Komenského škola?

Galeana

5. V jakých městech v Čechách Komenský působil? P Merop a F ulnek.

6. Jaká by měla být škola podle tebe?

Galeana

Příloha 13 Jan Amos Komenský – vybraný vypracovaný list

3. Pětiletík – doplň pětiletík vztahující se k osobnosti J. A. Komenského

Komenský

Jednoslovný název tématu

hodný

chudí

Dvě slova o tom, jaké téma je.

měl

filosofoval

psal

Tři slova o tom, co téma dělá.

Byl

so

modří

člověk

Věta o čtyřech slovech.

měl

Jednoslovný opis tématu (synonymum, přirovnání, ...)

4. Jaká měla být podle Komenského škola?

Podle Komenského měla být škola hrou.

5. V jakých městech v Čechách Komenský působil? P ŘEROV a F VLNEK.

6. Jaká by měla být škola podle tebe?

škola hrou